

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΕΒ' | ΤΕΥΧ. Α' | ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308 | 1 ΜΑΡΤΙΟΥ 1985 | ΑΡΙΘ. 5

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΛΟΓΟΣ

Ε'

13. Ὁ διάλογος στὸ σημερινὸ ποιμαντικὸ καὶ συμβουλευτικὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας.

Τὰ ὅσα εἶπαμε περὶ τοῦ ἀμφιδρόμου διαλογικοῦ χαρακτήρος τοῦ κατηχητικοῦ καὶ κηρυκτικοῦ ἔργου ἰσχύουν ἀκόμη περισσότερο γιὰ τὸ ποιμαντικὸ καὶ τὸ συμβουλευτικὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας, ὅταν αὐτὰ χρησιμοποιοῦν «τὴν ἀρχὴ τῆς ἐξατομικεύσεως» καὶ κορυφώνονται σὲ προσωπικὸ διάλογο. Ὁ διάλογος αὐτὸς διεξάγεται λ.χ. μεταξύ τοῦ ἐφημερίου καὶ ἐνὸς ἐκάστου ἐκ τῶν ἐνοριτῶν· μεταξύ τοῦ πνευματικοῦ καὶ τοῦ ἐξομολογουμένου· μεταξύ τοῦ «ἄββᾶ» καὶ ἐκείνου, ποῦ φέρει τὰ βήματά του στὸ ἐρημικὸ κελλὶ ἐκείνου, γιὰ νὰ συζητήσῃ μαζί του τὰ προβλήματα του· μεταξύ τοῦ ὁποιοῦδήποτε ντοστογιεφσκικοῦ («στάρετς») Ζωσιμᾶ καὶ τοῦ ὁποιοῦδήποτε Ἀλιόσα· μεταξύ ἀπ' ἐνὸς τῶν ἐκκλησιαστικῶν κοινωνικῶν λειτουργῶν ἢ συμβούλων τῶν ὑπηρεσιῶν τῆς «Χριστιανικῆς Ἀλληλεγγύης», τῶν «Σπιτιῶν Γαλήνης», τῶν νοσοκομείων, τῶν φυλακῶν, τῶν ἀναμορφωτηρίων, τῶν ὀρφανοτροφείων κ.λπ. καὶ ἀπ' ἐτέρου ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ζητοῦν ἐξ αὐτῶν καθοδήγησι· μεταξύ τῶν ἐιδικῶν στελεχῶν τῶν ἐνοριακῶν συμβουλευτικῶν σταθμῶν καὶ ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἀπευθύνονται σ' αὐτοὺς γιὰ νὰ βροῦν ἐιδικὸν προσανατολισμὸ (ἔγγαμοι, γονεῖς, μνηστευμένοι, νεόνυμφοι, ἐκείνοι, ποῦ χρειάζονται νομικὴ συμβουλή κ.ἄ.)· μεταξύ τῶν ἐιδικῶν συμβούλων τῆς ἐκκλησιαστικῆς ψυχοθεραπείας καὶ τῶν κατατρυχομένων ἀπὸ διάφορες ψυχώσεις καὶ νευρώσεις κ.ο.κ.

Τὰ «Ἐνοριακὰ Κέντρα Νεότητος» ἐξ ἄλλου θὰ ἔπρεπε νὰ μὴ περιορίζονται στὸν καθ' ὁμάδας ἢ στὸν ἀτομικὸ διδακτικὸ διάλογο, ἀλλὰ νὰ ἐξελιχθοῦν καὶ σὲ συμβουλευτικὰ καὶ καθοδηγητικὰ κέντρα συνεχοῦς προσωπικοῦ ὑπαρξιακοῦ διαλόγου καὶ προσανατολισμοῦ. Πρὸς πραγμάτωσι τοῦ αἰτήματος αὐτοῦ εἶναι εὐκατεῖο νὰ ὀργανωθοῦν κάποτε στὴν Ἐκκλησία ἐιδικὲς τάξεις Κατηχητῶν καὶ Κατηχητριῶν, ποῦ θὰ ἔχουν ἐιδικὴ πλήρη ἀπασχόλησι στὰ Κέντρα αὐτὰ καὶ ἴσως καὶ καθιέρωσι μὲ ἐιδικὴ λειτουργικὴ εὐχή.

Γιὰ τὸν ἴδιο σκοπὸ θὰ ἦταν δυνατόν μέσα στις ἐνορίες νὰ προσφέρῃ μεγάλες ὑπηρεσίες ἢ — ὑπὸ ὠρισμένες ἀπαραίτητες πνευματικὲς καὶ ὀργανωτικὲς προϋποθέσεις — ἀναβίωσις, ἔστω ὑπὸ νέα πρὸ συγχρονισμένη μορφή, τῆς τάξεως τῶν διακονισσῶν, οἱ ὁποῖες θὰ ἐξαρτῶνται ἀποκλειστικὰ ἀπ' τὴν Ἐκκλησία. Οἱ διακόνισσες αὐτὲς θὰ ἦταν δυνατό νὰ ἔχουν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, στὴ δικαιοδοσία τους μεγάλο μέρος τοῦ συμβουλευτικοῦ καὶ καθοδηγητικοῦ διαλόγου ἀνάμεσα στις τάξεις τῶν γυναικῶν καὶ ἰδίως τῶν νεανίδων, οἱ ὁποῖες σήμερα ὑφίστανται, ὡς μὴ ὠφελε, ἀδίστακτῃ διαβουκόλησι καὶ ἀπαράδεκτῃ «πλύσι ἐγκεφάλου» ἀπ' τὰ κάθε εἶδος συνθήματα περὶ τοῦ εἶδους ἐκείνου τῆς «γυναικείας ἀπελευθερώσεως», ἢ ὁποῖα σὲ τελευταία ἀνάλυσι στρέφεται ἐναντίον τῆς γυναικὸς καὶ ὑπενθυμίζει τοὺς λόγους τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου «ἄνδρες οἱ νομοθετοῦντες καὶ κατὰ γυναικῶν ἢ νομοθεσία».

Ὅπως εἶναι φανερό, οἱ παντὸς εἶδους διπολικοὶ αὐτοὶ διάλογοι σὲ ἀτμόσφαιρα ἐμπιστοσύνης καὶ ἀγάπης, ποῦ εἶναι δυνατόν

μερικές φορές νά διεξάγονται και με ἐπι-στολές ἢ σέ στήλες ἀλληλογραφίας και ἐρω-ταποκρίσεων, ἔχουν ποικίλο περιεχόμενο και διαφορετικόν σκοπό. Ὁ σκοπὸς αὐτὸς εἶναι κατὰ περίπτωσι ψυχαναλυτικός, διαγνω-στικός, διαφωτιστικός, συμβουλευτικός, κα-θοδηγητικός, παραινετικός, προτρεπτικός, ἐ-πιτιμητικός, ἐλεγκτικός, παραμυθητικός, ἐνι-σχυτικός, ἐνθαρρυντικός, ψυχοθεραπευτικός.

Οἱ ποιμαντικοὶ γενικῶς διάλογοι ἀνά-γουν ἐκ τοῦ ὑποσυνειδήτου στὸ φῶς τῆς συνειδήσεως τὶς ἐμπειρίες και τὰ συμπλέ-γματα ἐνοχῆς ἢ φόβου και ὑποβοηθοῦν τῇ διάλυσί τους· αἴρουν ἐσωτερικὲς συγκρού-σεις, διασπάσεις και διχασμούς· διαλύουν πιεστικά τυραννικά βιώματα και καταθλι-πτικὲς καταστάσεις· ὑπενθυμίζουν ἀλήθειες· ἐκδιώκουν τὶς ἀμφιβολίες· ἀποκαθιστοῦν τὴν ἐλπίδα, τὴν ἐμπιστοσύνη και τὴ βεβαιότητα· αἴρουν τὴν ἀλλοτρίωσι· ὀδηγοῦν στὴν αὐτο-συνειδησία και στὴν ἀνεύρεσι τῆς ἀπολε-σθείσης ταυτότητος και γενικῶς προσανατο-λίζουν τοὺς συνδιαλεγόμενους στὸ νά προσ-ανατολίζονται ἐλευθέρως στὴν οἰκείωσι ὀρ-θῶν κοσμοθεωρητικῶν και βιοθεωρητικῶν ἀν-τιλήψεων και στὴ λῆψι ὑγιῶν ἀποφάσεων.

Εἶναι περιττὸ νά ποῦμε, ὅτι ἡ ἐπιτυχία τοῦ ποιμαντικοῦ και τοῦ συμβουλευτικοῦ δια-λόγου ἐξαρτᾶται τόσο ἀπ' τὴν εὐλικρίνεια και καθαρότητα τῶν προθέσεων τῶν ἀναζη-τούντων τὴν καθοδήγησι και τὴ συμπαρά-στασι τῆς Ἐκκλησίας, ὅσον και ἀπὸ τὴν ποιότητα τῶν ἐκκλησιαστικῶν ποιμένων και πιὸ συγκεκριμένα ἀπὸ τὸν συναρτώμενο πρὸς τὸν βαθμὸ τῆς ἀγιότητος χαρισματικὸ ἐξο-πλισμὸ και ἄνωθεν φωτισμὸ τους, ἀπὸ τὴ μορφωτικὴ τους στάθμη, ἡ ὅποια συνεχῶς και ἀδιαλείπτως πρέπει νά ἀνυψώνεται διὰ τῆς αὐτομορφώσεως, και ἀπὸ τὸ διαλεκτικὸ τους τάλαντο, τὸ ὁποῖο και αὐτὸ πρέπει με ἀσκησι νά πολλαπλασιάζεται συνεχῶς.

14. Συμμετοχὴ τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας σέ δημοκρα-τικὲς διαδικασίες.

Ἡ δημοκρατικὴ δομὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας και τὸ αἶτημα τῆς ἐφαρμογῆς

τῶν δημοκρατικῶν ἀρχῶν τῆς στήν ὀργάνωσι τοῦ καθ' ὅλου ἐκκλησιαστικοῦ ὀργανισμοῦ προϋποθέτει αὐτοκριτικὴ και συνεχῆ διά-λογο. Ἡ ἀναμφισβήτητη και ἀναπαλλο-τρίωτη αὐθεντία τῶν ἐπισκόπων, τὴν ὅποια ὁμοφώνως προβάλλει ἡ ἐκκλησιαστικὴ παρά-δοσις και ἡ ὅποια κορυφώνεται στὶς Ἱερὲς Συνόδους, πρέπει νά κατανοῆται τόσο ὡς ἡ ἔκφρασις τοῦ διακονικοῦ φρονήματος συμ-φώνως πρὸς τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου (Ματθ. κ', 27: «Ὁς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γε-νέσθαι, ἔσται ὑμῶν διάκονος, και ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ἔσται ὑμῶν δοῦ-λος»), ὅσον και ὡς ἡ ἐνσάρκωσις και ἡ συν-ισταμένη τῆς δημοκρατικῆς συνειδήσεως τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πληρώματος, τῆς «συμφω-νίας και τῆς ἐν ὁμοφωνία και ἀγάπῃ ἐνό-τητος τοῦ ὅλου σώματος τῆς Ἐκκλησίας»⁹.

Πρὸς διαμόρφωσι τῆς συνειδήσεως αὐ-τῆς σημαντικὴ εἶναι ἡ συμβολὴ και αὐτῶν τῶν λαϊκῶν, ἰδίως τῶν θεολόγων και τῶν λοιπῶν πεπαιδευμένων. Ἐὰν αὐτὴ ἡ Ρω-μαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία, ἰδίως μετὰ τὴν Β' Σύνοδο τοῦ Βατικανοῦ, συνιστᾶ και πρα-γματοποιῇ διάλογο μετὰξὺ ἐπισκόπων, κλη-ρικῶν, μοναχῶν και λαϊκῶν, πολὺ περισσό-τερο μέσα στὴν δημοκρατικὴ ἀτμόσφαιρα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἢ κατεύθυνσις διακινήσεως τῶν ἰδεῶν και τῶν ἀνακαινιστι-κῶν αἰτημάτων δὲν εἶναι μονόδρομος, ἀλλὰ πρὸ πάντων ἀμφίδρομος κυκλοειδὴς δρόμος, ποὺ ὀδηγεῖ τόσο ἀπ' τὴν κορυφὴ στὴ βᾶσι, ἀπ' τὶς ἐκκλησιαστικὲς ἀρχὲς πρὸς τὸ λαό, ὅσον και ἀπ' τὴ βᾶσι στὴν κορυφὴ, ἀπ' τὸν λαὸ πρὸς τοὺς ποιμένες.

Μέσα στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας ἔχουν τὴ θέσι τους ὁ συνδυασμὸς αὐθεντίας και χαρισματικῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, ἡ πα-ρουσία σέ πολλὰ εἰδικὰ ἐκκλησιαστικὰ συλ-λογικὰ ὄργανα και σέ ἐπιτροπὲς ἐπαίοντων και καταλλήλων ἐκπροσώπων τῶν τάξεων τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πληρώματος, ἡ ἀντικειμενι-κὴ ἐνημέρωσις και πληροφόρησις πάνω στὰ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα, ἡ δημιουργία και ἔκφρασις γι' αὐτὰ φωτισμένης κοινῆς γνώμης, ἡ ἄνοδος τῆς ποιοτικῆς στάθμης τοῦ ἐκκλη-

9. Ἰωάν. Καρμίρη, ἐνθ' ἀνωτ.

σιαστικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ Τύπου, ἡ καθιέρωσις ἢ ἡ ἐξυγιάνσις ἢ ἡ βελτίωσις τῆς ἐκκλησιαστικῆς στήλης τῶν ἐφημερίδων, ἡ ὁποία — ἐκτὸς ὀλίγων φωτεινῶν ἐξαιρέσεων — εἶναι ὑποτυπώδης καὶ συχνὰ παραπλανητική, ἢ ὑπαρξίς καλοπίστου κριτικῆς καὶ ἢ ὑπὸ ὠρισμένες ἀπαραίτητες προϋποθέσεις ἐπέκτασις τοῦ θεσμοῦ τῶν ὀρθοδόξων κληρικο-λαϊκῶν συνάξεων καὶ συνελεύσεων, γιὰ τίς ὁποῖες ὑπάρχει ἤδη φωτεινὴ ὀργανωτικὴ παράδοσις στὶς Ἱερές Ἀρχιεπισκοπές Β. καὶ Ν. Ἀμερικῆς, Αὐστραλίας, Θυατείρων κ.λπ. Εἶναι αὐτονόητο, ὅτι ὅλα αὐτὰ θὰ εἶναι δυνατὰ ἢ καρποφόρα μόνον ὑπὸ τὴν προϋπόθεσι, ὅτι τὸ Χριστεπώνυμο πλήρωμα ἔχει τύχει ὀρθῆς σχετικῆς διαφωτίσεως καὶ καθοδηγήσεως, διαθέτει ἀκμαῖο ἐκκλησιαστικὸ φρόνημα, ἔχει ἀδέσμευτη καὶ ἐλεύθερη γνώμη, εἶναι ἀπηλλαγμένο ἀπὸ ὑποκειμενικῆς προκαταλήψεως ἢ προσωπικῆς ἀντιπάθειας καὶ δὲν ὑπόκειται στὸν κίνδυνον νὰ παρασύρεται ἀπὸ τοὺς κάθε εἶδους δημαγωγούς ἢ ἐξτρεμιστάς. Γενικῶς χρειάζεται μεγάλη προσοχή, ὥστε νὰ μὴ ἐπιδιώκεται ἐν ὀνόματι ἐνὸς ἀκρίτου «ἐκδημοκρατισμοῦ» ἢ ἑτεροχρονισμένη καὶ εἰκῆ καὶ ὡς ἔτυχεν ἀνπιγραφή τρόπων ὀργανώσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, οἱ ὁποῖοι εἶχαν τὴ θέσι τους στὸ παρελθόν σὲ μικρῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητες, μέσα στὶς ὁποῖες τὰ μέλη εἶχαν ἀκμαῖα ἐκκλησιαστικὴ συνείδησι καὶ συμμετεῖχαν ἐνεργῶς σὲ ὅλες τίς ἐκφάνσεις τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ συμμετοχὴ τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας σὲ δημοκρατικῆς διαδικασίες ἀφορᾷ ὄχι μόνον σὲ ἐκκλησιαστικὰ συλλογικὰ ὄργανα, ἀλλὰ σὲ ὀλόκληρη τὴν κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴν ζωὴ. Ὅπως καὶ ἐξ ἄλλης ἀφορμῆς ἔχει τονίσει ὁ ὑπογραφόμενος, τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἐκπροσωποῦντα τὴν μεγίστην πλειονότητα τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ καὶ τὸν μέγιστον κοινὸν παρονομαστὴν τοῦ κοσμοθεωρητικοῦ καὶ βιοθεωρητικοῦ του προσανατολισμοῦ, ἔχουν δικαίωμα, ἀλλὰ καὶ ὑποχρέωσι νὰ συνδιαλέγωνται μὲ ἀγάπη πρὸς τίς τυχόν διαφωνοῦσες πρὸς αὐτὰ ἰδεολογικῆς μειονότητες, νὰ συμμετέχουν ἐνεργῶς στὴν κριτικὴ, ποὺ γίνεται τόσον πρὸς διαμόρφωσι τοῦ θετικοῦ δικαίου ἐπὶ θεμάτων, τὰ ὁποῖα συναρτῶνται πρὸς τὸ φυσικὸ καὶ ὑπερθετικὸ

θεῖο δίκαιο, ὅσον καὶ πρὸς ἀξιολόγησι τῶν διαφόρων πολιτειακῶν δραστηριοτήτων καὶ πολιτιστικῶν προσπαθειῶν.

Πρέπει διὰ παντὸς μέσου ἡ Ἐκκλησία νὰ διαφωτίσῃ τοὺς πάντες, διὰ νὰ καταστῇ κοινὴ συνείδησις ὅτι, μέσα στὶς δημοκρατικῆς καὶ ὄχι ὀλοκληρωτικῆς δομές, δὲν εἶναι δυνατὸν τὰ ἀναρίθμητα μέλη τῆς Ἐκκλησίας ἢ οἱ Ποιμένες των ἢ οἱ ἐκλεγμένοι καὶ ἐντεταλμένοι ἐκπρόσωποι τους εἶτε νὰ ἀποκλείωνται ἢ καὶ ἐκδιώκωνται, εἶτε μὲ ἀξιόμειπτη ἀδράνεια καὶ ἀδιαφορία τοὺς νὰ ἀπέχουν ἐκ τῶν διαφόρων κέντρων προγραμματισμοῦ καὶ λήψεως ἀποφάσεων, ἐκ τῶν συλλογικῶν ὀργάνων τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως, ἐκ τῶν λαϊκῶν συνελεύσεων, ἐκ τῶν ἐργατικῶν συνδικάτων καὶ ἐνώσεων, ἐκ τῶν ἐπιστημονικῶν σωματείων, ἐκ τῶν φοιτητικῶν συλλόγων, ἐκ τῶν μαθητικῶν κοινοτήτων, ἐκ τῶν ἀγροτοβιομηχανικῶν καὶ λοιπῶν συνεταιρισμῶν, ἐκ τῶν «ἐταιρειῶν λαϊκῆς βίας», ἐκ τῶν κοινοπραξιῶν, ἐκ τῶν ἐπιτροπῶν ἢ συλλόγων («λαϊκῆς ἐπιμορφώσεως») καὶ «πολιτιστικῆς ἀναπτύξεως», ἐκ τῆς προετοιμασίας τῶν ραδιοφωνικῶν ἢ τηλεοπτικῶν προγραμμάτων, ἐκ τῆς διοικήσεως τῶν ἰδρυμάτων κοινωνικῆς προνοίας, στὰ ὁποῖα αὐτονόητως πρέπει νὰ εἶναι ἐμψυχωτές οἱ κατὰ τόπους Ἱεράρχες, ἐκ τῶν προσδιοριζόντων τίς κατευθύνσεις τῆς Παιδείας συμβουλιῶν (πρβλ. περ. «Ἐκκλησία», ἀριθ. 19, 1 Ὀκτ. 1982). Ὅσον ἀφορᾷ στὸ τελευταῖο σημεῖο, εἰδικὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ συμμετέχουν καὶ νὰ διατυπώνουν τίς ἀπόψεις τῆς στὰ «Ἐθνικὰ Συμβούλια Παιδείας», στὸ «Παιδαγωγικὸ Ἰνστιτούτο», στὰ Σχολικὰ Συμβούλια, στὶς Νομαρχιακῆς, Δημοτικῆς καὶ Κοινοτικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν σχετικῶν ἄρθρων τοῦ Νομοσχεδίου γιὰ τὴν Πρωτοβάθμιον καὶ Δευτεροβάθμιον Ἐκπαίδευσιν κ.λπ. Σ' ὅλα αὐτὰ τὰ συλλογικὰ ὄργανα πρέπει νὰ αἰσθητοποιηθῇ ἢ ἀλήθεια, ὅτι ὁ διάλογος εἶναι ὄντολογικὸ γνῶρισμα τῆς Ἐκκλησίας.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ

«Ἐπεγράφημεν οἱ πιστοὶ ὀνόματι θεότητος...» *

Οἱ εἰδωλόλατραι ἐπιθυμοῦντες νὰ ἀσπασθοῦν τὸν Χριστιανισμόν ἐγένοντο δεκτοὶ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, κατόπι πολλῶν διατυπώσεων καὶ ὑπὸ ὀρισμένης προϋποθέσεως. Δὲν ἤμποδίζετο οὐδεὶς μηδὲ ἐδιόχετο ἢ ἐξηναγκάζετο κατὰ τὴν ἐντολήν τοῦ Ἰδρυτοῦ καὶ Ἀρχηγοῦ τῆς Αὐτρωτικῆς Θρησκείας¹²⁰. Διὰ τοῦ Μυστηρίου τοῦ Βαπτίσματος, ὡς προσέταμεν, εἰσῆρχετο πᾶς εἰς τὴν μάγδραν τῆς λογικῆς ποιήσεως τοῦ Ἀρχιποιμένου Χριστοῦ καὶ ἐπολιτογραφεῖτο εἰς τὴν πνευματικὴν Βασιλείαν αὐτοῦ. Διὰ νὰ φθάσῃ ὁμοῦ εἰς τὴν εὐλογημένην ἡμέραν τοῦ Βαπτίσματος διήρχετο προηγουμένως τὸ στάδιον τῆς κατηχήσεως, κατατασσόμενος εἰς τὴν τάξιν τῶν κατηχομένων¹²¹. Δὲν ἤρκει ἢ ἀκρόασις τοῦ θεοῦ κηρύγματος καὶ ἢ ἀποδοχὴ ἀπλῶς τῶν θεῶν ἀληθειῶν καὶ ἢ ὁμολογία τῆς πίστεως εἰς Τριαδικόν Θεόν ἐκ μέρους ἐκείνου, ὅστις ἐζητεῖ νὰ βαπτισθῇ, ἀλλ' ἀπηρεῖται καὶ πλήρης γνώσις τῆς χριστιανικῆς Διδασκαλίας εἰς σωτηρίαν αὐτοῦ¹²².

Τόσον ὁ κανονισμὸς καὶ τὸ πρόγραμμα, τὰ θεοπισθέντα ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τὴν τάξιν τῶν κατηχομένων, ὅσον καὶ αἱ εὐχαὶ τῆς θείας Λειτουργίας ὑπὲρ αὐτῶν, παρέχουν ἀρκετὰς μαρτυρίας εἰς τοὺς χριστιανοὺς τῶν μετέπειτα ἐποχῶν, πρὸς γνῶσιν καὶ συμμόρφωσιν πάντων τῶν θελόντων νὰ φέρουν τιμίως τὸ πορφυρωθὲν καὶ ἀενάως πορφυρούμενον, διὰ τοῦ αἵματος ἐκλεκτῆς τέκνου τῆς Ἐκκλησίας, τῶν Ἁγίων Μαρτύρων τῆς Πίστεως, τὸ θεσπέσιον ὄνομα «ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ». Ὁ Μ. Βασίλειος εἰς τὴν Λειτουργίαν τοῦ εὐχεταῖ ὑπὲρ τῶν κατηχομένων καὶ ζητεῖ δι' αὐτοὺς, «ποιήσον αὐτοὺς μέλη τιμια τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας Σου...»¹²³. Πόσα δὲν λέγει ἢ σύντομος αὐτῆς αἰτήσεως ἐξεταζομένη καὶ ἀναλυομένη εἰς βάθος; Ἀλλὰ καὶ τῶν «Προηγουμένων» ἢ Λειτουργία ἢ Θεοπισθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν ἐντατικὴν προστομασίαν τῶν ἐκ τῶν κατηχομένων «πρὸς τὸ ἄγιον φῶτισμα εὐτρεπισμένων» περιλαμβάνει: δύο εὐχὰς πλήρεις αἰτημάτων ὑπὲρ αὐτῶν, μὲ κύριον αἶτημα «Ἐπίφανον, Δέσποτα, τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ τοὺς πρὸς τὸ ἄγιον φῶτισμα εὐτρεπισζομένους... μέλη τιμια τοῦ Χριστοῦ σου ἀνάδειξον»¹²⁴. Πᾶς ὅστις ἀναδεικνύεται ἐν τῇ ζωῇ

τοῦ μέλος τίμιον τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας, δὲν εἶναι δυνατόν παρὰ νὰ φέρεῖ πάσας τὰς ἀρετάς. Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἔχει ὡς γνώρισμα τὴν ψυχόληθρον ὑποκρισίαν, τὴν ὁποίαν αὐστηρῶς ἤλεγξε ὁ Θεάνθρωπος, εἰς τὰ πρόσωπα τῶν συγχρόνων του ὑποκριτῶν, Γραμματέων καὶ Φαρισαίων¹²⁵.

Οἱ χριστιανοὶ πάσης ἐποχῆς καὶ ἰδιαίτερος τῆς περιόδου τῶν διωγμῶν εὕρισκοντα εἰς ἐμπόλεμον κατάστασιν, ὡς περιγράφει αὐτὴν ὁ πρῶτος ἀγωνιστῆς τῆς μάχης καὶ τοῦ πολέμου αὐτοῦ καὶ ἄριστος ἀξιοματικὸς Ἀπόστολος Παῦλος εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσίους Ἐπιστολήν, προτρέπων τοὺς χριστιανοὺς εἰς θαρραλέους ἀγῶνας¹²⁶. Λόγω τῆς ἐμπολέμου αὐτῆς καταστάσεως ἐπεβάλλετο οἱ προσερχόμενοι εἰς τὸν Χριστιανισμόν νὰ εἶναι ἔτοιμοι «ἀεὶ πρὸς ἀπολογία πάντι τῷ αἰτοῦντι λόγον περὶ τῆς ἐν αὐτοῖς ἐλπίδος, μετὰ πραύτητος καὶ φόβου»¹²⁷. Κατὰ συνέπειαν προκειμένου νὰ ἀξιωθῶσιν «ὀνόματος θεοῦ καὶ παθεῖν»¹²⁸ ἐπεβάλλοντο εἰς διδασκαλίαν «τῶν ἱερῶν γραμμάτων τῶν δυναμένων σοφίαν εἰς σωτηρίαν διὰ πίστεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ»¹²⁹. Ἡ διδασκαλία διήρκει ἀρκετὸν χρόνον, μακρότερον ἢ βραχυτέρον, ἀναλόγως τοῦ ζήλου, τῆς ἐπιμελείας τῆς διαγωγῆς ἐνδὸς ἐκάστου τῶν κατηχομένων, ὡς καὶ τῶν περιστάσεων καὶ τῶν συνθηκῶν ὑπὸ τὰς ὁποίας διήγεν ὁ κατηχοούμενος καὶ τὰς ὁποίας ἔκρινεν κυρίως ὁ Ἐπίσκοπος. Ὁ χρόνος τῆς κατηχήσεως ἐπεκτείνετο πολλάκις καὶ μέχρι δύο καὶ τριῶν ἐτῶν¹³⁰. «Ὁ μέλλων κατηχεῖσθαι τρία ἔτη κατηχεῖσθαι εἰ δὲ σπουδαῖός τις ἢ καὶ εὐνοίαν ἔχη περὶ τὸ πρᾶγμα, προσδεχέσθω, ὅτι οὐχ ὁ χρόνος, ἀλλ' ὁ τρόπος κρίνεται»¹³¹.

Κατὰ τὴν περίοδον τῆς κατηχήσεως ἐμάνθανον καλῶς τὰς δογματικὰς ἀληθείας τῆς χριστιανικῆς πίστεως, διὰ τῆς διδασκαλίας εἰς αὐτοὺς ὑπὸ τῶν Κατηχητῶν Διδασκάλων καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἐπισκόπου, ἀρχαίων ἀπὸ τῶν ἀπλουστέρων ἐξ αὐτῶν, «τοῦ διδάσκειν τὰ στοιχεῖα

125. Μαθ. κγ' 13-15, 23, 25, 27.

126. Ἐφεσ. στ' 10-17.

127. Α' Πέτρ. γ' 15.

128. Ἰγνατίου, Ἐπιστολὴ πρὸς Μαγνησίους, Β.Ε.Π.Α.Δ. τ. 2, σελ. 292 στ. 36.

129. Β' Τιμ. γ' 15.

130. ΙΒ' Κανὼν τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ, ΜΖ' τῆς ἐν Λαοδικείᾳ καὶ Ε' τοῦ Κυρίλλου, ΜΒ' Κανὼν τῆς ἐν Ἐλβίρα τῆς Ἰσπανίας Συνόδου.

131. Ἀποστολικαὶ Διαταγαὶ XXXII Β.Ε.Π.Α.Δ. τ. 2 σελ. 164, στιχ. 31-33.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 121 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 4 τεύχους.

120. Ματ. ι' 5, 6. Λουκ. ι' 1-11. Μάρκ. η' 34. Ἰωάν. στ' 66, 67.

121. Βασ. Στεφανίδου, Ἐκκλησιολογία. Ἱστορία σελ. 94, Ἀθήναι 1948.

122. Ἰωάν. η' 32. Β' Τιμ. γ' 15.

123. Λειτουργία Μ. Βασιλείου, Εὐχὴ τῶν Κατηχομένων.

124. Λειτουργία Προηγουμένων, Εὐχὴ ὑπὲρ τῶν πρὸς τὸ ἄγιον Φῶτισμα εὐτρεπισζομένων.

τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ Θεοῦ χρεῖαν ἔχοντας γάλακτος καὶ οὐ στερεᾶς τροφῆς»¹³².

Εἶτα οἱ ὁσημέραι φερόμενοι πρὸς τὴν τελειότητα μεταίχον στερεᾶς τροφῆς, τελειότερας καὶ πληρεστέρας δογματικῆς, δῆλον ὅτι, διδασκαλίας. Ἐκάστην δὲ Πέμπτην τῆς Ἑβδομάδος ἀπήγγειλον ἐνώπιον τοῦ Ἐπισκόπου ἢ τοῦ Πρεσβυτέρου ὅσα ἐμάνθανον καθ' ἕλλην τὴν ἑβδομάδα, ὡς καθορίζει ὁ ΟΗ' κανὼν τῆς ΣΤ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ ὁ ΜΣΤ' τῆς ἐν Λαοδικείᾳ: «ὅτι δεῖ τοὺς φωτιζομένους τὴν πίστιν ἐκμανθάνειν καὶ τῇ Πέμπτῃ τῆς ἑβδομάδος ἀπαγγέλλειν τῷ Ἐπισκόπῳ ἢ τοῖς Πρεσβυτέροις». Ὑπεβάλλοντο συγχρόνως εἰς νηστείας, εὐχάς, γογγυσιᾶς, δεήσεις καὶ προσευχάς¹³³. Τοῦ διατεταγμένου προγράμματος ὑπῆρχεν ἐξαιρέσις εἰς περιπτώσει ἀσθενείας, ὅπουσαν ὁ κατηχούμενος ἀσθενῆς ἐλάμβανεν τὸ Βάπτισμα πρόωρος, ὑποχρεοῦτο ἕως μετὰ ταῦτα ὑγιαίνων νὰ ἐκμάθῃ τὰ τῆς πίστεως, ὡς καὶ οἱ διαμένοντες εἰς τὴν τάξιν τῶν κατηχομένων. «Ὅτι δεῖ τοὺς ἐν νόσῳ παραλαμβάνοντας τὸ φῶτισμα (Βάπτισμα), καὶ εἶτα ἀναστάντας, ἐκμανθάνειν τὴν πίστιν, καὶ γινώσκειν ὅτι θείας δωρεᾶς κατηξιώθησαν»¹³⁴. Ἡ κατήχησις τῶν ἐπιθυμούντων νὰ ἀσπασθοῦν τὸν Χριστιανισμὸν ἐγένετο μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας καὶ προσοχῆς. Δὲν ἐνδιέφερε τὴν πρώτην Ἐκκλησίαν τόσον ὁ ἀριθμὸς τῶν ὁπαδῶν τῆς ὅσον ὁ βαθμὸς τῆς πίστεως καὶ ἡ πνευματικὴ ποιότης αὐτῶν. Ἔργον Θεοῦ ἐργαζομένη ἡ Ἐκκλησία, ὡς ταμειοῦχος τῆς θείας Χάριτος «πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι» κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὸ ἔργον τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Θεοῦ ἀλλὰ «καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν»¹³⁵. Ἡ ἐπίγνωσις, ἡ πλήρης δηλαδὴ ἀποδοχὴ τῆς περὶ ἐνανθρωπήσεως καὶ προσφορᾶς τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ διδασκαλίας καὶ τοῦ ἀνθρωποσωτηρίου ἔργου τῆς Ἐκκλησίας ἐκαλλιεργεῖτο διὰ τῆς συνεχοῦς καὶ συστηματικῆς κατηχέσεως. Ἡ πρώτη Ἐκκλησία ἐδίδε τὴν δορυτῆτα εἰς τοὺς ἐκλεκτοὺς μεταξὺ τῶν κλητῶν κατὰ τὴν διάκρισιν τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς, «πολλοὶ οἱ κλητοὶ ὀλίγοι δὲ οἱ ἐκλεκτοί»¹³⁶. Δὲν ἔσπευδε νὰ ἀποκτήσῃ ὁπαδοὺς στερομένους θεμελίου λίθου, στερεᾶς καὶ ἀμετακινήτου πίστεως εἰς Χριστόν. Πρὸς τοῦτο λοιπὸν παρείχετο πλουσία καὶ ἐκλεκτὴ τροφή εἰς τοὺς κατηχομένους, εἰς χροῖον μακρὸν.

Ἡ ἀνάγκη τῆς ἐντατικῆς κατηχέσεως καὶ πνευματικῆς προετοιμασίας τῶν πρὸς τὸ ἅγιον Βάπτισμα εὐτρεπισμένων καὶ τῶν κατηχομένων, κατὰ τὴν Μεγάλην Τεσσαρακοστήν — τὸ δάπτισμα τούτων ἐλάμβανε χώραν κατὰ «τὴν ἱεράν νύκτα καὶ δαδουχίαν»¹³⁷ τοῦ Μεγάλου Σαββάτου — ὡς καὶ ἡ πνευματικὴ ἀνάγκη τῶν πιστῶν περὶ τῆς τακτικῆς συμμετοχῆς εἰς τὸ Μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας οὐ μόνον κατὰ τὰς ἡμέρας Σαββάτου καὶ Κυριακῆς, κατὰ τὴν περίοδον τοῦ πνευματικοῦ

πένθους, ὡς θεωρεῖται ἡ περίοδος τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς καὶ τῆς Μ. Ἑβδομάδος, ἀλλὰ καὶ τὰς ἄλλας ἡμέρας, καθ' ὅς δὲν ἐπιτρέπεται ἡ τέλεισις τῆς θείας Λειτουργίας ὠδήγησε τὴν Ἐκκλησίαν εἰς τὴν καθιέρωσιν τῆς τελείσεως τῆς προηγουμένης Λειτουργίας¹³⁸.

Οἱ κατηχούμενοι ἐλέγοντο χριστιανοὶ ἀφοῦ ἐπίστευον εἰς τὸν Χριστόν, ἐδιδάσκοντο τὴν χριστιανικὴν Διδασκαλίαν καὶ ἔζων μετὸν πόθον καὶ τὴν ἐλπίδα τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος¹³⁹. Καὶ ὁ ἱερός Αὐγουστίνος λέγει: «χριστιανὸς καλεῖται ὁ Κατηχούμενος».

Ἄν καὶ ἔφερον τὸ ὄνομα τοῦ χριστιανοῦ οἱ κατηχούμενοι ἐν τούτοις δὲν ἦσαν μῆτε ἔθειροῦντο χριστιανοί. Τέλειοι χριστιανοὶ καθίσταντο διὰ τοῦ Βαπτίσματος καὶ τοῦ Χρίσματος. Ἐπ' αὐτοῦ λέγει ὁ Θεοδώρητος, «οὐκ εἰσὶ τέλειοι χριστιανοὶ οἱ κατηχούμενοι: πρὶν βαπτισθῆσι, βαπτισθέντες δὲ τελειοῦνται»¹⁴⁰.

Τὸ δάπτισμα τῶν κατηχομένων ἐλάμβανε χώραν ὅταν συνεπληροῦτο ἡ κατήχησις, μετὰ κρίσιν τοῦ Ἐπισκόπου. Τὸ δάπτισμα ἐτελεῖτο κατὰ τὰς ἐπισημοὺς ἡμέρας, τοῦ Πάσχα, τῆς Πεντηκοστῆς, τῶν Χριστουγέννων καὶ τῶν Φώτων, ἐκτὸς εἰ μὴ που ἐσχάτη ἀνάγκη ἀπήτει δάπτισμα ἔκτακτον. Κατὰ τὴν τέλεισιν τοῦ Μυστηρίου ἐδίδον οἱ προσερχόμενοι εἰς αὐτὸ τὴν ὁμολογίαν πίστεως, ὡς ἐμφαίνεται κατ' ἀρχὴν καὶ ἐκ τῶν ἀγιογραφικῶν χωρίων¹⁴¹. Ἐπὶ τῶν ὁμολογιῶν τούτων θεμελιώθησαν καὶ ὠκοδομήθησαν μεταγενεστέρως πληρέστεροι τύποι ὁμολογιῶν, τοὺς ὁποίους ὄφειλαν νὰ ἐκμανθάνουν καὶ νὰ ὁμολογοῦν οἱ βαπτισζόμενοι¹⁴².

Διὰ τοῦ Βαπτίσματος καθίσταντο οἱ κατηχούμενοι ζῶντα μέλη τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Ἀπεκόπτοντο διὰ τῆς Χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐκ τῆς ἀγριελείας τῆς εἰδωλολατρίας καὶ τῆς πλάνης καὶ ἐνεκεντρίζοντο εἰς τὴν καλλιελαίαν, τὴν Ἰησοῦν Χριστόν. Ἐγγίνοντο «συγκοινωνοὶ τῆς ρίξης καὶ τῆς ποιότητος τῆς ἐλαίας ταύτης»¹⁴³.

Οἱ ἐξερχόμενοι τοῦ Βαπτιστηρίου «τοῦ λουτροῦ τῆς παλιγγενεσίας καὶ τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν...»¹⁴⁴ ἐδέχοντο, ἐν συνεχείᾳ, τὸ Μυστήριον τοῦ Χρίσματος, διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ Ἐπισκόπου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ νεοφωτιστοῦ, μετ' ἐπικλήσεως πρὸς κατάπαυσιν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Μεταγενεστέρως τὸ Μυστήριον τοῦ Χρίσματος ἐτελεῖτο διὰ σταυροειδοῦς χρίσεως τῶν κυριωτέρων μελῶν τοῦ σώματος τοῦ βαπτισθέντος, διὰ καθαρῶν μύρου¹⁴⁵. Οὕτω δὲ οἱ φωτισθέν-

138. Ἐπερὶ Ἀκολουθία Προηγουμένης Λειτουργίας.

139. Ζ' Καν. Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, 95ος Καν. τῆς ἐν Τρούλλῳ Συνόδου καὶ ἡ ἐν Ἰλλυβηρίδι τῆς Ἰσπανίας Συνόδου ἀρχ. Δ' αἰῶνος.

140. Θεοδώρητος, Κατὰ Μακεδόνων Διάλογος Δ' 132.

141. Ματθ. κη' 19. Πράξ. η' 37. Ρωμ. στ' 3. Γαλ. γ' 27. Α' Τιμ. στ' 12.

142. Νικηφόρου Καλογερά, Χριστιανικὴ Ἀρχαιολογία σελ. 381.

143. Ρωμ. ια' 17.

144. «Κατηχούμενα» Προηγουμένης Θ. Λειτουργίας.

145. Παν. Τρεμπέλα, Δογματικὴ τ. Γ' σελ. 132, 133, Ἀθήναι 1961.

132. Ἐβρ. ε' 12.

133. Βασ. Στεφανίδου, ἐνθ' ἀνωτέρω σελ. 95.

134. Κανὼν ΜΖ' τῆς ἐν Λαοδικείᾳ τοπικῆς Συνόδου.

135. Α' Τιμ. β' 4.

136. Ματθ. κβ' 14.

137. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου Λόγος ΜΔ'.

τες διὰ τοῦ Βαπτίσματος ἐλάμβανον διὰ τοῦ Χρίσματος τὴν δωρεάν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τὸ ὄνομα «χριστιανός».

Κατὰ ταῦτα τὸ Μυστήριον τοῦ Βαπτίσματος δύναται νὰ χαρακτηρισθῆ ὡς τὸ ἐπίσημον ἔγγραφο τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ, δι' οὗ ἐγγράφεται ὁ προσερχόμενος εἰς τὸν Χριστιανισμόν, διὰ τῆς θείας Χάριτος, εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ¹⁴⁶, ὡς πολίτης αὐτῆς, ἔχων πλέον πάντα τὰ δικαιώματα καὶ πάσας τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ ὑπάρχοντος αὐτῆς. Ἐπὶ τοῦ ἔγγραφου τούτου τίθεται εὐθὺς ἀμέσως, διὰ τοῦ Μυστηρίου τοῦ Χρίσματος ἢ Σφραγίς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διὰ τῆς χρίσεως τοῦ ἐκ τῆς κολυμβήθρας τοῦ Βαπτίσματος ἀναδυομένου, διὰ τοῦ Ἁγίου Μύρου καὶ τῆς διαθεβαιώσεως «Σφραγίς δωρεᾶς Ἁγίου Πνεύματος»¹⁴⁷.

Ἐξ ἀρχαιοτάτων χρόνων μαρτυρεῖται, ὅτι διὰ τοῦ Μυστηρίου τοῦ Χρίσματος ἐλάμβανον ὁ βαπτισθεὶς τὸ ὄνομα «χριστιανός» ἐπίσημα καὶ ὀριστικά. Ἔχουμεν ἐπὶ τούτῳ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Θεοφίλου Ἀντιοχείας κατὰ τὸ β' ἡμῖς τοῦ Β' αἰῶνος. Ἀπευθυνόμενος οὗτος πρὸς τὸν εἰδωλολάτρη, φίλον του Αὐτόλυκον, ὅστις κατεγέλα αὐτὸν διότι ἐκάλει ἑαυτὸν χριστιανόν, σαφῶς γράφει πρὸς αὐτόν: «Περὶ δὲ τοῦ σε καταγελαῖν μου, καλοῦντά με χριστιανόν, οὐκ οἶδας ὃ λέγεις. Πρῶτον μὲν, ὅτι το χριστιανὸν ἦδὺ καὶ εὐχρηστον καὶ ἀκαταγέλαστον ἐστίν... Σὺ δὲ οὐ θούλει χρισθῆναι· ἔλαιον Θεοῦ; Τοιγαροῦν ἡμεῖς τούτου εἵνεκεν καλούμεθα χριστιανοί ὅτι χρισμέθα ἔλαιον Θεοῦ»¹⁴⁸. Μετὰ ταῦτα ὁ Μ. Βασίλειος, τὸν Δ' αἰῶνα ὁμοίως ἀποφαίνεται: «Τούτου τοῦ ἁγίου Χρίσματος καταξιωθέντες, καλεῖσθε χριστιανοί ἐπαληθεύοντες τῇ ἀναγεννήσει καὶ τῷ ὀνομα. Πρὸ γὰρ τοῦ καταξιοθῆναι ὑμᾶς ταύτης τῆς χάριτος, ταύτης τῆς προσηγορίας κυρίως οὐκ ἦτε ἄξιοι»¹⁴⁹. Ὁ δὲ Κύριλλος Ἱεροσολύμων σαφῶς λέγει, «Ὅθεν καὶ χριστιανοὶ ὀνομαζόμεθα ὄχι μόνον διατὶ πιστεύομεν εἰς τὸν Χριστὸν ἀλλὰ καὶ διατὶ χρισμέθα μὲ τὸ ἐπουράνιον Χρίσμα»¹⁵⁰.

Δικαίως καὶ ὀρθῶς, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἀκολουθοῦσα τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν τελεῖ τὸ μυστήριον τοῦ Χρίσματος ἀμέσως μετὰ τὸ Βάπτισμα.

Διὰ τοῦ Βαπτίσματος ἐνδύεται ὁ βαπτιζόμενος τὸν Χριστόν, κατὰ τὴν διακήρυξιν τοῦ Παύλου, «ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε»¹⁵¹. Δὲν ὑποδύεται τὸν Χριστὸν ἀλλὰ ἐνδύεται αὐτόν, ὡς ἐκ τούτου δικαιούται καὶ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. Πρὸς δεδαιώσιν τῆς

ἀληθείας ταύτης σφραγίζεται ὁ βαπτισθεὶς διὰ τῆς σφραγίδος τῶν χαρισμάτων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Διὰ τῆς σφραγίδος δηλοῦται συγχρόνως ἡ ὑπευθυνότης τοῦ λαβόντος τὸ ὄνομα «χριστιανός» ἕναντι Ἐκεινοῦ ὅστις τοῦ ἐχαρίσατο τοιοῦτον ὄνομα διὰ τοῦ Μυστηρίου τοῦ Χρίσματος, τὸ ὁποῖον δικαιούται νὰ φέρῃ ἰσοδύως ὅπως ἐλευθέρως καὶ «μὴ ἀναγκαστῶς». Ἡ δὲ ὑπευθυνότης συνίσταται «εἰς τὸ παραστήσαι τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν, ἁγίαν, εὐάρεστον τῷ Θεῷ»¹⁵².

Συνηθίζεται ὑπὸ πολλῶν ἀνθρώπων νὰ ἀναγράφουν εἰς περίθλαστον μέρος τῆς ἰδιοκτητοῦ οἰκίας των τὸ ὄνομά των. Τῆς οἰκίας τὴν ὁποῖαν διὰ πολλῶν λόπων καὶ μεγάλης δαπάνης ὠκοδόμησαν. Διὰ τῆς ἐπιγραφῆς αὐτῆς ἐπιθυμοῦν νὰ δηλώσουν τὴν κυριότητα ἐπὶ τοῦ οἴκου τούτου. Οὕτω πῶς καὶ ὁ Ἰησοῦς, «ὁ ἐξαγοράσας ἡμᾶς ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου...»¹⁵³ καὶ καταστήσας ἡμᾶς οἶκον ἰδικόν του διὰ τοῦ βαπτίσματος, «οὗ οἶκός ἐσμεν ἡμεῖς»¹⁵⁴ ἀναγράφει δικαιοματικῶς ἐφ' ἡμᾶς τὸ ὄνομά του.

Ἐκ πάντων τῶν ἀνωτέρω συνάγεται, ὅτι μετὰ μακρᾶς ἀσκήσεως πνευματικῆς καὶ πολλῆς ἀγωγῆς ἐλάμβανον τὸ ὄνομα «χ ρ ι σ τ ι α ν ὄ ς» οἱ πρῶτοι πιστοί. Ἐπίστευον συγχρόνως ὅτι τὸ ὄνομα τοῦτο ἐνεποιεῖ εἰς τοὺς φέροντας αὐτὸ ἀφθαστον τιμῆν. Εἰς ἐπιδεδαιώσιν τῆς συνασθήσεως αὐτῆς τῶν πρώτων χριστιανῶν ἀναφέρομεν ἐνδεικτικῶς τὴν ὠραιστάτην καὶ ἐξόχως διδακτικὴν παρατήρησιν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, τὴν διατυπωμένην εἰς τὸν Ἐπιτάφιον Λόγον εἰς τὸν φίλον του Βασίλειον: «Ἄλλοις μὲν οὖν ἄλλαι προσηγορίαι τινές εἰσιν ἢ πατρόθεν ἢ οἰκοθεν ἐκ τῶν ἰδίων ἐπιτηδευμάτων ἢ πράξεων, ἡμῖν δὲ τὸ μέγα πρᾶγμα καὶ ὄνομα, χριστιανός, καὶ εἶναι καὶ ὀνομαζέσθαι»¹⁵⁵. Ἐθεώρουσαν τὸ ὄνομα τοῦτο ὡς περιβάλλον αὐτοῦς, διὰ θείας δόξης, καθ' ὅτι «θεοπρεπέστατον»¹⁵⁶. «Θεοφόροι» καὶ «χριστοφόροι» καὶ «πνευματοφόροι» ὀνομάζοντο πάντες οἱ «Χριστὸν ἐν στέροισι φέροντες»¹⁵⁷. Τὸ ὄνομα «χριστιανός» ἐτροφοδοτεῖ πάντας τοὺς πιστοὺς, διὰ θείας δυνάμεως.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Γυθείου καὶ Οἰτύλου ΣΩΤΗΡΙΟΣ

146. Ἰωάν. γ' 5.

147. Βιβλίον «Εὐχολόγιον», Ἀκολουθία τοῦ Μυστηρίου τοῦ Χρίσματος.

148. Θεοφίλου Ἀντιοχείας πρὸς Αὐτόλυκον Βιβλ. Α', 12 Β.Ε.Π.Α.Δ. τ. 5 σελ. 18, στ. 35.

149. Μ. Βασίλειος, Ὁμιλία προτρεπτικῆ τ. Β'.

150. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, Κατήχησις Μυσταγωγία Γ'

151. Γαλ. γ' 27.

152. Ρωμ. ιβ' 1.

153. Γαλ. γ' 13.

154. Ἐβρ. γ' 6.

155. Γρηγορίου τοῦ θεολόγου Ἐπιτάφιος εἰς τὸν Μ. Βασίλειον.

156. Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος, Ἐπιστολὴ πρὸς Μαγνησιεύσιν Β.Ε.Π.Α.Δ. τ. 2, σελ. 268, στ. 37.

157. Μ. Ἀθανάσιος, Λόγος κατὰ Ἀρειανῶν Β.Ε.Π.Α.Δ. τ. 30, σελ. 274, στ. 5.

ΛΟΓΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗΝ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

Η ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΤΑΥΤΟΤΗΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

«*Ἴδε ἀληθῶς Ἰσραηλίτης, ἐν ᾧ ὁ ὅλος οὐκ ἔστι.*» (Ἰω. α' 48).

Κυριακή τῆς Ὁρθοδοξίας! Σήμερα, ἐάν ὄλοι οἱ Ἕλληνες ἔροπιον προσεκτικῶν βλέμμα εἰς τὰ εἰς χεῖρας των δελτία ταυτότητος, θὰ ἀνεγνώσκον τὰς λέξεις «*χριστιανὸς ὀρθόδοξος*» εἰς μέγιστον ποσοστὸν, ὀλίγον ἀπέχον τοῦ 100%. Καὶ κατὰ φυσικὴν συνέπειαν θὰ ἐσκέπτοντο, ὅτι: σήμερα ἐσοτάζομεν ὄλοι οἱ Ὀρθόδοξοι — καὶ ἔρα ὀλόκληρος ἡ Ἑλλάς, ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον.

Ἀλλὰ δὲν ἔχομεν συνειδητοποιήσει, ὅσον πρέπει, τὴν ἀξίαν τῆς ἐλληνορθοδόξου ταυτότητος, καὶ τὴν ἀνάγκην γὰρ τὴν διακρατήσωμεν ἀμείωτον καὶ ἀγαλλοῦμεν.

Ἄς μᾶς δοθηῆσῃ εἰς τοῦτο «*ἡ ἐπιλάμψασα χάρις τῆς ἀληθείας*», διὰ γὰρ κατανοήσωμεν τὸ χρέος μας πρὸς τὴν σεπτὴν καὶ ἁγίαν Ὁρθοδοξίαν καὶ τὴν Κίωτὸν αὐτῆς Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν μας.

1. Ἦκούσαμεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου τὰ εἶσημα καὶ εὐφημα λόγια τοῦ Κυρίου διὰ τὸν ἀγγὸν καὶ ἀκέραιον ἐκεῖνον Ἰσραηλίτην, τὸν Ναθαναήλ, τὸν ὁποῖον ὠδήγησε πρὸς Αὐτὸν ὁ Φίλιππος. «*Ἴδε ἀληθῶς Ἰσραηλίτης, ἐν ᾧ ὁ ὅλος οὐκ ἔστι:*», εἶπαν ὁ Χριστὸς, μόλις τὸν ἀντίκρυσεν. Τὸν ὠνόμασε δηλ. γνήσιον Ἰσραηλίτην καὶ ἄδολον. Ἀνεγνώρισεν εἰς αὐτὸν ὅτι: εἶναι, οὕτως εἰπεῖν, ὀρθόδοξος Ἰσραηλίτης, πιστὸς εἰς τὰς παραδόσεις τοῦ περιουσίου λαοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰλικρινῆς καὶ συνεπῆς τηρητῆς τῶν παραγγελμάτων τῶν προφητῶν καὶ τοῦ θείου Νόμου ἐν γένει. Καὶ πράγματι, ὅπως ἀπεδείχθη εὐθύς ἀμέσως, ὁ Ναθαναήλ ἐδικαίωσε τὰ περὶ αὐτοῦ ἐπιμνηστικὰ λόγια τοῦ Κυρίου. Διότι μὲ τὴν πρώτην ἐνδειξὴν τῆς θεϊκῆς παγγνωσίας τοῦ Χριστοῦ — ὅταν τοῦ εἶπε σαφῶς, ὅτι τὸν ἔβλεπε καὶ τὸν παρηκολούθει: κάποιον ὄραν θεθαίας καὶ ἀπολύτου ἀπομονώσεώς του («*πρὸ τοῦ σε Φίλιππον ὀφωνήσαι, ὅγτα ὑπὸ τῆ γσυκῆ γ εἶδὸ γ σε!*»), ἔσπευσεν εἰλικρινέστατα γὰρ τὸν ὁμολογήσῃ ὡς Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ ὡς τὸν ἀγαμιγόμενον Μεσσίαν. «*Παθρί σου εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ: σου εἶ ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ.*»

Ἀπὸ τὴν φράσιν τοῦ Κυρίου «*Ἴδε ἀληθῶς Ἰσραηλίτης*», ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἐξάγει τὸ συμπέρασμα «*ὥστε ἔν: καὶ ψευδῆς Ἰσραηλίτης*». Ὑπάρχει: λοιπὸν καὶ μὴ γνήσιος «*Ἰσραηλίτης*». Καὶ ἀντιστοίχως ὑπάρχουσι ψευδῶνμοι καὶ μὴ ἀληθῖνοι Ὀρθόδοξοι χριστιανοί.

Τοῦτο δὲ ἀκριδῶς πρέπει γὰρ μᾶς προβληματίσῃ, ὥστε γὰρ ἀντιληφθῶμεν τὴν πραγματικὴν διαφορὰν ποῦ ὑπάρχει: μεταξὺ ἐκεῖνων ποῦ ἀπλῶς καὶ κατ' ὄνομα καλοῦνται «*χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι*» καὶ τῶν «*ἀληθῶς*» καὶ ἐνσυνειδήτως, μᾶλλον δὲ εὐσυνειδήτων, Ὁρθοδόξων.

Ἀπὸ τῆς ἀποστολικῆς ἐποχῆς οἱ «*ἀληθῶς Ἰσραηλίται*» ἐνεσωματώθησαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, ὡς νέος «*Ἰσραὴλ τῆς χάριτος*», διότι: ἐπίστευσαν ἀνεπιφυλάκτως καὶ ἀπεδέχθησαν τὸν Χριστὸν ὡς Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρα τοῦ κόσμου. Οἱ ἄλλοι, οἱ μόνον ἐκ καταγωγῆς καὶ ἔχ: ἐκ πίστεως Ἰσραηλίται, παρέμειναν ἀμετάπειστοι Ἰουδαῖοι, ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας, καὶ δὴ ἀρνηταὶ καὶ πολέμοι αὐτῆς. Ἦσαν οἱ πρώτοι διώκται τῆς ἀρχαίας ἀδιαιρέτου καὶ Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Περὶ αὐτῶν ὁμιλεῖ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου, μὲ τὸν βαρὺν χαρακτηρισμὸν «*τῶν λεγόντων ἐαυτοὺς Ἰουδαίους εἶναι, καὶ οὐκ εἰσίν, ἀλλὰ συναγωγὴ τοῦ σατανᾶ*» (δ' 9).

Καὶ, δυστυχῶς, δὲν ἐλειψάν ποτε τὰ ἀντιδραστικὰ, σατανικὰ στοιχεῖα, τὰ πολεμοῦντα τὴν Ὁρθόδοξον πίστιν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν. Διὰ τοῦτο καὶ ἐχρενάσθησαν ἀγῶνες πολλοί, διὰ τὴν περιφρούρησιν καὶ ἐπικράτησιν τῆς Ὁρθοδόξου. Ἀγῶνες εὐτυχῶς νικηφόροι, μὲ ἀποτέλεσμα τὸν θρίαμβον τῆς ἀληθείας, τὴν κατοχύρωσιν τῶν ὀρθοδόξων δογμάτων καὶ παραδόσεων, καὶ τὴν ἐξουδετέρωσιν τῶν ἀλλεπαλλήλων αἰρετικῶν κακοδοξιών, ὥστε γὰρ φθάσῃ μέγιστος ἡμῶν ἀλώδης ἡ Ὁρθόδοξία. Οἱ Πατέρες καὶ αἱ Σύνοδοι τῆς Ἐκκλησίας, ἄγρυπνοι: ἐπὶ τῶν ἐπάλλεξων τῆς «*μᾶς, ἁγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας*» δὲν ἄφησαν γὰρ «*περάσῃ*» οὐδὲ ἡ παραμικρὰ ἀλλοίωσις καὶ παραφθορὰ εἰς τὴν ἁγίαν καὶ ἀμώμητον πίστιν τῶν πιστῶν καὶ Ὁρθοδόξων χριστιανῶν' καὶ οὕτως «*ἴωτα ἐν ἡ μία κεραία*» δὲν ἔχει: παραχαραχθῆ ὑπὸ τῆς πλάνης καὶ τῆς «*λύμης*» τῶν αἰρέσεων.

Δὲν ἡσυχάζουσι ἐν τούτοις οἱ «*λαλοῦντες δεῖστρομμένα τοῦ ἀποσπᾶν τοῦ μαθητῆς ὀπίσω αὐτῶν*» (Πράξ. κ' 30). Καὶ ἐνθ' ἃ ἐπρεπε οἱ διαστροφεῖς τῆς ἀληθείας γὰρ ἀποστομώνονται, καὶ οἱ διαβρωταὶ τῆς πίστεως καὶ τῶν ἡθικῶν θεμελιῶν τῆς ἐλληνορθοδόξου κοινωνίας μας γὰρ ἀποδοκιμάζονται, δυστυχῶς παραμείνουσι ἀνενόχλητοι: καὶ ἀσύνδοτοι, ἀν μὴ καὶ ἐνθααρρῶνται: καὶ προβάλλουσι διὰ παντὸς μέσου τὰς πλάνης των ὡς ἀλήθειαν καὶ τὴν ἡθι-

κὴν ἀποχαλίνωσιν ὡς ἐλευθεριό-
τητος καὶ ἀποτινάξεως παντός φραγμοῦ.

Ἄλλ' ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας πῶς ἤμποροῦμεν νὰ εἴ-
μεθα καὶ νὰ παραμείνωμεν χριστιανικὴ κοινωνία, καὶ
μάλιστα ὀρθόδοξος; Καὶ πῶς θὰ ἀποφύγουμεν τὸν αὐστη-
ρὸν καὶ ἐλεγκτικὸν λόγον τοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἀπηλύθου
πρὸς τὴν σύγχρονό Του κοινωνίαν τὴν ὁποίαν ὠνόμασε
«γενεάν ἀπιστὸν καὶ διεστραμμένον»;
(Ματθ. ιζ' 17).

Αἱ δύο αὐταὶ λέξεις Του: «ἀπιστος» καὶ «διστραμι-
μένον», ἀναφέρονται, ἢ μία εἰς τὸν κλονισμὸν τῆς πίστεως,
καὶ ἢ ἄλλη εἰς τὸν ἠθικὸν ἐκτροχιασμὸν τῆς κοινωνίας.
Καὶ ἀσφαλῶς δὲν νοεῖται ὀρθόδοξος κοινωνία χωλαίνου-
σα εἰς τὰ δύο ταῦτα. Διὰ τοῦτο ἡ Ἐκκλησία σήμερα δὲν
θὰ σταθῇ μόνον εἰς τὸν πανηγυρισμὸν τοῦ θριαμβοῦ τῆς
Ὀρθοδοξίας. Θὰ διακηρύξῃ θεδαίως εἰς ὑψηλοὺς τόνους
ὅτι: «αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη ἡ νίκη σα-
σα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡ μὴ ὡν»
(Α' Ἰω. ε' 4). Ἀλλὰ δὲν θὰ μείνῃ μόνον εἰς τὴν δι-
καιώσειν τῶν ἀγώνων τῆς ἀπὸ τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν πα-
ραελθοντολογίαν. Διότι: τὴν ἐνδιαφέρει περισσότερο τὸ
παρὸν καὶ τὸ μέλλον. Καὶ διὰ μὲν τὸ παρὸν οἱ ἀμίδωνες
τῆς Ὀρθοδοξίας θὰ διασαλπίσουν πρὸς τὸν ὀρθόδοξον λαὸν
τοῦ Κυρίου τὸ σύνθημα «στὴ κετὲ καὶ κρα-
τεῖτε τὰς παραδόσεις, ἃς ἐδιδά-
χθητε» (Β' Θεσ. δ' 15) ἀπὸ τὴν πατρῶαν πίστιν
καὶ εὐσέδειαν. Καὶ θὰ στηλιτεύσουν τοὺς τολμητίας, διὰ
νὰ σεβασθοῦν ἐπὶ τέλους τὰ δοκὰ καὶ τὰ ἱερά μας, καὶ νὰ
μὴ ἀθετοῦν τοὺς θεσμούς καὶ ὅρους τῆς ὀρθοδοξίας καὶ
τῆς ὀρθοπραξίας, τῶν ὁποίων ἐπιβάλλεται ἡ ἀναστήλωσις
εἰς ὅλον τὸ φάσμα τῆς ζωῆς —ἀτομικῆς, οἰκογενειακῆς
καὶ κοινωνικῆς— διὰ νὰ ὀρθοποδήσωμεν, σὺν Θεῷ.

Διὰ δὲ τὸ μέλλον — «ὁ πὼς ἀνελθῶσι
καὶ ῥοι ἀναψύξεως» (Πράξ. γ' 20) — ἢ
φωνῇ τῆς Ἐκκλησίας θὰ ὑψωθῇ διὰ τὴν προστασίαν καὶ
τὴν χειραγωγίαν τῆς νεότητος. Τῶν παιδιῶν μας. Αὐτὰ
θὰ εἶναι: αὔριον ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων, στρατιῶται τοῦ Χρι-
στοῦ καὶ τῆς Πατρίδος. Πρόμαχοι τοῦ ἔθνους καὶ ὑπέρ-
μαχοι τῆς Ὀρθοδοξίας του. Εἰς τοὺς νέους ἐναποθέτομεν
τὰς ἐλπίδας, διὰ νὰ μὴ ἀλλοιωθῇ ἡ ὀρθόδοξος ταυτότης
τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ ἔθνους ἡμῶν.

Ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τῶν γονέων καὶ τὴν θαλπωρὴν
τῆς οἰκογενείας τῶν ἀπὸ τὰ θρανία τῶν Σχολῶν καὶ τὴν
προσφορὰν τῶν διδασκάλων καὶ καθηγητῶν τῶν ἀπὸ
τοὺς χώρους τῆς ψυχαγωγίας καὶ τῆς ἀθλήσεως, ἀλλὰ
καὶ τῆς βιοπάλης πολλῶν, πρέπει: νὰ ἐξέλθουν σφύζουσαι
νεανικαὶ ὑπάρξεις ἐφωδιασμένα: μὲ τὰ ζώπυρα τῆς ὀρθο-
δόξου ἡμῶν πίστεως καὶ τὰς ἐλληνοχριστιανικὰς παρα-
δόσεις καὶ ἠθικὰς ἀρχάς. Διὰ νὰ παραλάβουν τὴν σκυ-
τάλην καὶ τὰς εὐθύνας τῆς ζωῆς καὶ τῆς κοινωνίας. Καὶ
μὲ τὴν δεδοκιμασμένην εἰς τοὺς αἰῶνας καὶ εἰς τοὺς ἀγῶ-
νας ἠθικὴν αὐτὴν πανοπλίαν νὰ ἀποδυθοῦν εἰς τὴν δη-
μιουργίαν ἐφαιμίλων τῶν παλαιῶν ἀθλῶν τοῦ Γένους.
Καὶ δὴ καὶ νὰ ἀποδοῦν «πολλῶν κάρρονες».

Διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ ὅμως τοῦτο, εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑ-
πάρχουν καλὰ θεμέλια εἰς τὴν ἀγωγὴν τῶν νέων. Καὶ
ἢ φωνῇ τῆς Ὀρθοδοξίας θὰ ἀποσαφηνίσῃ, ρητῶς καὶ κα-
τηγορηματικῶς, μετὰ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ὅτι: «θ ε-

μέλιον ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖ-
να: παρὰ τὸν κείμενον, ὃς ἐστὶν
Ἰησοῦς Χριστὸς» (Α' Κορ. γ' 11).

Ἐπάνω εἰς αὐτὰ τὰ θεμέλια τῶν χρι-
στιανικῶν ἀρχῶν ἀξιοῖ καὶ τὸ Σύνταγμα τῆς Χώ-
ρας μας νὰ οἰκοδομηθῇ: ἢ παιδεία καὶ ἢ ὅλη ἀγωγή τῆς
νεότητος. Καὶ ἢ λαμπρὰ ἱστορία τοῦ ἔθνους ἡμῶν δι-
καιώνει: καὶ πιστοποιεῖ τὴν ἀξίαν τῆς θεμελιώσεως αὐτῆς.

Εὐρίσκει δὲ ἰσχυρὸν ἔρεισμα καὶ ἀπήχησιν ὁ ὀρθό-
δοξος αὐτὸς προσανατολισμὸς τῆς παιδείας εἰς τὴν συν-
τριπτικὴν πλειοψηφίαν τῶν Ἑλλήνων (κατὰ 98% Ὀρ-
θοδόξων) ἐν μέσῳ μάλιστα τῶν συγχρόνων δημοκρατι-
κῶν τάσεων καὶ διακηρύξεων, ἢ παμφηφία αὐτῆ τῶν
πανελλήνων ἔχει: τὸ ἀπαραίτητον δικαίωμα νὰ ἀπαιτή-
σῃ παρὰ παντός ἀρμοδίου, νὰ μὴ εὐνοῇ, καὶ πολλῶ μάλ-
λον νὰ μὴ ὑποβάλῃ, οὐδαμίαν ἀπόκλισιν ἀπὸ τῆς ὀρθο-
δόξου χριστιανικῆς γραμμῆς, τόσον εἰς τὴν Ἐκπαιδευ-
σιν ὅσον καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τομᾶς τοῦ κοινωνικοῦ βίου.

Διδακτέα ὅλη καὶ διδία ἀπαράδεκτα καὶ ἀσυμπίθα-
στα πρὸς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν τοῦ εὐσεβοῦς ἐλληνικοῦ
λαοῦ δὲν ἔχουν θέσιν —καὶ ὀφείλου νὰ ἀποσυρθοῦν ἀπὸ
τὰ σχολεῖά μας— ὅπως διεκήρυξεν ἤδη ἡ Ἱερὰ Σύνο-
δος τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν. Καὶ λειτουργοὶ τῆς Ἐκπαι-
δεύσεως, διδάσκαλοι καὶ καθηγηταί, καθαιρόμενοι τῆς
Ὀρθοδόξου ἡμῶν παραδόσεως θὰ ἀνακαλοῦνται: καὶ θὰ
ἐλέγχωνται θεόντως, ἐδήλωσε —πρὸς τιμὴν του— ὁ ἀρ-
μόδιος ἐπὶ τῆς Παιδείας ὑπεύθυνος τῆς Πολιτείας, πρὸς
τὴν Ἐκκλησίαν.

Ἡ Ὀρθόδοξία, εἰς τὴν Χώραν καὶ τὸ ἔθνος μας, εἴ-
ναι: οὕτως ἢ ἄλλως ἓνα συνεχὲς βίωμα. Χροματίζει: μὲ
τὸ εὐροτολόγιόν τῆς τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μας. Τὰ παι-
διὰ εἶναι: ἀπαραίτητον, ἀπὸ τὴν σχολικὴν τῶν ζωὴν, νὰ
ὀδηγοῦνται, καὶ ὄχι: νὰ ἀποκόπτονται ἀπὸ τὴν Ἐκκλη-
σίαν. Αἱ λατρευτικαὶ εὐχαρίαι, ποῦ μᾶς καλοῦν ἀλλη-
λοδιαδόχως εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Κυρίου, ἔχουν εἰς τὴν
Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν μας ἔντονον κοινωνικὸν χαρα-
κτῆρα, καὶ ἀνυψώνουν καὶ ἐξυψάζουν τὸν κοινωνικὸν
βίον. Ἐνεργοῦν ὡς σπουδαῖος παράγων ὑγινοῦς καὶ εὐλο-
γημένης κοινωνικοποιήσεως τῶν ἀτόμων. Κατ' ἐξοχίαν
δὲ ἡ Θεία Λειτουργία καὶ ἢ κατ' αὐτὴν θεία Κοινωνία
τοῦ Σώματος καὶ τοῦ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ, μᾶς ἐνώνει:
ὅλους εἰς τὸ μυστικὸν Σῶμά Του: μᾶς συνδέει: ὡς ζῶντας
κρίτους εἰς τὴν ἄλυσον τῶν Ἀποστόλων, τῶν Πατέρων,
τῶν Μαρτύρων, εἰς τὴν ἕλην «κοινωνίαν τῶν ἁγίων» καὶ
οὕτω, κατὰ τὴν ὠραίαν εἰκόνα τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, ποῦ
κατέγραψεν ὁ Ἄπ. Πέτρος (Α' δ' 5), καὶ ἡμεῖς «αὐ-
τοὶ ὡς λίθοι: ζῶντες οἰκοδομεῖ-
σθε οἱ κὸς πνευματικὸς, ἱεράτευμα
& γίον, ἀνευέγκαι: πνευματικὰς θυ-
σίαις εὐπροσδέκτους τῷ Θεῷ διὰ
Ἰησοῦ Χριστοῦ».

Διὰ μέσου τῆς θείας Λατρίας οἰκοδομοῦμεθα πνευ-
ματικῶς. Δεχόμεθα ἡμεῖς οἱ Ὀρθόδοξοι: σπουδαιότατην
παιδαγωγικὴν ὄθησιν πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἀπὸ τὴν ἀπαρά-
μιλλον λειτουργικὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας μας. Καὶ προσ-
λαμβάνομεν δύναμιν καὶ χάριν ἀγιοσυτικὴν, μὲ τὴν «εὐ-
πρόσδεκτον τῷ Θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ» λατρευτικὴν κοι-
νωνίαν μας.

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΚΤΗΜΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΟΥ ΠΛΟΥΤΟΥ*

Και ἡ Πραξαγόρα, ὡς καὶ ὁ Πλάτων⁶⁹, εἰσηγείται τὴν κοινότητοςσύννην τῶν γυναικῶν:

«Καὶ ταύτας γὰρ κοινὰς ποιῶ τοῖς ἀνδράσι συγκατακείσθαι,

Καὶ παιδοποιεῖν τῷ δουλομένῳ»⁷⁰.

Ἄλλ' εἰς τὸ τολμηρὸν πρόγραμμα τῆς γυναικὸς ἐκείνης, ἐξηρέθησαν τῆς ἴσης ἀπολαύσεως τῶν ἀγαθῶν καὶ τῆς ἴσης μεταχειρίσεως ὑπὸ τῶν νόμων, οἱ δούλοι, ὧν κύριον ἔργον θὰ παραμείνη ἡ καλλιέργεια τῆς γῆς:

«Τὴν γῆν δὲ τίς ἔσθ' ὁ γεωργήσων;

Οἱ δούλοι, σοὶ δὲ μελήσει,

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 83 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3 τεύχους.

69. Πλάτωνος Πολιτεία, 457cd: «Τὰς γυναῖκας ταύτας τῶν ἀνδρῶν τούτων πάντων πάσας εἶναι κοινὰς, ἰδίᾳ δὲ μηδενὶ μηδεμίαν συνοικεῖν». 543a: «τῇ μελλούσῃ ἄκρωσ οἰκεῖν πόλει κοινὰς μὲν γυναῖκας». Πλάτωνος Νόμοι: 739c: «κοινὰς μὲν γυναῖκας».

70. Ἀριστοφάνους, ἐνθ' ἀν., στίχοι 614 - 615.

Ἐπιπλοῦν τὸ στοιχεῖον, λιπαρὸν χωρεῖν ἐπὶ δειπνον»⁷¹.

Ἡ τολμηρὰ γυνὴ θὰ εἰσηγηθῇ καὶ τὴν κατάργησιν τῶν δικῶν:

«Ἄλλ' οὐδὲ δίκαι πρῶτον ἔσονται. Τουτὶ δὲ πόσους ἐπιτρέψει;»⁷²,

ἐπιηρεασθεῖσα ἐκ φράσεως τοῦ Πλάτωνος: «Δίκαι τε καὶ ἐγκλήματα πρὸς ἀλλήλους οὐκ οἰχθήσεται. ἐξ αὐτῶν ὡς ἔπος εἰπεῖν διὰ τὸ μηδὲν ἴδιον ἐκτῆσθαι πλὴν τὸ σῶμα, τὰ δ' ἄλλα κοινὰ; ὅθεν δὴ ὑπάρχει τούτοις ἀστασιάστοις εἶναι, ὅσα γε διὰ χρημάτων ἢ παίδων καὶ συγγενῶν κτήσιν ἀνθρώποι στασιάζουσιν;»⁷³. Ἄμα τῇ ἐφαρμογῇ τοῦ μεγαλεπήθολου προγράμματος αὐτομάτως θὰ ἐξαλειφθῇ ἡ κλοπή:

71. Ἀριστοφάνους, ἐνθ' ἀν., στίχοι 651 - 653.

72. Ἀριστοφάνους, ἐνθ' ἀν., στίχος 657.

73. Πλάτωνος Πολιτεία, 464de.

Ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ καὶ τέκνα ἐν Κυρίῳ,

Ἐξαιρέτως ἡ σημερινὴ ἱερὰ Μυσταγωγία, εἰς τὸν Καθεδρικὸν τοῦτον Ναὸν τῆς πρωτοθρόνου Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, ἐν συλλειτουργίᾳ τοῦ Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν Μελῶν τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Συνόδου, πέραν τοῦ πανηγυρικοῦ καὶ δοξολογητικοῦ αὐτῆς χαρακτῆρος ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Ὁρθοδοξίας, συνήγειρε καὶ συνεκάλεσεν ἐπὶ τὸ αὐτὸ τὰ τέκνα τῆς Ἐκκλησίας — ὅσα περίσταται: ἔδω καὶ ὅσα συμμετέχουν μακρόθεν ἀκροώμενα — εἰς μίαν ἐκφραστικὴν σύναξιν τῆς Τοπικῆς Αὐτοκεφάλου Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας ἡμῶν.

Ἀδιασπαστως ἠνωμένη ἡ καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησία μεθ' ὅλων τῶν ἀγὰ τὴν οἰκουμένην ἀγίων Ὁρθόδοξων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν, καὶ «τηροῦσα ἀπαρασλεύτως, ὡς ἐκείναι», τὴν Ὁρθόδοξον πίστιν καὶ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας τῆς «μᾶς, ἀγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας», διακηρύσσει ὁμοφώνως καὶ ὁμοφρόνως, διὰ στόματος τοῦ ὁμιλοῦντος Συνοδικοῦ αὐτῆς μέλους, τὴν σταθερὰν προσήλωσιν καὶ ἀταλάντευτον ἐμμονὴν Τῆς εἰς πάντα ὅσα περιλαμβάνει καὶ ἐπιτάσσει: ἡ ἀφακλίδευτος καὶ ἀκακινόμητος διδαχὴ τῆς Ὁρθοδοξίας.

Καὶ καλεῖ γὰρ συνακολουθήσων εἰς τοῦτο πάντα τὰ τέκνα Τῆς.

Καλεῖ τὸν Λαόν — τὸν εὐσεβῆ ἑλληνικὸν Λαόν — γὰ μὲν πιστὸς εἰς ὅ,τι παρελάβομεν ὡς ἱερὰν παρακαταθήκην ὀρθοδόξου θεοσεβείας καὶ «ἡθῶν εὐκοσμίας» ἐκ τῶν πατέρων ἡμῶν ἐπαίνει δὲ καὶ ἐπευλογεῖ τὰ ἀμετρα πλήθη τῶν ὀρθόδοξων Ἑλλήνων, διὰ τὴν ἀμετακίνητον ἀφοσίωσίν των εἰς τὰ ὀρθόδοξα πρότυπα τοῦ, ἐκκλησιαστικῶς εὐλογουμένου, σεμινοῦ οἰκογενειακοῦ βίου, τοῦ μὴ ἀνεχομένου τὰ καιρὰ δαμόνια εἰς τὴν «ἐννομον συζυγίαν καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς παιδοποιίαν», κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Παρακαλεῖ τοὺς Ἀρχοντας τῆς Χώρας γὰ ἐπιφυλάσσουν τὴν τιμὴν καὶ τὴν προσοχίαν πρὸς τὰς ὀρθόδοξους «θέσεις» καὶ τὰ δίκαια καὶ πρὸς τοὺς Λειτουργοὺς τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας.

Καὶ μὲ τὴν προσοχίαν πάντοτε τῶν ἀρμογικῶν σχέσεων καὶ τῆς ἀγαθῆς συμπορεύσεως τοῦ πιστοῦ Λαοῦ καὶ τῆς εὐσεβοῦς Πολιτείας μετὰ τῆς Κιβωτοῦ τοῦ Ἐθνοῦς, σεπτῆς αὐτοῦ Μητρὸς καὶ Τροφῆς, Ὁρθόδοξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, ἐπικαλεῖται ἐπὶ πάντας πλουσίαν τὴν εὐλογίαν καὶ τὴν «χάριν» τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καὶ τὴν κοινότητα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος». ΑΜΗΝ.

† Ὁ Πατρῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

«Οὐδ' αὖ κλέπτης οὐδεις ἔσται; Πῶς γὰρ κλέψει, μετὸν αὐτῶ;»⁷⁴,

θὰ καταργηθῶσι τὰ ἐπικερδῆ παίγνια:

«Οὐδὲ κυβεύουσιν ἄρ' ἄνθρωποι. Περὶ τοῦ γὰρ τοῦ-
το ποιήσεις;»⁷⁵,

καὶ τὸ φαγητὸν καὶ ἡ κατοικία θὰ γίνωσι κοινά:

«Τὴν δὲ διαίταν τίνα ποιήσεις; Κοινήν πᾶσιν. τὸ
γὰρ ἄστυ

Μίαν αἴκησιν φημί ποιήσεις; ξυρ' ῥήξας' εἰς ἐν ἅπαντα,
ᾧ ὡστε θαδίξεις; εἰς ἀλλήλους»⁷⁶.

Τὸ πρόγραμμα τῆς Πραξαγόρας ἀναντιρρήτως τολ-
μηρὸν καὶ προσθετικὸν διὰ τὴν ἐποχὴν δὲν εἶναι πλή-
ρες καὶ ὠλοκληρωμένον, διότι διατηρεῖ τὸν θεσμὸν τῆς
δουλείας θεωρῶν τοὺς δούλους ὑποδεστέρους τῆς ἀρχού-
σης τάξεως καὶ καταλλήλους μόνον διὰ τὴν ἐργασίαν
καὶ καλλιέργειαν τῆς γῆς⁷⁷. Ὁ Ἀριστοφάνης ἐν τῇ ἰθα-
νικῇ τούτῃ Πολιτείᾳ δίδει ἐν τέλος γελοῖον, διότι μυ-
κτηρίζει τοὺς κοινοκτημονικοὺς καὶ χαρακτηρίζει τοὺ-
τους ὡς ὀνειροπόλους.

Ἐν τῇ τελευταίᾳ κωμῳδίᾳ αὐτοῦ «Πλοῦτος», ἣν αὐ-
τοπροσώπως ἐνεφάνισεν ἐνώπιον τῶν Ἀθηναίων (388
π.Χ.), καὶ ἣτις ἀποτελεῖ τὸ ἀποκορύφωμα τῶν πνευμα-
τικῶν τοῦ κωμικοῦ ποιητοῦ προϊόντων, μαστιγῶσι τοὺς
ἀκορδέστους πλουσίους, οἵτινες οὐδὲν ἄλλο σκέπτονται εἰ-
μὴ τὴν διὰ παντὸς μέσου αὔξησιν τοῦ πλούτου αὐτῶν.
Ὁ συγγραφεὺς ἐν τῷ εἰρημένῳ αὐτοῦ ἔργῳ ἐξετάζει ἐν
πρόβλημα παλαιὸν μὲν, πάντοτε δὲ νέον: Διατί οἱ κακοὶ
ἄνθρωποι εἶναι πλούσιοι καὶ οἱ ἐνάρατοι πτωχοί⁷⁸. Τὸ
ἀναπτυσσόμενον θέμα εἶναι: τὸ ἐξῆς: Ὁ Πλοῦτος, ὁ θεὸς
τοῦ πλούτου εἶναι τυφλός, μὴ γνωρίζων καὶ αὐτὸς ὅτι
κάμνει. Εἰς ἐρώτησιν τοῦ πτωχοῦ Χραμύλου, διατί δια-
νέμει τὰ ἀγαθὰ ἀδίκως, ὁ Πλοῦτος ἀπαντᾷ:

«Ὁ Ζεὺς με ταῦτ' ἔδρασεν, ἄνθρωποις φθονῶν,

Ἐγὼ γὰρ ὦν μειράκιον, ἠπειλήσ', ὅτι:

ᾧς τοὺς δικαίους καὶ σοφοὺς καὶ κοσμίους
Μόνους θαδιοίμην' ὁ δ' ἔμ' ἐποίησεν τυφλόν,

Ἴνα μὴ διαγυγνώσκωμι: τούτων μηδένα.

Οὕτως ἐκείνος τοῖσι χρηστοῖσι φθονεῖ»⁷⁹.

Ὁ συγγραφεὺς διδάσκει: ἔτι ὁ πτωχός, ὅστις ὡς πτω-
χός εἶναι ἐνάρατος, εὐθὺς ὡς ἀποκτήσῃ χρήματα ἀποδαί-
νει: χεῖριστος πάντων:

74. Ἀριστοφάνους, ἔνθ' ἄν., στίχος 667.

75. Ἀριστοφάνους, ἔνθ' ἄν., στίχος 672.

76. Ἀριστοφάνους, ἔνθ' ἄν., στίχοι 673 - 675. Πρβλ. Θεου-
κιδίδου Ἱστορίαι, Βιβλίον Β', III, 3: «Ἐδόκει οὖν ἐπιχειρη-
τέα εἶναι, καὶ ξυνελέγοντο διορῶσοντες τοὺς κοινούς τοίχους
παρ' ἀλλήλους, ὅπως μὴ διὰ τῶν ὁδῶν φανεροὶ ᾖσιν ἰόντες,
ἀμάξας τε ἄνευ τῶν ὀπισθίων ἐς τὰς ὁδοὺς καθίστασαν, ἵν'
ἀντι ταίχους ἦ, καὶ τὰλλα ἐξήρτων ἢ ἕκαστον ἐφαίνετο πρὸς
τὰ παρόντα ξύμφορον ἔσεσθαι.»

77. Ἀριστοφάνους Ἐκκλησιαζούσαι, στίχοι 651 - 653 καὶ
721 - 724: «Καὶ τὰς γε δούλας οὐχὶ δεῖ κοσμουμένας
τὴν τῶν ἐλευθέρων ὑφαρπάξαι Κόπριν,
Ἄλλὰ παρὰ τοῖς δούλοισι κοιμᾶσθαι μόνον,
Κατωνάκη τὸν χοῖρον ἀποτετυλιμένας.»

78. Πρβλ. Τὴν φράσιν ἐκ τοῦ Ἱεροῦ Βιβλίου Ἰωβ, 21,7:
«Διατί ἀσεβεῖς ζῶσι, πεπαλαίονται δὲ καὶ ἐν πλούτῳ;».

79. Ἀριστοφάνους Πλοῦτος, στίχοι 87 - 92.

«Ταῦτι λέγουσι πάντες' ἦνίξ' ἂν δ' ἔμοῦ
Τύχως' ἀληθῶς, καὶ γένωνται πλούσιοι,
Ἄτεχνῶς ὑπερβάλλουσι: τῇ μοχθηρίᾳ»⁸⁰.

Κατωτέρω ὁ ποιητὴς στηλιτεύει τὴν ἀπληστίαν τῶν
ἀνθρώπων πρὸς ἀπόκτησιν πλεονόντων ἀγαθῶν:

«Σοῦ δ' ἐγένετ' οὐδεις μεστὸς οὐδεπώποτε.

Ἄλλ' ἦν τάλαντά τις λάβῃ τρία καὶ δέκα,

Πολὺ μᾶλλον ἐπιθυμεῖ λαθεῖν ἑκκαίδεκα!

Κἂν ταῦτ' ἀνύσῃται, τετραράκοντα θούλειται,

Ἢ φῃσιν οὐ βιωτὸν αὐτῶ τὸν δίον»⁸¹.

Ὁ ἄνθρωπος οὐδέποτε ἱκανοποιεῖται ἀπὸ τὸν πλοῦτον:
«Σοῦ δ' ἐγένετ' οὐδεις μεστὸς οὐδεπώποτε»⁸², ἡ δὲ ἀπλη-
στία αὐτῆ μυρία κακὰ ἐπισσωρεύει: εἰς τε τὰ ἄτομα καὶ
τὸ σύνολον προπορασκευάζουσα τὴν καταστροφὴν τῶν
κοινωνῶν. Οὐδὲν ἐπάγγελα τήμιον. Πάντες ἔχουν ὑπο-
δουλωθῆ εἰς τὸ κέρδος:

«Φεῦ' ὡς οὐδὲν ἀτεχνῶς ὑγιές ἐστιν οὐδεγός.

Ἄλλ' εἰσὶ τοῦ κέρδους ἅπαντες ἤττονες»⁸³.

Ὁ ποιητὴς διεξοδικῶς ὑποστηρίζει, ὅτι οἱ μὲν δίκαιοι
δίκαιοι εἶναι ὅπως εὐτυχῶσιν, οἱ δ' ἄδικοι, φαῦλοι καὶ
ἄθεοι δίκαιοι εἶναι ὅπως ὑφίστανται παντοῖα θεινά⁸⁴. Καὶ
ἐν τῇ κωμῳδίᾳ ταύτῃ ὁ θεσμὸς τῆς δουλείας θεωρεῖται
ὡς ἀπαραίτητος:

«Ἐγώ γε τοι διὰ μικρὸν ἀργυρίδιον

Δούλος γεγέννημαι, διὰ τὸ μὴ πλουτεῖν ἴσως»⁸⁵.

Ὁ Ἀριστοφάνης ἀποφαίνεται ὅτι χαρακτηριστικὸν
γνώρισμα τοῦ πλούτου εἶναι ἡ διαφθορά:

«Περὶ σωφροσύνης ἤδη τοίνυν περανῶ σφῶν, κάνα
διδάξω,

Ἵτι κοσμιότης οἰκεῖ μετ' ἔμοῦ' τοῦ Πλούτου δ' ἔστιν
ὑδριζέιν»⁸⁶,

διὰ τοῦτο καὶ οἱ δημόσιοι ἄνδρες ἐν ὄψῃ εἶναι πτωχοὶ
εἶναι δίκαιοι, ὅταν ὁμοῦ πλουτίσωσιν ἐκ τοῦ δημοσίου
χρήματος, ἀποδαίνουσιν ἄδικοι: ἐπιβουλευόμενοι καὶ πο-
λεμοῦντες τὸν λαόν:

«Σκέψαι τοίνυν ἐν ταῖς πόλεσιν τοὺς ρήτορας, ὡς
ὅπου μὲν

ᾧσι: πένητες, περὶ τὸν δῆμον καὶ τὴν πόλιν εἰσὶ δι-
καίοι:

Πλουτήσαντες δ' ἀπὸ τῶν κοινῶν, παρχαρήμ' ἄδικοι
γεγέννηται,

Ἐπιβουλεύουσί τε τῷ πλήθει, καὶ τῷ δήμῳ πολε-
μοῦσιν»⁸⁷.

Ὅμοιως ἐν τῷ εἰρημένῳ ἔργῳ καταφέρεται: καὶ κατὰ
τοῦ μεγάλου κοινωνικοῦ κακοῦ τῆς φιλοχρηματίας:

80. Ἀριστοφάνους, ἔνθ' ἄν., στίχοι 107 - 109.

81. Ἀριστοφάνους, ἔνθ' ἄν., στίχοι 193 - 197.

82. Ἀριστοφάνους, ἔνθ' ἄν., στίχος 193.

83. Ἀριστοφάνους, ἔνθ' ἄν., στίχοι 362 - 363.

84. Ἀριστοφάνους, ἔνθ' ἄν., στίχοι 507 - 516.

85. Ἀριστοφάνους, ἔνθ' ἄν., στίχοι 147 - 148 καὶ 517 - 518:

«Ἄηρον ληρεῖς. ταῦτα γὰρ ἡμῖν πάνθ', ἕσα νυνὶ κατέλεξας,
Οἱ θεράποντες μοχθήσουσιν. Πόθεν οὖν ξεῖεις θεράποντας;».

86. Ἀριστοφάνους, ἔνθ' ἄν., στίχοι 563 - 564.

87. Ἀριστοφάνους, ἔνθ' ἄν., στίχοι 567 - 570.

«Καὶ ταῦτα τοῖνον οὐχ ἔνεκεν μισητίας
Αἰτεῖν μ' ἔφασκεν, ἀλλὰ φιλίας οὐνεκα,
Ἵνα τοῦμόν ἱμάτιον φορῶν, μεμνήτό μου»⁸⁸.

Εἰς τὸ ἔργον τοῦτο ὁ ποιητὴς διακηρύσσει: ὅτι ὁ ἄνθρωπος δύναται: γὰρ θεωρῆ ὡς πατρίδα αὐτοῦ τὸν οἰονδήποτε τρόπον, ἔνθα εὐτυχεῖ:

«Πατρὶς γὰρ ἔστι πάνθ', ἵν' ἂν πράττη τις εὖ»⁸⁹.

Δὲν συνιστᾷ τὴν ἴσην διανομήν τοῦ πλοῦτου μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, διότι αἱ ἐπιπτώσεις, κατὰ τὴν γνώμην του, θὰ ἦσαν ὀλέθριαι.⁹⁰

Ἡ ἠθικὴ τῆς ἐν λόγῳ κωμωδίας δύναται: γὰρ διατυπωθῆ διὰ τῆς φράσεως ἐκείνης τοῦ μεγάλου Γερμανοῦ ποιητοῦ Γκαίτε (1749 - 1832): «Ἄς γίνωμεν καλύτεροι: καὶ συντόμως τὰ πάντα θὰ γίνωσι καλύτερα».

Καὶ ὁ τραγικώτερος τῶν ἀρχαίων ποιητῶν, Εὐριπίδης (480 - 406 π.Χ.), εἰς τὴν τραγωδίαν αὐτοῦ «Φοίνισσαι», ἐξυμνεῖ τὰ ἀγαθὰ τῆς ἰσότητος, ἥτις συνενοῖ τοὺς φίλους, τὰς πόλεις καὶ τοὺς συμμάχους:

«ἰσότητα τιμᾶν, ἢ φίλους ἀεὶ φίλους
πόλεις τε πόλεις συμμάχους τε συμμάχους
ξυνδαῖ»⁹¹.

Ἡ ἰσότης εἶναι: δῶρον αὐτῆς τῆς φύσεως, διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀγωνίζονται διὰ τὴν ἐγκαθίδρυσιν καὶ ἐπικράτησιν συστήματος ἰσότητος. Ὁ ποιητὴς καὶ τὴν κοινωτικισμένην ἐκθύμως συνιστᾷ διότι μόνον ἐν τῇ συστάματι τοῦτω ἐπικρατεῖ ἡ δικαιοσύνη:

«... τὸ γὰρ ἴσον νόμιμον ἀνθρώποις ἔφω,
... Καὶ γὰρ μέτρο' ἀνθρώποισι: καὶ μέρη σταθμῶν
ἰσότης ἔταξε κἀριθμὸν διώρισε,
νυκτὸς τ' ἀφειργές. δλέφαρον ἠλίσι τε φῶς
ἴσον θαδίξει: τὸν ἐνικύσιον κύκλον,
καυδέτερον αὐτοῖν φθόνον ἔχει: νικώμενον.
Εἴθ' ἠλίσι μὲν νύξ τε δουλεύει: θροτοῖς,
σύ δ' οὐκ ἀνέξει: δωμάτων ἔχων ἴσον,
καὶ τῶδ' ἀπονεμείς; ἅτα πού' σταιν ἢ δίκη;»⁹².

Καὶ ὁ ἀπὸ σκηπτικῆς φιλοσοφίας⁹³, ὡς καὶ πολλοὶ ἄλλοι: ἐκπρόσωποι τοῦ κλασσικοῦ Ἑλληνισμοῦ, θεωρεῖ τὸν πλοῦτον ὡς ἔλασινόν καὶ μικρόψυχον κακόν:

«Εἰσρωῶ δειλὸν δ' ὁ πλοῦτος καὶ φιλόψυχον κακόν»⁹⁴.

Ἐν τῷ αὐτῷ ἔμῳ ἔργῳ ἔμιλει καὶ περὶ τῆς δυνάμεως, ἣν κέκτηνται τὰ χρήματα, ἅτινα ἀπὸ τῶν παλαιστᾶτων χρόνων ὑμνήθησαν, ὁ δὲ ποιητὴς ἀναγνωρίζει: τὴν μεγάλην ἀξίαν τῶν χρημάτων διὰ τοὺς ἀνθρώπους:

«Πάλα: μὲν οὖν ὑμνήθην, ἀλλ' ἔμῳ ἔρω
τὰ χρήματ' ἀνθρώποισι: τιμώτατα,
δυναμὴν τε πλείστην τῶν ἐν ἀνθρώποις ἔχει.»⁹⁵.

Καὶ εἰς ἕτερον ἔργον τοῦ ὁ ποιητὴς ἐκθειάζει: τὸν πλοῦτον, ὅστις διὰ τοὺς σοφοὺς εἶναι: ὅτι καὶ ὁ θεός:

«Ὁ πλοῦτος, ἀνθρωπίσκε, τοῖς σοφοῖς θεός·
τὰ δ' ἄλλα κάμποι: καὶ λόγων εὐμορφία»⁹⁶.

Ἄλλαχοῦ ἐπαινετικῶς ἔμιλει περὶ τοῦ δικαίου, ὅστις ἀποβαίνει: ἐκάστοτε χρήσιμος διὰ τὸν πλησίον του, ἐν ἀντιθέσει: πρὸς τὸν κερδοσκοπὸν καὶ ἔχοντα πάντοτε ἐστραμμένον τὸ φρόνημά του πρὸς τὸ κέρδος, ὅστις εἶναι παντάπασιν ἀχρηστος διὰ τὴν πόλιν καὶ θαρῆς εἰς τὰς μετὰ τῶν συνανθρώπων του συναλλαγὰς ἄριστος ὁμῶς διὰ τὸν ἑαυτὸν του:

«Πάλα: ποτ' ἔστι τοῦτ' ἐμοὶ δεδογμένον·
ὁ μὲν δίκαιος τοῖς πέλας πέφυκ' ἀνὴρ,
ὁ δ' ἐς τὸ κέρδος λῆμ' ἔχων ἀνεμμένον
πόλει: τ' ἀχρηστος καὶ συναλλάσσειν θαρῆς,
αὐτῷ δ' ἄριστος...»⁹⁷.

Εἰς τὸ ἔργον τοῦ «Ἰκέτιδες» ἐκθέτει: τὰς δημοκρατικὰς του ἰδέας, καθ' ἃς ὁ λαὸς κυβερνᾷ διὰ τῶν ἀρχόντων του, οἵτινες δὲν εἶναι: μόνον πλοῦτοι, ἀλλὰ καὶ πτωχοί, ἴσα ἔχοντες δικαιοῦματα πρὸς τοὺς πλουσίους:

«δῆμος δ' ἀνάσσει: διαδοχαῖσιν ἐν μέρει
ἐνικυσίαισιν, οὐχὶ τῷ πλοῦτῳ διδούς
τὸ πλείστον, ἀλλὰ χῶ πένης ἔχων ἴσον»⁹⁸.

Ἐν τῷ αὐτῷ ἔργῳ καταδικάζει: τὴν τυραννίαν, ἐν ἣ ὁ εἰς ἀθαιρέτως κυβερνᾷ καταλύων πᾶσαν ἔγγοναν ἰσότητος, τάσσεται: δὲ ἀνεπιφιλᾶκτως ὑπὲρ τῆς δημοκρατίας, ἐν ἣ ἐπικρατεῖ ἰσότης, ἐλευθερία καὶ δικαιοσύνη:

«Οὐδὲν τυράννου δυαμνέστερον πόλει,
ἔπου τὸ μὲν πρώτιστον οὐκ εἰσιν νόμοι:
κοινοί, κρατεῖ δ' εἷς τὸν νόμον κεκτημένος
αὐτὸς παρ' αὐτῷ, καὶ τόδ' οὐκέτ' ἔστ' ἴσον.
Πεγραμμένον δὲ τῶν νόμων ὅ τ' ἀσθενής
ὁ πλούσιός τε τὴν δίκην ἴσην ἔχει,
ἔστιν δ' ἐνισπεῖν τοῖσιν ἀσθενεστέροις
τὸν εὐτυχοῦντα ταῦθ', ὅταν κλύη κακῶς,
νικᾷ δ' ὁ μείων τὸν μέγαν δίκαι' ἔχων»⁹⁹.

Ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ «Ἐλένη», ἀναφέρει: ὅτι ὁ θεὸς μισεῖ τὴν εἶαν, διὰ τοῦτο ὁ ἄνθρωπος δὲν πρέπει: γὰρ μετέρχηται ταύτην διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῶν πρὸς τὸ ζῆν, ἅτινα, κατὰ τὸν ποιητὴν, ὀφείλει: γὰρ κερδίσει διὰ τῆς ἐντίμου ἐργασίας. Ὁ δὲ: ἀδίκων μέσων κτηθεὶς πλοῦτος δέον ὅπως ἐγκαταλειφθῆ. Κοινὰ εἶναι καὶ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ εἰς πάντας τοὺς ἀνθρώπους, ἕκαστος ἐκ τῶν ὁμοίων δύναται: γὰρ πλοῦτῃ τὸν οἶκόν του χωρὶς γὰρ ἀδικῆ τὰ ἀλλότρια:

«Ἐατέος δ' ὁ πλοῦτος ἄδικος ὅστισόν.
Κοινὸς γὰρ ἔστιν οὐρανὸς πᾶσιν θροτοῖς
καὶ γαῖ', ἐν ἣ χρητὴ δώματ' ἀναπληρουμένους
τάλλοτρία μὴ χρεῖν μῆδ' ἀφαιρῆσθαι εἶα»¹⁰⁰.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Σισανίου καὶ Σιατίστης ANTONIOS

88. Ἀριστοφάνους, ἔνθ' ἀν., στίχοι 989 - 991.

89. Ἀριστοφάνους, ἔνθ' ἀν., στίχος 1151.

90. Ἀριστοφάνους, ἔνθ' ἀν., στίχοι 507 - 516.

91. Εὐριπίδου Φοίνισσαι, στίχοι 536 - 538.

92. Εὐριπίδου, ἔνθ' ἀν., στίχοι 538 - 548.

93. Βλ. Μητροπολίτου Κυθωνίων Ἀγαθαγγέλου, Ἡθικὰ Ποιήματα, σελ. 17, Θεσσαλονίκη, 1950.

94. Εὐριπίδου, ἔνθ' ἀν., στίχος 597.

95. Εὐριπίδου, ἔνθ' ἀν., στίχοι 438 - 440.

96. Εὐριπίδου Κύκλωψ, στίχοι 316 - 317.

97. Εὐριπίδου Ἡρακλεΐδαι, στίχοι 1 - 5.

98. Εὐριπίδου Ἰκέτιδες, στίχοι 406 - 408.

99. Εὐριπίδου, ἔνθ' ἀν., στίχοι 429 - 437.

100. Εὐριπίδου Ἐλένη, στίχοι 905 - 908.

ΣΧΕΣΙΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ*

«Βιολογία. Ἐν γένει μὲν ἡ ἐπιστήμη, ἡ περιγράφουσα τοὺς νόμους τῆς ὀργανικῆς ζωῆς ἐν πάσαις αὐτῆς ταῖς ἐκδηλώσεσι καὶ κατὰ τὸν λόγον τοῦτον περιλαμβάνουσα τὴν ζωολογίαν, τὴν βοτανικὴν καὶ τὴν ἀνθρωπολογίαν»²¹.

Ὡσαύτως ἡ ἔρευνα τῶν ψυχικῶν φαινομένων ὠδήγησεν τὴν Ἐπιστήμην τῆς Ψυχολογίας εἰς νέους ἐντελῶς ὀρίζοντας, ἡ σπουδὴ τῶν ὁποίων διεπίστωσεν ἔτι περὶ σφόδρον, ὅτι ὁ ὑπάρχων πλούσιος πνευματικὸς κόσμος, διαφεύγει τὰ ὄρια τοῦ ὕλικου πειράματος καὶ τοῦ μικροσκοπίου. Οὕτως ἀνακαλύπτονται ἀξίαι, θρησκευτικαὶ καὶ ἠθικαὶ καὶ καλλογικαὶ, τίθενται εἰς κίνησιν πνευματικὰ ἀνθρώπινα ὑπάρξεις, περικλείουσι ἐν ἑαυταῖς κόσμους δλοκλήρους πνευματικῶν φαινομένων, μὴ συλλαμβανόμενων διὰ τῆς κῆτοψίας. Ἄφ' οὗ ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι μόνον νόησις, ἀλλὰ καὶ συναίσθημα καὶ βούλησις, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ κατανοηθῶν ὅσα ἐκεῖνος συναίσθάνεται καὶ βούλεται; Ἡ ἔγνοια τοῦ προσώπου περικλείει τὸν ὅλον ἄρτιον ἄνθρωπον καὶ συνεπῶς τὸ πείραμα καὶ ἡ αὐτοψία ἀδυνατεῖ νὰ ἐξηγήσῃ ὅσα ὁ ἔσω ἄνθρωπος ἔχει ἐν ἑαυτῷ. Ἡ ψυχολογία τοῦ δάθους πραγματεύεται περὶ τῶν φαινομένων τῆς «ἐνδοστρεφείας».

Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἐξ ἄλλων τῶν κλάδων τῆς Γενικῆς Ψυχολογίας ἀντλείται μία ἡ θ : κ ἡ θ ε β α : ὅ τ η ς εἰς τὰς ἀληθείας τῆς Θρησκείας. Τοῦτο μάλιστα κατὰ τοὺς συγχρόνους καιροὺς ἐρευνᾶται ἐκτενέστερον διὰ τῆς σπουδῆς τῶν ψυχικῶν φαινομένων παρά τε τῆς Ψυχολογίας, Ψυχοπαθολογίας, Ψυχιατρικῆς καὶ Ψυχολογίας τῶν Ἀσιατικῶν Διαφορῶν. Ὡς πρὸς δὲ τὸ θρησκευτικὸν φαινόμενον, ὅπερ εἶναι καθολικόν, ὡς ἀνέκαθεν ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος ἐπιστεύθη καὶ δὴ ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου, ἰδιαίτερος ἐνδιατρίβει ἡ Ψυχολογία τῆς Θρησκείας καὶ ἡ Ἱστορία τῶν Θρησκευμάτων, ἐπιθεδαιούσαι, ὅτι τοῦτο, ὡς ἀναγκάμενον εἰς τὸν ἔσω ἄνθρωπον, τὸν ψυχικὸν αὐτοῦ κόσμον, εἶναι «δ ἰ ο μ α» εἰς αὐτὸν καὶ δὲν ἐπιβάλλεται αὐτῷ ἔξωθεν. Ἐντεῦθεν καὶ ὁ PASCAL ἐστήριξε τὴν πίστιν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεὸν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν διαίσθησιν καὶ ἔφεσιν τοῦτου πρὸς τὸν ὑπερβατικὸν κόσμον, τὸν μεταφυσικὸν καὶ πνευματικόν. «Ἐ ν ὀ ρ α σ ι γ» ἐκάλει οὗτος ὅσα ὁ θρησκευτὸν ἄνθρωπος αἰσθάνεται ἐνδομύχως, ἅτινα δὲν συλλαμβάνονται ὑπὸ μόνου τοῦ λόγου αὐτοῦ. Νόησις καὶ ἐνόησις ἀρμονικῶς συνδεδεμένα, προσφέρουν τὴν ἀριτερέραν συνεργασίαν εἰς τὴν κατανόησιν τῶν ἀληθειῶν τῆς Ὑπερφυσικῆς Ἀποκαλύψεως. Εἰς τὴν περίπτωσιν δὲ τῆς ἀγαθῆς συνυπάρξεως ἀμφοτέρων τούτων ἁμοῦ δεδαιώς καὶ μετὰ τοῦ θουλητικῶς μέρους τοῦ ἀνθρώπου προβάλλεται ἡ ὑγιὴς πίστις, ἡ ὁποία δὲν εἶναι οὔτε πα-

ραλογισμός, οὔτε θρησκοληψία²². «Κατὰ τὸν PASCAL πᾶσα γνῶσις κατ' οὐσίαν οὐδεμίαν ἔχει ἀξίαν, διότι ὁ ἄνθρωπος κυρίως ἐπιδιώκει ἕτερόν τι, τὴν ἀπολύτρωσιν ἐκ τῶν ἀμαρτιῶν αὐτοῦ καὶ τὴν γαλήνην τῆς ψυχῆς. Ἡ καθαρότης τῆς καρδίας εἶναι σπουδαιότερα πάσης ἐπιστήμης. «LE COEUR, λέγει, A SES RAISONS, QUE LA RAISON NE CONNAIT PAS»²³.

Οὐχ ἦττον τὸ θέμα τῆς πίστεως εἰς τὰς ἀληθείας τῆς Θρησκείας καθίσταται σοβαρώτατον, ἀφ' ἧς στιγμῆς σχετισθῆ πρὸς τὰς Φυσικὰς Ἐπιστήμας καὶ μάλιστα πρὸς τοὺς ἐπιστήμονας ἐκείνους τῶν Θετικῶν Ἐπιστημῶν, οἵτινες διαρρήδη ἀπορρίπτουν ὅσα ἡ Θρησκεία διδάσκει, δογματικῶς ἀποφαινόμενοι περὶ τοῦ ἀπολύτου τῆς γνώσεως κῆτων καὶ τῆς ἀληθείας, τὴν ὁποίαν θέτουσι μόνον ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν καὶ οὐχὶ περαιτέρω. Εἶναι γνωστὸν, ὅτι ἀφ' ἧς ἰδίας ἐποχῆς τὰ μέγιστα προήχθησαν αἱ φυσικαὶ ἔρευναι, ἡ μηχανικὴ καὶ ἡ τεχνικὴ καὶ αἱ δι' αὐτῶν τεράστια ἀνακαλύψεις καὶ εἰς αὐτὸ εἰσέτι τὸ διάστημα, ἡ ἐπιστημονικὴ διάνοια πολλῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν ἐπὴρθη τοσοῦτον, ὥστε ἀνεκλήρυνθη ἡ Ἐπιστήμη παντοδύναμος, εὐρέτης καὶ κάτοχος τῆς ἀληθείας, λύτις παντὸς ἐν γένει προβλήματος, ἀντίθετος δὲ παντελῶς καὶ ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν Θρησκείαν. Ἐπαναλαμβάνομεν δὲ πάλιν, ὅτι δὲν ἐγνοοῦμεν ἐνταῦθα οὔτε τὰς πολυθεϊστικὰς Θρησκείας, οὔτε τὰς τῶν πρωτογόνων καὶ ὑπαναπτύκτων λαῶν τοιαύτας, οὔτε τὰς τῆς εἰδωλολατρίας παντοδαπὰς ἐκδηλώσεις, ἀλλὰ τὴν μοναδικὴν καὶ τελείαν Θρησκείαν τοῦ Χριστιανισμοῦ, τὴν ἐξ Ὑπερφυσικῆς Ἀποκαλύψεως δοθεῖσαν πρὸς σωτηρίαν τῷ ἀνθρώπινῳ γένει. Πρὸς αὐτὴν λοιπὸν

22. Θ ε ο φ ἰ λ ο υ Β ο ρ ε α. Ψυχολογία. Ἐν Ἀθήναις, 1949, σελ. 427-429. Χρήστου Ἀνδρούτσου. Γενικὴ Ψυχολογία. Ἐν Ἀθήναις, 1934, σελ. 316 ἔ. Τ ο ὁ Α ὀ τ ο ὁ. Λεξικὸν τῆς Φιλοσοφίας. Ἀθήναι, 1928, σελ. 141. Γ ρ η γ ο ρ ἰ ο υ Π α π α μ ι χ α ἦ λ. Ἀπολογητικὴ. Ἐν Ἀθήναις, 1928, σελ. 81-115. Τ ἰ τ ο υ Ἐ μ μ. Μ α τ θ α ἰ ἄ κ η, Μητροπολίτου πρ. Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου. Ἡ θρησκευτικότης τοῦ ἀνθρώπου, ἐν τῷ Γ' Τόμῳ τῶν «Θεμάτων τοῦ ἁμβωνος» αὐτοῦ. Ἀθήναι, 1983, σελ. 281-284. E I V I N D B E R G R A V. Ἡ ψυχικὴ πηγὴ τῆς Θρησκείας. Μετάφρασις καὶ εἰσαγωγή Ν. Ι. Α ο ὁ β α ρ η. Ἀθήναι, 1946. Σ τ. Ν ι κ ο λ α ἰ ὀ ο υ. Ὁ Ναζωραῖος. Ἀθήναι, 1940. Ν. Α ο ὁ β α ρ η. Μεταξὺ δύο κόσμων. Ἀθήναι, 1949. Κ ω ν. Κ α λ λ ι ν ἰ κ ο υ. Ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. Ἐκδόσεις δευτέρα. Ἀθήναι, 1929. Π. Τ ρ ε μ π ε ἰ λ α. Τὰ θαύματα τῆς δημιουργίας. Ἀθήναι, 1953. Λ ε ω ν ἰ ὀ ο υ Φ ι λ ι π π ἰ ὀ ο υ. Ἱστορία τῆς Θρησκείας τοῦ Ἀρχαίου Ἰσραήλ. Ἐν Ἀθήναις, 1938. Μ ι χ α ἦ λ Κ ω ν σ τ α ν τ ἰ ν ἰ ὀ ο υ. Θρησκεία καὶ διανόησις. Ἐν Ἀθήναις, 1948. Τ ἰ τ ο υ Κ. Κ α ρ ἄ ν τ ζ α λ η Ἀρχιμ. (νῦν Ἐπισκόπου Ταμιάζεως). Ἡ θρησκευτικότης τοῦ ἀνθρώπου. Ἐν «Ἐκκλησιαστικῷ Φάρος». Τόμος ΕΒ' - ΕΔ' (1980-1982). Ἀλεξάνδρεια 1982, σελ. 219-227.

23. Χρήστου Ἀνδρούτσου. Λεξικὸν τῆς Φιλοσοφίας. Ἀθήναι, 1928, σελ. 275.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 132 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 4 τεύχους.

21. Χρήστου Ἀνδρούτσου. Λεξικὸν τῆς Φιλοσοφίας. Ἀθήναι, 1928, σελ. 70-71.

ἔρχεται κατὰ τὴν γνώμην ἐπιστημόνων τινῶν ἐντελῶς ἀντίθετος αὕτη, ἐκλαμβανόμενη μάλιστα ὑπ' αὐτῶν, ὡς ὀπισθοδρομικῆς καὶ θέτουσα τὸν ἄνθρωπον εἰς ἐκμετάλλευσιν καὶ πνευματικὴν νάρκην. Ἐντεῦθεν δὲ καὶ οἱ κατὰ τῆς Θρησκείας συνεχεῖς πόλεμοι τῶν ἀνθρώπων τῆς ἀθεΐας καὶ οἱ ἀπληγεῖς διωγμοὶ κατὰ τῶν ὁπαδῶν αὐτῆς.

Ὡς κύριον δὲ αἷτιον τῆς τοιαύτης στάσεως τῶν ἀρνητῶν τῆς Θρησκείας ἐπιστημόνων θεωρεῖται ὑπὸ πολλῶν ἐπιφανῶν καὶ διακεκριμένων ἐπιστημόνων ἡ οἴησις, ἥτις συσκοτίζει τὸν ὅλον αὐτῶν κόσμον καὶ ἄγει εἰς ὑπερφρονήσεις, κατακλύουσας ὅλας τὰς βασικὰς ἀρχὰς τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος. Οἱ ἐχέφρονες ἄνθρωποι εἶναι μετριόφρονες, ὡς ὁ ἡμέτερος Φιλόσοφος Σωκράτης, οὐδέποτε δὲ κατακλιμάσσονται ὑπὸ οἰήσεως. Ἐξ ἄλλου τοῦτο διαπιστοῦται ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι πλείστοι δοσοὶ ἐπιστήμονες τῶν Θετικῶν Ἐπιστημῶν ἐθρήσκουν καὶ θεώρουν τὴν πίστιν αὐτῶν πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Σωτῆρα τοῦ κόσμου, ὡς ἀρμονικῶς συνυπάρχουσαν μετὰ τῆς ἐπιστημονικῆς αὐτῶν μορφώσεως. Πλείστα δοσοὶ βιβλία ἀναγράφοντα ὀνομαστικῶς τοιοῦτους ἐπιφανεῖς ἐπιστήμονας, ὡς λάτρεις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἀναγνωρίσεως παρ' αὐτῶν τῆς Θρησκείας Αὐτοῦ ἐκυκλοφόρησαν καὶ παρ' ἡμῖν. Ἀλλὰ καὶ παλαιότερον περισπούδαστοι μελέται συνεγράφησαν παρὰ πολλῶν ἡμετέρων ἐξαίρετων ἐπιστημόνων καὶ θεολόγων, εἰδικῶς ἐνδιαιτριφάντων εἰς θέματα τῆς Ἀπολογητικῆς.

Προηγουμένως ἐγένετο λόγος περὶ τῆς ἠθικῆς ὁδῶς, τῆς ὑφισταμένης εἰς θέματα τῆς Θρησκείας. Εἶναι ἀνάγκη, ὅπως λεχθῆ καὶ πάλιν ἐνταῦθα, ὅτι προκειμένου περὶ τῆς διατηρήσεως τῆς ἀρμονικῆς συνυπάρξεως Ἐπιστήμης καὶ Θρησκείας, ἀπαραίτητος προϋπόθεσις εἶναι ἀφ' ἐνδὸς μὲν ἡ ἀποβολὴ τῆς ἐπιστημονικῆς οἰήσεως καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ ἀνάπτυξις ἠθικῆς θεοδικαίας εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας. Αὐτὰ δὲν συλλαμβάνονται διὰ τοῦ πειράματος καὶ τῆς παρατηρήσεως, ὡς προείπαμεν. Ἐπειτα μὴπως εἰς τὴν ἔρευναν τῶν φυσικῶν φαινομένων δὲν χρησιμοποιούμεν ἐκτὸς τούτων τὰς κατ' ἐπαγωγὴν ἐνδείξεις; Τί ἐν προκειμένῳ συσταῖ ἡ Ἐπιστήμη τῆς Λογικῆς; Τὴν ἀξίαν δὲ τῆς κατ' ἐπαγωγὴν μεθόδου ἐξῆρξεν ἤδη ὁ ἀκριβῶς καὶ θεωρητικότερον ἐξετάσας τὴν ἐπαγωγὴν Ἀριστοτέλης εἰπὼν «ἐπαγωγὴ ἢ ἀπὸ τῶν καθ' ἕκαστον ἐπὶ τὰ καθόλου ἔφοδος, οἶον εἰ ἔστι κυβερνήτης ὁ ἐπιστάμενος κράτιστος καὶ ἡνίοχος, καὶ ὅλως ἔστιν ὁ ἐπιστάμενος περὶ ἕκαστον ἄριστος»²⁴.

«Ἐπαγωγικὸς συλλογισμὸς καὶ ἐπαγωγὴ λέγεται ὁ συλλογισμὸς, ἐν ᾧ ἀπὸ τῶν κατὰ μέρος ὁρμώμενοι συμπεραίνομεν περὶ τοῦ καθόλου. Εἶναι δὲ ἡ ἐπαγωγὴ διττή, τελεία καὶ ἀτελής. Τελεία ὀνομάζεται ἡ ἐπαγωγὴ, ἐν

ἡ πᾶσας τὰς ἐπιμέρους περιπτώσεις εὐρίσκοντες, συμπεραίνομεν ἔπειτα περὶ τοῦ ὅλου». «Ἀτελής δ' ἐπαγωγὴ εἶναι ἐκείνη, ἥτις ἐκ τινῶν περιπτώσεων μόνον ὁρμωμένη, συμπεραίνει περὶ τοῦ ὅλου»²⁵.

Τῆς ἀτελοῦς ἐπαγωγῆς ποιούμενος μεγίστην χρῆσιν ἐν τῇ σπουδῇ τῶν φυσικῶν φαινομένων, ἀποφαίνεται, ὅτι δι' αὐτῆς ἀνακαλύπτομεν τὴν πρυτανεύουσαν ἐν τῇ φύσει ὁμοειδεῖαν καὶ ὀδηγοῦμεθα πρὸς σχηματισμὸν τῆς ἐννοίας τοῦ ἀγνώστου εἰς ἡμᾶς φυσικοῦ κόσμου. «EFFE-CTUM NATURALIUM EIUSDEN GENERIS ASSIGNANDAE SUNT CAUSAE». Ἄλλ' ὡς γράφει ὁ Θεόφιλος Βορέας «καὶ ἐνταῦθα πλανᾷ ἡ ἀτελής παρατήρησις. Οὕτως ἐνομιζέτο, ὅτι πάντες οἱ κύκλοι ἔχουσι χροῖμα λευκόν, μέχρις οὗ ἀνεκαλύφθη ὁ μέλας κύκλος τῆς Αὐστραλίας»²⁶.

Τῆς ἐπαγωγικῆς μεθόδου γίνεται χρῆσις καὶ εἰς τὰς Μαθηματικὰς Ἐπιστήμας, εἰς τὰς ὁποίας ἰσχύει κατὰ γενικὸν κανόνα ἡ παραγωγικὴ μέθοδος. Παρὰ ταῦτα πολλάκις ἡ ἐπαγωγικὴ μέθοδος ἄγει εἰς ἀκριβῆ συμπεράσματα. Οὕτω λόγου χάριν «αἱ ἔγνοιαι τῶν ἀριθμῶν, οἱ ὀρισμοί, τὰ ἀξιώματα, ἅτινα πρὸς γένεσιν ἔχουσι ἀπὸ τῆς ἐμπειρίας. Διὰ τῆς ἐπιδράσεως τῶν αἰσθητῶν συνάγονται καὶ διὰ τῆς ἐπαγωγῆς ἐμπεδοῦνται παρὰ πᾶσαν αἰ μαθηματικὰ ἀρχαί. Ἰσχύει καὶ ἐνταῦθα, ὡς καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπιστήμασι, ταῖς τε Φυσικαῖς καὶ ταῖς Διαλογικαῖς καὶ Ἠθικαῖς, τὸ ἀπὸ τῆς ἐμπειρίας εἰς τὰς ἐννοίας, ἀπὸ τοῦ συνθέτου δι' ἀφαίρεσεως εἰς τὸ ἀπλοῦν, ἀπὸ τοῦ κατὰ μέρος εἰς τὸ καθόλου. Καὶ ἰσχύει ὁ τρόπος οὗτος καὶ ἐν τῇ Ἀριθμητικῇ καὶ ἐν τῇ Γεωμετρικῇ. Εἶναι δὲ τὰ μαθηματικὰ ἀξιώματα, ὡς καὶ τὰ λογικὰ καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα, προτάσεις, αἵτινες θεωροῦνται φανεραὶ καὶ μὴ χρῆζουσαι ἀποδείξεως. Ἀξιώματα τοιαῦτα ὄρισεν ὁ Εὐκλείδης ἐν τοῖς Στοιχείοις, ἔπειτα δὲ οἱ νεώτεροι, ἄλλοι ἄλλα»²⁷.

Ἐξ ἄλλου ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ γνώσις δὲν ἐξαρκεῖται μόνον ἐν τοῖς ὀρίοις τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν. Τὰς ἀρχὰς τῆς θρησκευτικῆς πίστεως γνωρίζομεν, ὡς προείπαμεν, διὰ τῆς ἠθικῆς θεοδικαίας, τὴν ὅποιαν ἀποκτᾷ ὁ ἄνθρωπος, —καὶ τοῦτο εἶναι ἀξίον πολλῆς προσοχῆς— κατ' ἐλευθέραν τοῦ πνεύματος συγκατάθεσιν. Ἐπειτα ἐν τῇ διαπραγματεύσει τοῦ προκειμένου θέματος τῆς σχέσεως Ἐπιστήμης καὶ Θρησκείας δὲν πρέπει νὰ παρορθῆ: ἡ πολυτιμὸς συμβολὴ τὴν ὅποιαν προσφέρουν οἱ φυσιοδίφαι: ἐκείνοι, αἵτινες ἐν τῇ σπουδῇ τῶν φυσικῶν φαινομένων καὶ τὴν ἐκ τῆς ταξινομήσεως αὐτῶν διακρίθωσαν τῶν νόμων, τῶν διεπόντων ταῦτα, καταφεύγουσιν εἰς ἀναζητήσιν τοῦ ἀφανοῦς αἰτίου αὐτῶν εἰς τὴν σφαῖραν τῆς Μεταφυσικῆς καὶ τὴν Θρησκείαν. Στηριζόμενοι οὕτοι ἐπὶ τῶν ἀποδεικτικῶν λόγων, τῶν ἀρχῶν, ἀξιωμάτων, αἰτημάτων καὶ θεωρημάτων, ἐκζητοῦν τὸ

25. ἐνθ. ἀν. σελ. 160-169.

26. ἐνθ. ἀν. σελ. 166.

27. ἐνθ. ἀν. σελ. 246.

24. Τοπ. Α 12 105α 13 κ.λ. Βλ. Θεοφίλου Βορέα. Ἀκαδημικά. Τόμος Πρῶτος. Λογική. Ἐν Ἀθήναις 1932, σελ. 167.

ἀφανές αἴτιον τῆς πληθούς τῶν αἰτιατῶν τοῦ φυσικοῦ κόσμου ἐν τῇ Μεταφυσικῇ. Ἡ παραδοχὴ τῆς τυχαίας υπέρξεως τούτου ἀπορρίπτεται παντελῶς ὑπὸ τῶν κανόνων τῆς Λογικῆς.

Ἦν' αὐτὰς τὰς ἀπαραιτήτους προϋποθέσεις τῆς σπουδῆς τῆς περιβαλλούσης ἡμᾶς φύσεως, ἀνακαλύπτουμεν πλείστας ὅσας ἐνδείξεις τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, τοῦ κυβερνῶντος καὶ συντηροῦντος αὐτὸν καὶ πάντα τὰ ὄντα ἐν αὐτῷ. Ἡ ἀληθὴς Φυσιολογία οὐ μόνον δὲν ἀντιλέγει κατὰ τῶν θρησκευτικῶν ἀληθειῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπιβεβαιοῖ ταύτας. Αἱ κατ' αὐτῶν ἀντιρρήσεις τῶν ὕλικῶν καὶ τῶν ἀθέων ἀναρῶνται ἐξ αὐτῶν τούτων τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν. Οὕτω λόγου χάριν ἡ θεωρία τῶν ἠλεκτρονίων υποκαταστήσασα τὴν ἀτομικὴν θεωρίαν διὰ τῆς ἄρσεως τοῦ ὑλιστικοῦ δυνάμου (ὕλη καὶ δύναμις) καὶ τῆς ἀναγωγῆς τῆς ὑλικῆς οὐσίας εἰς καθαρὰν ἐνέργειαν. Ἡ ἐντεῦθεν προκύψασα ἐγκατάλειψις τῆς θεωρίας τοῦ αἰθέρος, ἡ ἀντικατάστασις αὐτῆς διὰ τῆς θεωρίας τῆς σχετικότητος καὶ τῆς δι' αὐτῆς ἀναρέσεως τοῦ ἀπολύτου τοῦ χρόνου, ὠδήγησαν εἰς τὴν ἰδέαν, ὅτι ἡ ἀληθὴς κατανόησις τῶν φυσικῶν φαινομένων εἶναι ἀδύνατος ἐν τῷ κόσμῳ τῶν τριῶν διαστάσεων, ἐφ' ὅσον ἐν αὐτῷ πάντα τὰ τοπικὰ καὶ χρονικὰ μεγέθη εἶναι σχετικὰ· μόνον εἰς τὸν ὑπερτριδιάστατον κόσμον δύνανται γ' ἀποδοῆ ἀπολύτως δυνατῇ, διότι ἐν αὐτῷ πᾶν σημεῖον δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἐνωτικὸν ἀμφοτέρων τῶν μορφῶν τῆς κινήσεως, τῆς κατὰ χρόνον καὶ τῆς κατὰ χώρον.

Τοιοιουτρόπως ἐν τῇ Φυσικῇ ἐπέρχεται σύμπτωσις πρὸς τὴν φιλοσοφικὴν ἀντίληψιν περὶ τοῦ χρόνου καὶ τοῦ χώρου, ὡς περὶ μορφῶν οὐχὶ μόνον τῆς ἀντικειμενικῆς ἐμπειρίας, ἀλλὰ καὶ τῆς υποκειμενικῆς γνώσεως, ἡ ὁποία δύναται νὰ νοῆ τὸν μὲν χρόνον ἀπεριόριστον, τὸν δὲ χρόνον ἄπειρον ἔνεκεν ἀκριδῶς τῆς συμφυοῦς εἰς τὴν νόησιν ἰδέας τοῦ ἀπείρου. Ὁ χώρος καὶ ὁ χρόνος νοοῦνται οὐχὶ ὡς μορφαὶ τοῦ ἐμπειρικοῦ ὄντος, περὶ τὸ ὅποιν ἀσχολεῖται ἡ Φυσικὴ, ἀλλὰ τοῦ ἰδανικοῦ ἀπολύτου ὄντος, ἕπερ ἀποτελεῖ ὑποκαείμενον τῆς Φιλοσοφίας καὶ τῆς Θρησκείας. Δι' αὐτοῦ τοῦ τόπου δίδει τὴν χεῖρα ἡ Φυσικὴ πρὸς τὴν Μεταφυσικὴν καὶ τὴν Θρησκείαν.

Ἄλλ' οὐ μόνον ἐκ τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν ἔχομεν κατ' ἐπαγωγὴν ἐνδείξεις τῶν ἀληθειῶν τῆς Θρησκείας, ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῶν τούτων τῶν Τυπικῶν Ἐπιστημῶν, αἰτινες κατὰ πολὺ προάγουσι τὴν ἐπιστημονικὴν κατοχύρωσιν καὶ θεδαιώσιν τῶν ἀληθειῶν τῆς υπέρξεως τοῦ Θεοῦ, τῆς δημιουργίας καὶ συντηρήσεως τοῦ κόσμου, τῆς ἐξηγήσεως τοῦ φαινομένου τῆς ζωῆς καὶ τοῦ προσορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ θεωρητικὸς καὶ μεταφυσικὸς χαρακτῆρ τῆς καθαρᾶς Μαθηματικῆς, μᾶλλον προσπελάζει αὐτὴν πρὸς τὸ πεδῖον τῶν θρησκευτικῶν ἐνοιῶν. Διότι: «οἱ ἀκέραιοι ἀριθμοὶ τῶν Μαθηματικῶν δὲν ὑφίστανται ἐν τῷ κόσμῳ τῆς ἐμπειρίας, ἀλλ' εἶναι θεωρητικὰ ἐπίνοια, ἐφ' ὅσον ἀπολύτως ἀπαράλλακτα πρὸς ἄλληλα ἀντικείμενα δὲν ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῷ καὶ τὸ ἄθροισμὰ των ἄρα εἶναι ἀνυπαρκτὸν· ἀλλ' οὔτε καὶ μόνος ὑπάρχει δι' οἰονδήποτε εἶδος πραγματικῶν ἀντικειμένων, κατ' ἀκολούθειαν δὲ οὐδὲ ἀριθμὸς, τοῦ ἀριθμοῦ ἀποτελοῦντος ἐν τοῖς Μαθηματικοῖς ἀφηρημένην παράστασιν ἤτοι πνευματικὴν ἐννοιαν.

Κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἡ ἐμπειρία οὔτε τὸ μαθηματικὸν σημεῖον περιέχει, οὔτε καὶ τὴν γραμμὴν καὶ τὴν ἐπιφάνειαν, — ἐννοίας ἐξ ἀφαρέσεως ἐν τῷ ἡμέτερῳ πνεύματι παρηγημένας»²⁸.

Ἐνυπάρχουν λοιπὸν καὶ δι' αὐτὰς τὰς Θετικὰς Ἐπιστήμας πίστεις καὶ πεποιθήσεις εἰς τὰς ὁάσεις τὰς ἀποτελούσας τὸν κύκλον τῆς εὐρυτάτης ἀναπτύξεως αὐτῶν. Τὰ Μαθηματικὰ ἐν ᾧ ἀφορμῶνται ἐκ πνευματικῶν ἐνοιῶν, παρέχουσι γνώσιν καὶ ὀδηγοῦσιν ἀσφαλῶς πρὸς τὴν ἀλήθειαν. Ἐντεῦθεν δ' αἱ θετικαὶ τούτων ὑπηρεσίαι πρὸς ὅλας τὰς Θετικὰς Ἐπιστήμας καὶ ἡ μεγίστη χρησιμότης τῶν ἱστορίων, τῶν ἐξισώσεων καὶ τῶν ἄλλων μαθηματικῶν λογισμῶν εἰς τὴν διάνοσιν τῶν φυσικῶν φαινομένων καὶ διατύπωσιν τῶν φυσικῶν νόμων. Ἡ παραδοχὴ ἀρχῶν καὶ ἀξιομάτων ὀδηγεῖ εἰς τὴν θεσιότητα καὶ τὴν πεποίθησιν, ἀλλ' αὐτὸ ἀκριδῶς συμβαίνει καὶ ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς Θρησκείας, ἐν ἣ προηγείται ἡ πίστις τῆς γνώσεως, καθ' ὅσον εἶναι γενικὸς κανὼν ὅτι: εἰς τὰ ἀφηρημένα καὶ τὰ πνευματικὰ σάρκα καὶ αἷμα παρέχει ἡ πίστις.²⁹ Ἐνεκα τούτου ἐλέχθη ὑπὸ τῶν Μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι: «τὸ πιστεῦειν εἶναι ἔργον τῆς θελήσεως», «CREDE-RE VOLUNTATIS EST».

Κατὰ ταῦτα δύναται ὁ ἀνθρώπινος νοῦς γ' ἀντιληφθῆ θέματα τῆς θρησκείας καὶ γ' ἀχθῆ εἰς τὴν ἰδέαν τοῦ ἀπείρου, τῆς πρώτης αἰτίας τῶν ὄντων, ἀντὶ τῶν ἐνδείξεων ἐξ ὄλων τῶν ἐπὶ μέρος Ἐπιστημῶν. Ταῦτα ἔχοντες ὑπ' ὄψει ἐπιστήμονες, ὠδηγήθησαν πρὸς στήριξιν τῶν ἀληθειῶν τῆς πίστεως καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς καθαρᾶς Μαθηματικῆς, ἐκκυκλοφόρησε δὲ πρό τινος σύγγραμμα τοῦ Γάλλου Μαθηματικοῦ RENÉ DE CLERÉ, διὰ τοῦ ὁποίου πειράται γ' ἀποδείξῃ τὴν ὑπαρξιν τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς ἐννοίας τοῦ ἀπείρου. Οὗτος «ὄρματτα ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ἐφ' ὅσον ὁ Θεὸς εἶναι ἡ πηγὴ πάσης ἀληθείας, πᾶσα δ' ἄρα ἐπιστήμη δύναται ἐν εἰσαδήτην: θαυμάδι: τῆς προόδου αὐτῆς νὰ ἐξαγγέλλῃ τὴν δόξαν Αὐτοῦ, ἤθελεν εἰσθαι: παράδοξον ἐὰν μόναι ἀκριδῶς αἱ ἐκ τῶν ἐπιστημῶν ἀγρῶσαι εἰς τὰς μᾶλλον ἀξιοπίστους ἀληθείας ἠδυνάτου νὰ συμβάλωσιν εἰς τὸν θρίαμβον τῆς κατ' ἐξοχὴν ἀναντιλέκτου ἀληθείας»³⁰. Βάσει μαθηματικῶν συλλογισμῶν καὶ προτάσεων, ὡς καὶ ἐξισώσεων, κατέληξεν οὗτος εἰς τὰ ἐξῆς συμπεράσματα.

Ὅτι: ἐν μόνον Ἄπειρον ὑπάρχει. Τὸ δὲ Ὅν τοῦτο εἶναι:

28. Γ ρ η γ ο ρ ί ο υ Π α π α μ ι χ α ή λ. Μαθηματικὴ ἀπόδειξις τῆς υπέρξεως τοῦ Θεοῦ. Ἐν Ἐναισίμοις Χρυσοστόμου Παπιδοπούλου, Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν. Ἀθήναι: 1931, σελ. 262. A. S. EDDINGTON. Τὸ τέλος τοῦ κόσμου. (Κατὰ μεταφράσιν Δ. Κωτσάκη), Ἐν Ἀθήναις, 1937. Τί τ ο υ Ἐ μ μ. Μ α τ θ α κ ἰ ἀ κ η. Μητροπολίτου πρ. Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου. Θέματα τοῦ Ἀμῶνος. Τόμος Α'. Ἀθήναι, 1980, σελ. 220-221.

29) Γ ρ η γ ο ρ ί ο υ Π α π α μ ι χ α ή λ. Μαθηματικὴ ἀπόδειξις τῆς υπέρξεως τοῦ Θεοῦ, ἐνθ. ἄν. σελ. 267.

30. ἐνθ. ἄν. σελ. 267.

ΤΟ Β' ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΑΦΟΝ ΤΟΥ

(ΑΝΤΑΛΕΙΑ — ΜΥΡΑ, 3-7 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1984)

Με έντυπωσιακές ἐκδηλώσεις και πολλήν ἐπιτυχίαν ἐπραγματοποιήθη και ἐφέτος εις τὴν Ἀντάλεια και τὰ Μύρα, ἀπὸ 3 - 7 Δεκεμβρίου 1984, τὸ ἀπὸ τῶν Ἀρχῶν και ὑπὸ εἰδικῆς Ἐπιστημονικῆς και Ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς διοργανωθὲν Β' Διεθνὲς Συμπόσιον τοῦ Ἁγίου Νικολάου, Ἀρχιεπισκόπου Μύρων τῆς Λυκίας.

Εἰς τὸ Συμπόσιον τοῦτο, ἐκτὸς τοῦ Ἐξοχ. Νομάρχου, τοῦ Δημάρχου και τῶν λοιπῶν Τοπικῶν Ἀρχῶν τῆς Ἀντάλειας, μετέσχον ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μύρων κ. Χρυσόστομος, ὡς ἐπιτόπιος Ἱεράρχης και σημερινὸς διάδοχος τοῦ Ἁγίου Νικολάου εἰς τὰ Μύρα, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πέργης κ. Εὐάγγελος, ὁ Πανιερ. Μητροπολίτης Ν. Ἱερσῆς κ. Σίλας ἐπὶ κεφαλῆς Κληρικολαϊκῆς ομάδος ἐξ Ἀμερικῆς, οἱ Θεοφ. Ἐπίσκοποι Πορφυροπόλεως κ. Ἰωάννης και Κρατείας κ. Γεννάδιος ἐξ Ἰταλίας, ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Ἰάκωβος Σωφρονιάδης, Ἀρχιερατματοὺς τῆς Ἀγίας και Ἱεραῶς Συνόδου, ἄλλοι κληρικοὶ τοῦ Πατριαρχείου, πολλοὶ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ και ἱκανὸν πλῆθος ὁμογενῶν ἐκ τῆς Πόλεως.

Εἰς τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ Συμποσίου παρέστησαν ἐπίσης Ρωμαιοκαθολικοὶ Ἐπίσκοποι, ὁ βοηθὸς Ἐπίσκοπος τοῦ Ἀρχιεπ. τοῦ Bari κ. Δομήνικος Radovano ὁ ἐν τῇ Πόλει Ἐπίσκοπος κ. Πέτρος Dubois και ὁ ἐν Σμόρνη κ. Ἰωσήφ Bernardini, ὡς και ἄλλοι Ρωμαιοκαθολικοὶ κληρικοὶ ἐντεῦθεν και ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, καθηγηταὶ τῶν ἐνταῦθα Πανεπιστημίων, ὡς και ξένων Πανεπιστημίων, Ἀδελφαὶ και πιστοὶ Ρωμαιοκαθολικοί.

Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ Συμποσίου ὁμᾶς ἐκ τῶν παρισταμένων ἐπισήμων με ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Μητροπολίτην Μύρων και τὸν ἐκ Bari Ρωμαιοκαθολικὸν Ἐπίσκοπον ἐπεσκέφθησαν τὸν Ἐξοχ. Νομάρχην και τὸν Δήμαρχον τῆς Ἀντάλειας, οἵτινες ἐπέδειξαν ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον πρὸς ἅπαντας τοὺς ἐπισκέπτας και ἐξέφρασαν τὴν χαρὰν και ἱκανοποίησιν αὐτῶν διὰ τὸ πραγματοποιούμενον εἰς τὸν τόπον τους Β' Διεθνὲς

Συμπόσιον τοῦ Ἁγίου Νικολάου, με τὴν συμμετοχὴν ἐκλεκτῆς ὁμηγύρευς ἀπὸ ἐκπροσώπους τῆς Ὀρθοδόξου και Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, ὡς και διαφόρων ἀνὰ τὸν κόσμον πνευματικῶν Ἰδρυμάτων.

Κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τοῦ Συμποσίου κατ' ἀρχὴν ἀνεγνώσθησαν χαιρετιστήρια μηνύματα τοῦ Ἐξοχ. Πρωθυπουργοῦ κ. Turgut Özal, τῶν Ἐξοχ. Ὑπουργῶν ἀνευ Χαρτοφυλακίου κ. Sudi Türel και Ahmet Karaevli, τοῦ Ἐξοχ. Ὑπουργοῦ Πολιτισμοῦ και Τουρισμοῦ κ. Mükerrerem Tascioglu, τοῦ Ἐξοχ. Ὑπουργοῦ Ὑγείας και Κοινωνικῆς Προνοίας κ. A. Aydin, τοῦ Ἐξοχ. Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας, Νεολαίας και Ἀθλητισμοῦ κ. Vehbi Dinçerler και τοῦ Ἐξοχ. Ὑπουργοῦ Συγκοινωνιῶν κ. Veysel Atasoy. Ἐν συνεχείᾳ, μετὰ τὴν χαιρετιστήριον ὁμιλίαν τοῦ Νομάρχου κ. Bahaeddin Güney και τοῦ Δημάρχου τῆς Ἀντάλειας κ. Yener Ulusoy, ὁμίλησεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μύρων κ. Χρυσόστομος διὰ τὴν σημασίαν τοῦ Συμποσίου, κληθεὶς εἰς τὸ βῆμα ὑπὸ τὴν ιδιότητα αὐτοῦ ὡς Ἱεραρχοῦ τῆς περιοχῆς τῶν Μύρων, κατόπιν δὲ ὁ ἐκ Bari Ἐπίσκοπος και ἄλλοι κληρικοὶ και λαϊκοί, ἀπευθύναντες χαιρετισμὸν ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συμποσίου. Ἀπὸ μέρους τῆς Ὀρθοδόξου Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Τιμίου Σταυροῦ Βοστώνης ἐχαιρέτισε τοὺς Συνέδρους ὁ Αἰδεσιμολ. π. Νομικὸς Βαπόρης, Κοσμήτωρ.

Κατὰ τὰς δύο ἡμέρας τοῦ Συμποσίου ἐπιστημονικὰς ἀνακοινώσεις ἔκαμαν πλείστοι καθηγηταὶ ἐκ τῶν Πανεπιστημίων Σταμπούλ και Ἀγκύρας, καθηγηταὶ και ἐρευνηταὶ ξένων Πανεπιστημίων, ὁ Ρωμαιοκαθολικὸς Ἐπίσκοπος κ. Πέτρος Dubois, οἱ καθηγηταὶ κ.κ. Ἰωάννης Ἀναστασίου και Θωμᾶς Προδατάκης τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και ὁ Ἀρχαιολόγος κ. Δημήτριος Ραϊτσανόφσκη ἐκ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ὡσαύτως ὁμίλησεν, ἐκτὸς προγράμματος, και ὁ Καθηγ. Βυζαντινολογίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Γαίηλ τῶν Η.Π.Α. κ. Κωνσταντίνος Γιαννακόπουλος.

Δημιουργὸς πάντων τῶν πραγμάτων,
Συντηρητὴς αὐτῶν διὰ τῆς προνοίας σου,
Παυτοδύναμον,
Ὑψιστον,
Ἀθάπαρκτον,
Ἀπερίληπτον και ἀμέτρητον,
Ἀδιείρητον,
Ἀμετάβλητον,

Ἀγαγκᾶσον,
Αἰώνιον,
Ἐν και ἀνάγωγον. Τοῦτο τὸ Ὄν εἶνα: ὁ Θεός»³¹.
(Συνεχίζεται)

ΤΙΤΟΣ ΕΜΜ. ΜΑΤΘΑΙΑΚΗΣ
Μητροπολίτης πρ. Παραμυθίας,
Φιλιατῶν και Γηρομερίου

Ίδιαίτερος συγκινητικὸν ὑπῆρξε δι' ὄλους τοὺς ἐνεῦθεν καὶ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ μετασχόντας τὸ κατὰ τὴν θὴν Δεκεμβρίου, κυριώνυμον ἡμέραν τῆς εορτῆς τοῦ Ἁγίου Νικολάου, γενόμενον προσκύνημα εἰς τὴν Βασιλικὴν καὶ τὸν Τάφον τοῦ Ἁγίου εἰς τὰ Μύρα, εἰς τὸ ἐπίκεντρον τοῦ ὁποίου ἦτο ἡ ἐντὸς τοῦ ιστορικοῦ ναοῦ τελεσθεῖσα ὑπὸ τοῦ οἰκείου ποιμενάρχου Μητροπολίτου Μύρων κ. Χρυσοστόμου Θ. Λειτουργία, καθ' ἣν συνειλιτοῦργησαν ὁ Πρωτοπρεσβ. κ. Μελέτιος Σακουλίδης καὶ ὁ Διάκονος τῆς Σειράς κ. Χρυσόστομος, ὁ δὲ προεξάρχων Ἀρχιερεὺς ὠμίλησεν πρὸς τοὺς παρισταμένους καταλλήλως.

Κατ' αὐτὴν ὠρισμένα ἀναγνώσματα ἐγένοντο εἰς ξένας γλώσσας ὑπὸ τῶν μετασχόντων εἰς τὸ προσκύνημα ἡμετέρων κληρικῶν ἐξ Ἀμερικῆς, ἔψαλον δὲ ἐμμελῶς Ἱεροψάλται τῆς Πόλεως μας ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Μουσικοῦ κ. Κωνσταντίνου Κενάνογλου, Ἀρχοντος Πρωτοψάλτου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς.

Εἰς τὸ τέλος τῆς Θ. Λειτουργίας πάντες οἱ παριστάμενοι Ὁρθόδοξοι πιστοὶ μετέλαβον τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων. Τοῦτο ὑπῆρξε τὸ ἀποκορύφωμα τῆς συγκινησεως δι' ὄλους ὅσοι μετέσχον εἰς τὸ προσκύνημα.

Κατὰ τὴν ὡς ἄνω Θ. Λειτουργίαν παρέστησαν, μεταξὺ τῶν ἄλλων, καὶ ὁ Νομάρχης Ἀντάλειας, καθὼς καὶ ὁ ἐν Σμύρῃν Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος κ. Χρήστος Καραπάνος.

Ἐπηκολούθησε δέησις ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου καὶ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου κ. Χρυσοστόμου καὶ τοῦ ἐκ Βαρί Ἐπισκόπου κ. Δομηνίου.

Εἰς τὸ τέλος τῆς Ἀκολουθίας ἐψάλη ὁ Πολυχρονισμὸς καὶ ἡ φήμη τοῦ Προεξάρχοντος Ἱεράρχου Μητροπολίτου Μύρων κ. Χρυσοστόμου, ἐγένετο δὲ ἐν πομπῇ ἡ προσκύνησις τοῦ Τάφου τοῦ Ἁγίου καὶ ἐπηκολούθησεν ὁ ἀσπασμὸς τῆς εἰρήνης μεταξὺ τῶν παρόντων Κληρικῶν.

Ἐν συνεχείᾳ παρετέθη γεῦμα εἰς ὄλους τοὺς μετασχόντας ὑπὸ τοῦ Νομάρχου τῆς Ἀντάλειας εἰς τὸ γραφικὸν ἐπίγειον τῶν Μύρων.

Τὴν ἐπομένην, τελευταίαν ἡμέραν τοῦ Συμποσίου, ἐγένετο ἐπίσκεψις καὶ ξενάγησις εἰς τοὺς ἱστορικοὺς χώρους τῆς Πέργης, τῆς Ἀσπένδου καὶ τῆς Σίδης.

Τὸ Συμπόσιον καὶ αἱ ἀκολουθήσασαι τελεταί, ἐκδηλώσεις, ἱεροτελεστία καὶ ἐπισκέψεις ἐστέφθησαν ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας. Τὸ ἐνδιαφέρον τῶν συμμετασχόντων ὑπῆρξεν ἐκδηλον, ἡ δὲ συγκίνησις τῶν ἡμετέρων πιστῶν κατὰ πάντα ἐμφανῆς καὶ βαθεῖα.

**ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΜΥΡΩΝ κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΚΑΤΑ ΤΟ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΕΝ
ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΑΦΟΝ
ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΜΥΡΩΝ ΤΗΣ ΛΥΚΙΑΣ
(Πέμπτη, 6 Δεκεμβρίου 1984)**

Ἀδελφοί μου,

Δὲν νομίζω ὅτι ἡ σημερινὴ μεγάλη γιὰ ὄλους μας

μέρα ἔχει ἀνάγκη νὰ ἐξαρθῇ μὲ ἰδιαίτερο κήρυγμα. Καὶ μόνο τὸ γεγονός, ὅτι γιὰ δευτέρη φορὰ ἀπὸ πέρισιον, μὲ τὴν εὐκαιρίαν τοῦ Β' Διεθνoῦς Θεολογικοῦ Συμποσίου γιὰ τὸν Ἅγιο Νικόλαο, εὐρισκόμαστε στὸν ἱστορικὸ αὐτὸ τόπο, στὰ Μύρα, μέσα στὴ μεγαλοπρεπῆ καὶ ἱστορικὴ Βασιλικὴ τοῦ Ἁγίου καὶ πλάγι στὸν Τάφο Του, εἶναι γεγονός πὸν μιλεῖ ἐξ ἑαυτοῦ. Καὶ τὸ γεγονός αὐτὸ πρέπει νὰ δεσπόζει σὲ ὅλες μας τὶς σκέψεις καὶ σὲ ὅλα μας τὰ αἰσθήματα.

Ἄς εὐχαριστήσουμε τὸ Θεὸ γιὰ τὴ μεγάλη Του αὐτὴ εὐλογία, τὴν ὁποία εὐχόμεστε νὰ μᾶς τὴν παρέχει γιὰ πολλὰ ἀκόμη χρόνια.

Μὰ ταυτόχρονα ἄς θελήσουμε νὰ ἀκροασθοῦμε, μὲ ἀνάταση καὶ μὲ βαθὺν ψυχικὸ παλμό, τὰ κρυφὰ μῆνυματα πὸν μᾶς ἐκπέμπονται ἀπὸ τὸ κενὸ μνημεῖο τοῦ Ἁγίου Νικολάου.

Πρώτιστα πρέπει νὰ αἰσθανθοῦμε πολὺν βαθεῖα τὸ προσωπικὸ μῆνυμα πὸν ἀπευθύνεται σὲ μᾶς προσωπικὰ ὡς Ὁρθόδοξα ἄτομα, μὲ τὶς ρίζες μας καὶ τὶς καταβολὰς μας στὰ ἅγια αὐτὰ χρώματα καὶ μὲ τοὺς πολὺμορφους, καὶ ἀντίοτε ἀνθρώπινους, ζεστοὺς, παροδοσιακοὺς μας δεσμοὺς μὲ τὸν Ἅγιο Νικόλαο. Κανόνα πίστεως καὶ εἰκόνα πραότητος καὶ ἐγκρατείας διδάσκαλο ἀναγνωρίζει καὶ προβάλλει μπροστά μας τὸν Ἅγιο Νικόλαο ὁ ἱερός ἡμνογράφος του. Καὶ αὐτὸ σημαίνει ὅτι οἱ τρεῖς αὐτὲς ἀρετὲς πρέπει νὰ εἶναι τὸ γνώρισμά μας, ἡ ὀρθόδοξη δηλαδὴ πίστις μας, ἡ πραότητα, ἡ φιλαλληλία, τὰ ἀνθρώπινα αἰσθήματα, ἡ εὐγένεια τῆς ψυχῆς, καὶ ἀκόμη ἡ ἐγκράτεια, ἡ ἀρετὴ, ἡ σύνεση, ἡ φιλεργεῖα, τὸ μέτρο σὲ κάθετι καὶ σὲ κάθε στιγμή τῆς ζωῆς μας, ὅποιες καὶ ἂν εἶναι οἱ καθημερινὲς συνθήκες τοῦ βίου μας καὶ ὅπως κι ἂν ἔλθει τὸ μέλλον. Πιστοὶ στὶς παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ γένους μας, πιστοὶ στὶς ἀρετὲς τῶν προγόνων μας, πιστοὶ στὴν κληρονομία τῆς χθῆς, πιστοὶ καὶ στὶς προοπτικὰς τῆς αὔριου. Ὁ τόπος οὗτος, καὶ ὁ ναὸς καὶ ὁ τάφος τοῦ Ἁγίου, μὲ τὴν πολυκύμαντὴ ἱστορία καὶ τὶς περιπέτειες πὸν γνώρισαν μέσα σιὸς αἰῶνες, καὶ τὸ πολὺ βαθὺ θὰ πρέπει νὰ ἔχουν νὰ μᾶς ποῦν σήμερα, καὶ ἐμεῖς θὰ πρέπει στὰ τρισάθια τῆς ψυχῆς μας καὶ τοῦ εἶναι μας νὰ αἰσθανθοῦμε καὶ νὰ συνειδητοποιήσουμε τὸ κατὰ αὐτὸ.

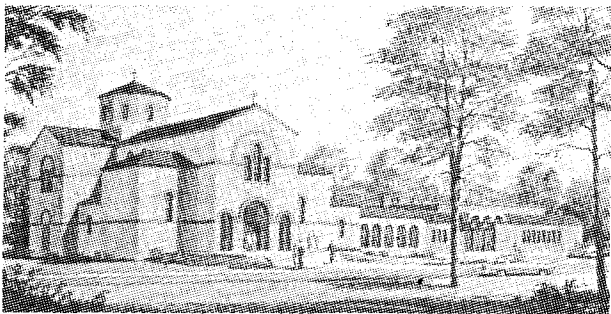
Ἀλλὰ παράλληλα πρὸς τὸ ἰδιαίτερο γιὰ μᾶς καὶ γιὰ ὄλους τοὺς δικούς μας μῆνυμα αὐτὸ ἀπὸ τὸν Τάφο τοῦ Ἁγίου, ὑπάρχει καὶ τὸ εὐρύτερο καὶ τὸ πῶς πολυδιάστατο μῆνυμα πὸν ἀπευθύνεται στὸν εὐρύτερο κόσμο σήμερα ἀπὸ τὸν ἱερό αὐτὸ προσκνηματικὸ τόπο. Ὁ Ἅγιος Νικόλαος ἀναγνωρίζεται καὶ ἀγαπᾶται ἀπ' ὅλο τὸν Χριστιανικὸ καὶ ἀκόμη καὶ τὸν μὴ Χριστιανικὸ κόσμο, ὡς ὁ ἅγιος τῆς ἀγάπης, τῆς στοργῆς, τῆς ψυχικῆς γαλήνης, τῆς εἰρήνης, τοῦ ἀλληλοσεβασμοῦ, τῆς ἀλληλοβοηθείας, τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, τῆς φιλανθρωπίας, τοῦ ἐλέους, τῆς βοηθείας πρὸς τὸν πάσχοντα. Ἡ ἀνθρωπότης πὸν ζεῖ σήμερα μὲ τόσο ἀγχώδη περίοδο, ἡ ἀνθρωπότης πὸν μέσα στὸν Κ' αὐτὸν αἰῶνα (πὸν σὲ λίγα χρόνια θὰ ἔχει κλείσει ὡς ἡ δευτέρη χιλιετηρίδα τῆς κατὰ Χριστὸν ἱστορίας) ἔζησε δύο παγκόσμιους πολέμους καὶ ζεῖ μὲ τὴν ἀγρω-

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΕΚ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΚΑΙ ΝΟΤΙΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

(Στὰ πλαίσια τῆς ΚΖ' Κληρικολαϊκῆς Συνελεύσεως)*

Ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἰάκωβος μετὰ τῆ λήξ: τῶν ἐργασιῶν τῆς ΚΖ' Κληρικολαϊκῆς Ἐκκλησίας ἐπίσης τὸν ἐξῆς εὐσύνοπτο γραπτὸ ἀπολογισμὸς:

Ἡ ΚΖ' Κληρικολαϊκὴ Συνέλευσί μας, ποὺ διήλθε ὡς σύνθημά της, τὸ "καινοὺς δὲ οὐρανοὺς καὶ γῆν καινήν, κατὰ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ Θεοῦ προσδοκῶμεν, ἐν οἷς δικαιοσύνη κατοικεῖ", ἐτερομάτισε τίς ἐργασίες της, ἐμπνεόμενῃ καὶ καθοδηγούμενῃ ἀπὸ τὴν προσδοκία αὐτή.

Ὁ ὀρθόδοξος ἑλληνικὸς ἱ. ναὸς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου στὸ BLUE POINT (LONG ISLAND, NEW YORK).

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 138 τοῦ ὅπ' ἀριθ. 4 τεύχους.

νία, καὶ ἴσως καὶ μετὰ τὰ προμηνύματα ἐνὸς τρίτου καὶ ἀπολύτως καισισρευτικοῦ πολέμου, ἢ ἀνθρωπότης τῶν ιαρχαῶν, τῶν συγκρούσεων, τῶν ἀλόγιστων ἐξοπλισμῶν καὶ τῆς ὑποβάθμισης τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν καὶ ἀξιών, ἢ ἀνθρωπότης αὐτή, ἔχει νὰ ὠφελήθῃ πολλὰ ἀπὸ τὸ ἴσο γλυκὺ καὶ ἐλπιδοφόρο μήνυμα ποὺ τῆς στέλνει ὁ Ἅγιος τῶν Μύρων, μετὰ τὴν γαλήνια μορφή του, μετὰ τὸ πλατὺ του μέτωπο, μετὰ τὸ ποῖο βλέμμα του, μετὰ τὰ πάντοτε ἔτοιμα σὲ δόση καὶ προσφορὰ ἁγία χέλια του.

Ἡ σημερινή μας προσευχὴ εἰς τὸν ἅγιον ναὸ του, ἢ ἀνάμακτος λειτουργία ποὺ ἐπιτελοῦμε, ἢ δέηση ποὺ θὰ κάμουμε σὲ λίγο, ἄς γίνοντι θυμιάματα εὐπροσδεκτοῦ ἀπὸ τὸν Ἅγιο Νικόλαο, καὶ ἄς μᾶς δώσει αὐτὸς σὰν ἄτομα καὶ σὰν δόγματα, σὲ μᾶς καὶ σ' ὅλοκληρο τὸν κόσμον, αὐτὸ ποὺ ἴσο ποδοῦμε: τὴν γαλήνη τῆς ψυχῆς, τὴν εἰρήνην, τὴν τάξη, τὴν εὐδοκίμησιν, τὸ καλὸ καὶ τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ σὲν κάθε ἄνθρωπο καλῆς πίστεως καὶ εὐδοκίας.

Αὐτὴ εἶναι ἡ εὐχὴ καὶ ἡ δέησή μου, ὡς ταπεινοῦ διαδόχου τοῦ ἁγίου Νικολάου, κάτω ἀπὸ τὸν θόλο τοῦ ναοῦ του καὶ ἀπὸ τὸ τίμιον χῶμα ποὺ ἐκάλυψε πρὶν ἀπὸ 16 αἰῶνας τὸ ἅγιο σκήνος του. Ὁ Θεὸς μαζί μας.

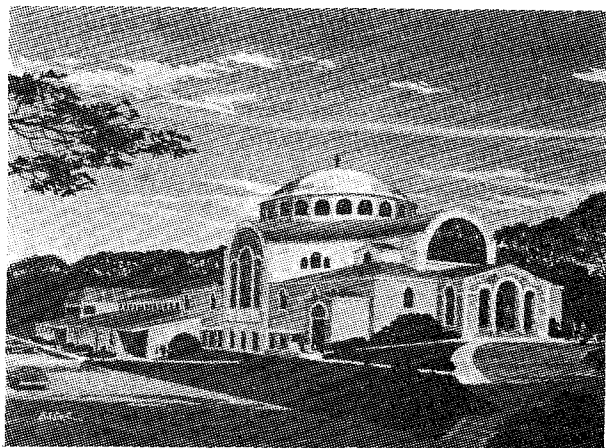
Δοξάζουμε τὸν Θεό, διότι οἱ ἐργασίες διεξήχθησαν μέσα σὲ μιὰ ἀτιμώσφιρα φωτισμένη ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ἠρωμένη ἀπὸ τὴν προῆ τῆς Ὀρθοδοξίας, ἀσκίαστη ἀπὸ ἀμφιβολίες ἢ ἀμφισβητήσεις, ποτισμένη ἀπὸ τὴν δροσιά τῆς πίστεως σὲ τὴν Ἐκκλησία μας.

Ἐπεθεβαίωσε τὴν πίστι μας σὲν Θεὸ ὡς τὴν πρώτη τοποθέτησί μας σὲ τὴν ζωὴ, καὶ ὡς τὴν παρόρησι σὲ κάθε μας πράξι, ποὺ σὶόχο της ἔχει τὴ στερέωσι καὶ σταθεροποίησι τῆς πορείας μας πρὸς τὸν 21ο αἰῶνα, ὡς αἰῶνα ὁλοκλήρωσης τῆς βίωσής μας σὲ τὴν Χώρα αὐτῆ τῶν Ἑλλήνων Ὀρθοδόξων.

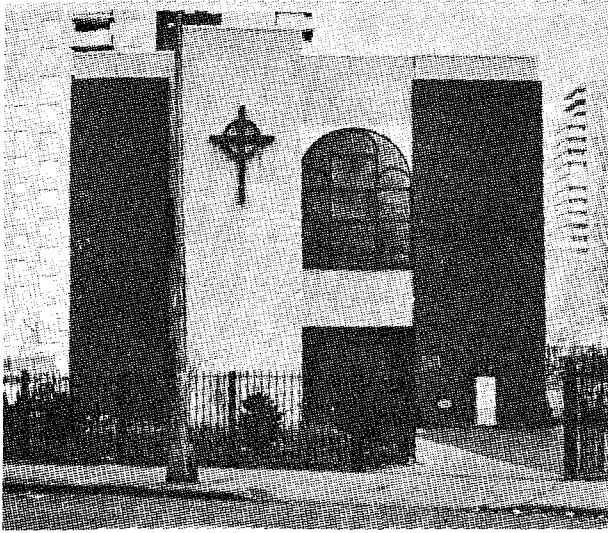
Σκόρπισε τὰ σύννεφα τοῦ φόβου, διὲ ἢ Ὀρθοδοξία μας, ὡς διδασκαλία καὶ παράδοσι, καθαρῶς Ἑλληνικῆς ἔμπνευσης, εἶναι δυνατὸν μιὰ μέρα νὰ ἐξασηθή ἴσο, ὥστε νὰ ἐξανεμισθῆ καὶ ἐκμηδενισθῆ, χωρὶς νὰ ἔχη διεισδύσει καὶ χωρὶς νὰ θυθῆ τίς ρίζες της σὲ τὴν καρδιά τῶν νέων μας.

Διαπιστώθηκε μιὰ ἀλλαγὴ σὲ τὴν θεώρησι καὶ ἐξέτασι τῶν προβλημάτων, ποὺ μᾶς ἀπασχολοῦν, περιοσότερο ἀπὸ ἐνθαρρυντικὴ καὶ ἠθικὴ. Ἡ ρητορεία ὑπεχώρησε σὲ τὴν σύνεσι καὶ ἡ προχειρολογία σὲ τὴν μελέτη τῶν θεμάτων. Μιὰ θεβαίωσι, διὲ μῆκαμε ὀριστικὰ σὲ μιὰ περίοδο ὠρίμανσης διανοητικῆς καὶ ὑπευθυνότητας χριστιανικῆς.

Ἐξέλιπε τὸ παράπονο, διὲ οἱ ἀποφάσεις λαμβάνονται ἀπὸ τοὺς λίγους καὶ ἐπιβάλλονται σὲ τοὺς πολλούς. Ὅτι γίνονται ταχυδακτυλογραφοὶ χειρισμοὶ τῶν

Ὁ ὀρθόδοξος ἑλληνικὸς ἱ. ναὸς τῆς ἁγίας Βαρβάρας στὸ ORANGE (CONNECTICUT).

Ἡ πρόσοψις τοῦ ὁρθ. ἑλληνικοῦ ἱ. ναοῦ τοῦ ἁγ. Ἐλευθερίου στὴ NEW YORK, NY.

θεμάτων. "Οὐ ἡ ἔδρα δείχνει βιασύνη στὴν ἔγκρισί ἢ στὴν ἐπιδοκιμαστικὴ ἢ ἀποδοκιμαστικὴ ψῆφο τῶν συνέδρων. Καὶ καθιερώθηκε ὡς καινούργια νομοτοπία καθοριστικὴ τοῦ μέλλοντος, ἡ θέλησι νὰ κάνουμε πνευματικώτερη τὴν ἀνάλυσι καὶ συζήτησι τῶν θεμάτων μας.

Ἡ ΚΖ' Κληροκοιτικὴ ὑπῆρξε ἡ περὶ θετικὴ συνέλευσι μας τόσο στὴ διάθεσι, ὅσο καὶ στὴν προσέγγισι καὶ διεκπεραίωσι τοῦ ἔργου της, ποῦ ἦταν νὰ σημειώσῃ τὴν ἀρχὴ μιᾶς συλλογικῆς καὶ ἀδιαμφισβήτητα ὑπεύθυνης ἀντιμετώπισις τῶν προβλημάτων μας, ποῦ ἡ λύση τους θὰ μᾶς ὠδηγοῦσε με ὀλιγώτερα ἐμπόδια στὴ βίωσι τοῦ 21ου αἰῶνα ὑπὸ ὠλοκληρωμένων καὶ συνειδητῶν Ἑλλήνων Ὁρθοδόξων.

Ἀκόμα καὶ τὰ ψηφίσματα δὲν συντάχθηκαν γὰρ νὰ κάνουν ἐντύπωσι ἢ νὰ ἀποσπάσουν χειροκροτήματα ἢ νὰ προκαλέσουν συναισθηματισμούς, κούφους ἀπὸ ὁποιαδήποτε δέσμευσι τῆς περαιτέρω πολιτείας μας στὸ θέμα τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων,

στὸ θέμα τῆς παραβιάσεως τῶν στὴν Κύπρο,

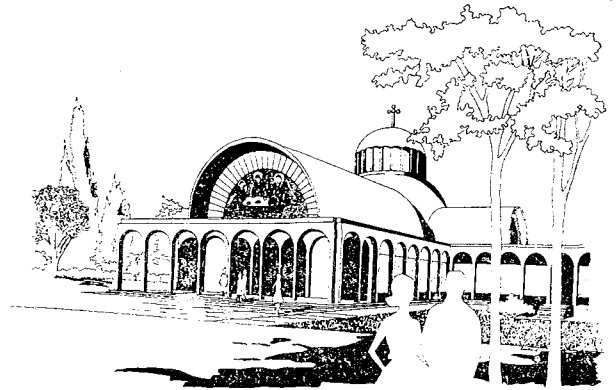
στὸ θέμα τῆς προοδευτικῆς ἐξαφάνισις τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας στὴν Ἀλβανία,

στὸ θέμα τῆς χορήγησις ἠθικῶν κριτηρίων στὴ διπλωματία καὶ στὴν πολιτικὴ,

στὸ θέμα τῆς ἐλευθερίας τῆς συνείδησις, τῆς ἐκφρασεως καὶ τῆς θρησκείας ὡς πληρέστερης κατανόησις καὶ σεβασμοῦ τῶν ἀνθρώπων,

Ἡ ὁρθόδοξος ἑλληνικὴ ἱ. ναὸς τοῦ ἁγίου Θωμᾶ στὴ CHERRY HILL (NEW JERSEY).

Ἡ ὁρθόδοξος ἑλληνικὴ ἱ. ναὸς τῆς Ἁγίας Τριάδος στὸ BRIDGEPORT.

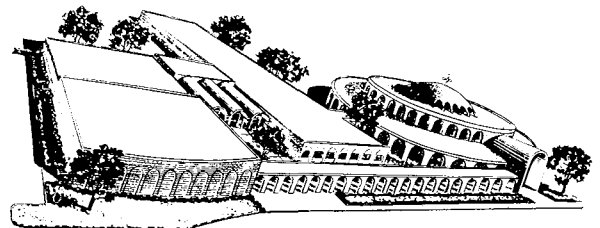
στὸ θέμα τῆς εἰρήνης ὡς συνισταμένης τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀνθρώπινης ἀξιοπρέπειας, στὸ θέμα τῆς βαθμιαίας κατάργησις τῶν πυρηνικῶν ὅπλων,

στὸ θέμα τῆς φτώχειας, ποῦ μονάχα ὁ χριστιανικὸς ἀνθρωπισμὸς μπορεῖ νὰ τὴν ἐλαττώσῃ,

στὸ θέμα τῆς κοινωνικῆς ἀδικίας ἢ ἀνισότητις, ποῦ δὲν θὰ σταματήσῃ νὰ διαρκῇ τοὺς ἀνθρώπους σὲ τάξεις, ἀντιμαχόμενες καὶ ἀλληλομισούμενες, ἀν δὲν σταματήσῃ προηγουμένως ἡ θεώρησις τῆς ὡς μιᾶς πραγματικότητις — συνέπειας τῆς ἀνθρώπινης ἀπληστίας καὶ ἐπέκτασις καὶ ἐπιβολῆς τῆς οικονομικῆς καὶ πολιτικῆς ὑπερδύναμις.

Συμπεράσματα: ἡ ὅλη ἀλλαγὴ στὴ νομοτοπία, στὴν κατεύθυνσι καὶ στὴν πορεία τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς τῆς Ἐκκλησίας μας, ποῦ ἀποφασίστηκε στὴ συνέλευσι αὐτῆ, ὀφείλεται τοὺς πνευματικὸς - κληρικὸς καὶ λαϊκοὺς - ἡγέτες τῶν Κοινοτήτων μας. Ὁ Θεὸς βοήθησε νὰ ξεπεράσουμε τὸν κοινοτικοκεντρισμὸ καὶ νὰ εἰσεέλθουμε στὴν περισσότερο ὑποσχετικὴ περίοδο ἐκκλησιοκεντριασμοῦ με τὴν ἐλπίδα, ὅτι θὰ μᾶς ὠδηγήσῃ με ἀσφάλεια στὸν Χριστιανισμὸ. Στὴν ἀλήθεια καὶ στὴν ἔνωσις μας σὲ μιὰ Ἐκκλησία, ἄξια τῆς ἱστορίας της καὶ τοῦ προσορισμοῦ της.

(«Ὁρθόδοξος Παρατηρητὴς», ἀρ. φ. 932, 18 Ἰουλίου 1984).

Ἡ ὁρθόδοξος ἑλληνικὴ ἱ. ναὸς τῶν ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης στὴ MERILLVILLE (INDIANA).

Η ΜΕΓΑΛΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ*

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι,

ἀγαπητοὶ διδάσκαλοι, φίλοι μαθηταί,

Τρία μεγάλα ἀναστήματα ἐορτάζουμε σήμερα, πού ἀνεπανάληπτα ἐτίμησαν τὴν Ἐκκλησία τῆς τρισευλογημένης αὐτῆς Πόλεως καὶ πού μὲ τὴν ἱερὴ προσφορά καὶ τὸ μεγαλεῖο τους συνετέλεσαν πραγματικὰ στὴν ἀκτινοβολία καὶ τὴν μεγάλη αἴγλη τῆς. Πρόκειται γιὰ τοὺς, διαρκούσης τῆς ζωῆς τους, μεγάλους Ἀρχιερεῖς καὶ Διδασκάλους καὶ μετὰ τὴν Κοίμησίν τους Ἅγιους τῆς Ὁρθοδοξίας τρεῖς Ἱεράρχας, Βασίλειον τὸν Μέγαν, Ἐπίσκοπον Καισαρείας, Γρηγόριον τὸν Θεολόγον, Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως, καὶ Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον, ἐπίσης Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως. Οἱ μεγάλοι αὐτοὶ Ἱεράρχαι ἔδωσαν στὴν Ἐκκλησία τὴν ἀφορμὴν ἑνὸς ἰδιαίτερου κατ' ἔτος ἐορτασμοῦ, τῆς Παιδείας καὶ τῶν Γραμμάτων.

Καὶ ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία, ὅπως κάθε χρόνο, ἐορτάζει καὶ ἐφέτος τὴν ἐπέτειο αὐτῆ ὄχι ἀπλῶς ἐθιμοτυπικά, ἀλλὰ οὐσιαστικά, ἐπειδὴ ἀνέκαθεν μεριμνᾷ «ἐκ καθήκοντος περὶ τῆς ὀρθῆς καὶ ὑγιαινούσης ἀγωγῆς καὶ ἐκπαιδεύσεως τῶν πνευματικῶν αὐτῆς τέκνων».

Τιμᾷ δηλαδή, τὴν ἡμέρα αὐτὴ ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ χρέος καὶ ἀπὸ εὐθύνη, πού συνοψίζονται στὴν λέξι «προσφορά». Προσφορά πρὸς τὸν Δάσκαλο, προσφορά πρὸς τὸν μαθητὴ καὶ τὴν μαθήτρια, προσφορά γενικὰ πρὸς τὴν κοινωνία μας, πρὸς τὸ Γένος μας.

Διότι δὲν πρέπει ποτὲ νὰ λησμονῆται ὅτι ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία, ἡ δική μας ἐδῶ Ἐκκλησία, προστάτευσε τὰ Γράμματα, πού κράτησαν τὸ Γένος ὄρθιο σὲ χρόνια δοκιμασίας καὶ προετοίμασε τὴν ἐλεύθερη ἀνοδο καὶ ἐξέλιξί του σὲ κάθε τομέα. Αὐτὴ ἡ Ἐκκλησία καὶ αὐτὴ ἡ Πόλις ὑπῆρξε ἡ μήτρα τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων, τὸ «πανδιδασκῆριον» τῆς Φυλῆς, ἀπ' ὅπου ξεκίνησαν τὰ φῶτα τῆς Παιδείας μας, ὅταν ἀλλοῦ ἐπικρατοῦσε πνευματικὸ σκοτάδι. Καὶ σήμερα, παρὰ τὶς περιπέτειες τῶν καιρῶν, συνεχίζεται ἐδῶ μὲ τὸν ἴδιο παλμό, ἀτόφια, ἡ παρουσία καὶ συνέχισις τῆς παιδείας μας, πάλι μέσα στὸν περιβάλλον καὶ κάτω ἀπὸ τὴ σκιά τῆς Ἐκκλησίας.

* * *

* Ἐλέχθη ἐν τῷ Πανοσιώτῳ Πατριρχικῷ Ναφ τοῦ Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου, κατὰ τὴν Πατριρχικὴν καὶ Συνοδικὴν χοροστασίαν, ἐπὶ τῇ ἐορτῇ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν (30.1.1985), καθ' ἣν ἐορτάζεται καὶ ἡ ἐορτὴ τῶν Γραμμάτων.

Ἀδελφοί μου,

Οἱ ἐορταζόμενοι σήμερα τρεῖς οἰκουμενικοὶ Διδασκαλοὶ, μὲ τὴν προσφορά τους στὴν Ἐκκλησία, μὲ τὴν ὑπέριστα θυσιὰ τους γιὰ τὸν ἄνθρωπο, τὴν ἀγάπη τους γιὰ τὰ Γράμματα καὶ τὴν μεριμνὰ τους γιὰ τὴν προαγωγή καὶ προσαρμογὴ τους στὸ χριστιανικὸ πιστεύω, ἔδωσαν τὴν κυρία ἀφετηρία στὴν Μεγάλη Ἐκκλησία, τὴν σωστικὴ αὐτὴ κιβωτὸ τῆς ἱστορίας μας, γιὰ νὰ ἀναδειχθῇ τὸ προπύργιο πού ἔσωσε καὶ διετήρησε ἀνόθευτη τὴν πίστι καὶ τὴν γλῶσσα μας. Αὐτό, ἄλλωστε, εἶναι καὶ τὸ πιὸ συγκλονιστικὸ καὶ τὸ πιὸ χαρακτηριστικὸ μας γνώρισμα μέσα στὸ κύλισμα τῶν αἰώνων.

Πρὸς τοῦτο, μιὰ δόλοκληρη φάλαγγ θεοσπενύτων μορφῶν, ἐδῶ καὶ ἀλλοῦ, ὅλων ὅμως τέκνων τῆς Μητέρας αὐτῆς Ἐκκλησίας καὶ ὑπ' αὐτῆς ἀποστελλομένων καὶ καθοδηγούμενων, μὲ μεγάλο ζῆλο ἐκπαιδεύσεως, διδάσκει καὶ συναρπάζει καὶ κρατεῖ ὑψηλὰ τὶς παραδόσεις μας, τὴν γλῶσσα μας, τὴν σημαία τοῦ τιμίου παρελθόντος μας. Ὑπάρχουν κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ἱστορίας πολλὰ πρόσωπα, πολλὲς ιδέες, πολλὰ πράγματα καὶ παράγοντες πού συναντῶνται ἐδῶ, σ' αὐτὴ τὴν Ἐκκλησία καὶ σ' αὐτὴ τὴν Πόλι, πού χρόνια γιὰ χρόνια γαλούχησε γενεές καὶ σφουρηλάτησε μορφὲς γιγάντιες στὸν τομέα τῆς μαθήσεως καὶ τῆς προσηλώσεως στὴν πατρογονικὴ εὐσέβεια, ἀλλὰ καὶ στὸν τομέα τῆς ἐλπίδος γιὰ ἕνα καλύτερο αἴριο.

Πρωτοπορεῖ σ' ὅλα ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία. Καὶ πάντοτε δημιουργικὰ, δλοζώντανη, καὶ ἄς εἶναι «περιθρωγκωμένη». Πρωτοπορεῖ μὲ ἀπίθανες δυνατότητες ἀφομοιώσεως καὶ ἀξιοποιήσεως κάθε νέου στοιχείου, κάθε νέας προσπαθείας, κάθε νέου πνευματικοῦ ἀγῶνος.

Ὁργανὰ τῆς στὸν τομέα αὐτὸν τῆς διαδόσεως τῶν Γραμμάτων κατὰ τὰ χρόνια ἐκεῖνα, κυρίως ὁ ἱεὸς Ἀμβων πού εἶναι καὶ ὁ πιὸ πολῦτιμος καὶ ὁ πιὸ δοξασμένος καὶ ὁ πιὸ ἀποδοτικὸς τρόπος γιὰ τὴν διάδοσι τῆς παιδείας.

Καὶ ἔπειτα τὰ σχολεῖα, τὰ ὁποῖα ἡ Ἐκκλησία ἰδρύει ἢ προτρέπει νὰ ἰδρυθοῦν. Καὶ πού ἐκείνη στηρίζει οικονομικά, μὲ ἐράνους, μὲ ἐξεύρεσι δωρεῶν, μὲ ποικίλους τρόπους. Κάθε Ναὸς τῆς Πόλεως αὐτῆς εἶχε τὴν ὑποχρέωσι, κατὰ σεπτὴ Πατριαρχικὴ ἐντολή, νὰ προσφέρῃ ὄχι μόνον γιὰ τὴν συντήρησι τοῦ σχολείου τῆς Κοινότητός του, ἀλλὰ καὶ γιὰ ἄλλα σχολεῖα τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἄλλων χωρῶν, ὅπου ἐξηπλοῦτο τὸ Γένος.

Καὶ γιὰ τὴν συνέχισι τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἔργου τῶν σχολειῶν ἀκόμη μεριμνᾷ ἔργω καὶ λόγῳ ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία. Προτρέπει νὰ ἰδρυθοῦν σωματεῖα, ὅπως εἶναι ὁ «Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος» στὴν Πόλι μας γιὰ τὴν ὑποστήριξι τῶν ἀπανταχοῦ τῆς Ἀνατολῆς ἑλληνικῶν σχολειῶν, καὶ ἡ ἀδελφότης «Ἐννέα

Μούσαι» για την ενίσχυσι τοῦ ἔργου τῆς Μεγάλης Σχολῆς, καὶ τόσο ἄλλοι σύλλογοι καὶ σωματεία καὶ ἀδελφότητες γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτό.

Καὶ λοιπόν, ἡ ρητορική τέχνη τοῦ Ἀμβωνος καὶ τὰ σχολικὰ ἔδρανα κατὰ πρῶτο καὶ κύριο λόγο, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄπιαστοι νόμοι τῆς καρδιάς, τὸ συναίσθημα δηλαδή, καὶ οἱ ἀπὸ τόπου εἰς τόπον κινούμενοι διδάσκαλοι, ποὺ ἔδειξαν πρωτοφανῆ παιδευτικὴ καὶ πνευματικὴ δρᾶσι, ὑπῆρξαν τὰ μέσα τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας γιὰ τὴν διατήρησι καὶ τὴν διάδοσι τῶν Γραμμάτων μας. Καὶ ἡ διατήρησι αὐτῆ τῆς γλώσσας μας, τῆς γλώσσας τοῦ Εὐαγγελίου, εἶναι ὁ μεγαλύτερος τίτλος τιμῆς, τὸ μεγαλύτερο ἀξίωμα, ἡ μαρτυρικὴ δόξα τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ἐνα ἄλλο στοιχεῖο, ἐξ ἴσου σημαντικὸ μὲ τὸν ἱερό Ἀμβωνα καὶ τὰ ἐπίσημα καὶ ἀνεπίσημα Σχολεῖα, ποὺ χρησιμοποίησε ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία γιὰ τὴν διάδοσι τῶν φώτων τῆς παιδείας μας, ἦταν ἡ ἴδρυσις καὶ τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου ἀπὸ τὸ πρῶτο ἡμῖσι ἤδη τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος. Καὶ ὄχι μόνον ἡ ἴδρυσις, ἀλλὰ καὶ ἡ διατήρησι καὶ ἡ συντήρησι του, ὅσο τὸ ἐπέτρεψαν οἱ καιροί, μὲ πολλὰς θυσίας καὶ ἀγωνίες καὶ κόπους καὶ μόχθους. Σ' αὐτὸ ἐτυπώνονταν τὰ βιβλία τοῦ Γένους καὶ ἀπεστέλλοντο σὲ κάθε ἑλληνικὴ γωνιά καὶ ἐδιαβάζοντο μαζὶ μὲ τὸ συναξάρι. Μὲ τὰ διάφορα ἐγχειρίδια καὶ τὶς ὀρθόδοξες κατηχήσεις καὶ τὶς ἐκδόσεις τῶν Πατέρων, ποὺ ἐδῶ εἶδαν τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος καὶ ἀπ' ἐδῶ διοχετεύθηκαν, διτηρήθη ἡ πίστις εἰς τὸν «Ἄρτον τῆς Ζωῆς, τὸν μελιζόμενον καὶ μὴ διαιρούμενον Χριστόν», καὶ διαδόθηκαν καὶ συντηρήθηκαν ἡ γλώσσα καὶ ἡ παιδεία καὶ τὸ κουράγιο γιὰ ζωὴ καὶ γιὰ πρόοδο.

Καὶ ἀποδείχθηκε ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία καθ' ὅλη τὴν διάρκειά τῆς ζωῆς τοῦ Γένους, σὰν «φυσικὴ μεγαλοφυΐα γενέτειρα», τὸ «Ὅρος» ἀπ' ὅπου ἡ «ὀμίλια» τοῦ Δασκάλου τοῦ Γένους φθάνει στὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης.

Μέσα στὶς περιπέτειές τῆς ἡ Ἐκκλησία ἦταν ἀποφασισμένη καὶ ἔκαμε τὸ πᾶν καὶ μεταχειρίσθηκε ὅλα τὰ μέσα γιὰ νὰ διατηρήσῃ τὸ ποίμνιό τῆς σὲ πλήρη ἐπίγνωσι τῆς Ὀρθοδοξίας του καὶ τῆς ἑλληνικῆς κληρονομιάς του. Καὶ τὸ πέτυχε, γιὰτὶ δούλεψε σκληρὰ ἀπὸ τὴν μιὰ πλευρὰ, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη γιὰτὶ οἱ ἡγέτες τῆς ἀνέκαθεν ὑπῆρξαν ἄνθρωποι ποὺ θεωροῦσαν συντετὸ νὰ ἀποφεύγουν τὴν ἀκαιρὴ δημοσιότητα, τὴν ἐξωτερικὴ λαμπρότητα καὶ τὶς μεγάλες χειρονομίες.

* * *

Λοιπόν, ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία «μὴ φροντίζουσα χρυσίου ἢ ἱματισμοῦ ἢ δόξης κενῆς», οὔτε «ἐνεργοῦσα εἰς μνήμην τῶν μεταγενεστέρων», μὴ «δίδουσα δὲ ὕπνον τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῆς, οὐδὲ τῶν πόνων ἀνάπαυσιν», καθ' ὅλη τὴν ἱστορία τῆς, ἀποδείχθηκε γιὰ τὸν λαὸ τῆς, ἀνεξαρτήτως φυλῆς, δάσκαλος τῆς ζωῆς, πραγματικὸς «λαοπαιδευτῆς», καὶ διτήρησε πραγματικὰ ἀκατάλυτους τοὺς δεσμούς τῆς καὶ ἄμεση τὴν ἐπαφὴ τῆς ἰδιαίτερα μὲ τὸ Γένος μας. Καὶ ἔτσι μὲ τὶς θυσίας τῶν λειτουργῶν τῆς παιδείας τῆς, κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, στέφθηκε μὲ πλήρη ἐπιτυχία ὁ ἀγῶνας τῆς διαδόσεως τῶν φώτων τῆς παιδείας.

Ἄς μὴ ξεχνοῦμε, λοιπόν, ἐμεῖς οἱ μεταγενέστεροι ὅτι χωρὶς τὴν Μεγάλη αὐτὴ Ἐκκλησία, ἴσως νὰ εἶχε χαθῆ ἡ γλώσσα μας καὶ ὁ πολιτισμὸς μας καὶ ἡ μεγάλη παράδοσί μας, καὶ ἴσως μετὰ ἀπ' αὐτὰ ὅλα νὰ μὴ ὑπῆρχαμε καὶ μεῖς ὅλοι ὅπως ὑπάρχομε σήμερα.

* * *

Ἀδελφοί μου,

Στὸν πρόσκαιρο αὐτὸ κόσμῳ ὅλα εἶναι ἀλληλέγγυα, τὸ παρελθόν, τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον. Σ' ἐκείνους βέβαια ποὺ τὰ συντονίζουν καὶ τὰ βλέπουν σὰν σύνολο. Καὶ ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία, σ' ὅλους τοὺς τομεῖς, κυρίως ὅμως στὸν τομεῖα τῆς παιδείας μας, ἔζησε κατὰ τὸ παρελθόν καὶ πορεύεται κατὰ τὸ παρὸν τὴν στρατεία τῆς πάντοτε «ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ», πάντοτε προσφέρουσα, πάντοτε «κινουμένη» ἢ ἰδίᾳ. Καὶ κάποτε μὲ ἐνέργειες ποὺ φαίνεται ὅτι ξεκινοῦν καὶ εὐρίσκονται στὸ περιθώριό τῆς ζωῆς, ποὺ ὅμως στὴν πραγματικότητα ἐγγίζουν καὶ φθάνουν τὴν οὐσία τῆς ζωῆς.

Σ' αὐτὴν τὴν οὐσία ἔγκειται καὶ ἡ προσφορὰ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας στὴν παιδεία μας καὶ σήμερα. Ὅσο τὸ ἐπιτρέπουν οἱ καιροὶ καὶ αἱ περιστάσεις. Πάντως τὸ ἐπ' αὐτῆ προσφέρει καὶ θεωρεῖ ὅτι τὰ γράμματα εἶναι τὸ «διαρκέστερον μνημεῖον τῆς», καὶ ἡ ἀπόκτησι καὶ ἡ διάδοσι τῆς γνώσεως μιὰ ἀπὸ τὶς πρώτες φροντίδες τῆς.

Συνεχίζει, λοιπόν, τὴν παράδοσι καὶ τὴν ἱστορία τῆς παιδείας τῆς ἡ Ἐκκλησία σ' αὐτοὺς τοὺς ἱστορικοὺς χώρους, ἔχουσα πλήρη συνείδησι τοῦ χρέους τῆς γιὰ τὸ μέλλον ποὺ εὐρίσκεται στὰ χέρια τοῦ Θεοῦ. . . Καὶ μὲ τὸ παράδειγμα τῆς αὐτὸ διακηρύττει ὅτι ὁ Οἰκουμενικὸς Θρόνος εἶναι ὁ αἰωνόβιος φύλακας τῶν ἀξιών τῆς παιδείας μας, τῆς ὁποίας ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ ἐξέλιξι συγκεντρώνεται καὶ συγκεφαλαιοῦται εἰς τὴν Πόλιν καὶ περὶ τὴν Πόλιν αὐτὴν.

Καὶ μεῖς σήμερα, τηροῦντες τὴν παράδοσι, καταθέτομε φόρο τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν ἐκπαιδευτικὸ τοῦ Γένους, τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ παρόντος, τὸν πρῶτο καὶ τὸν τελευταῖο δάσκαλο τῆς πόλεως. Τελοῦμε τὰ μνημόσυνα τῶν μακαριστῶν σχολαρχῶν, καθηγητῶν, διδασκάλων καὶ μαθητῶν τῆς Πατριαρχικῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς καὶ τῶν λοιπῶν ἐκπαιδευτηρίων μας, ἐδῶ, στὸ Θυσιαστήριό τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου, ἀπ' ὅπου ξεκίνησαν οἱ τῆς Οἰκουμένης Διδάσκαλοι, Βασίλειος ὁ «ἐνθεὸς νοῦς», Γρηγόριος ἡ «θεῖα φωνή», καὶ Ἰωάννης ὁ «παγκόσμιος λαμπτήρ». Εὐγνωμονοῦμε τὴν τροφὴ τῶν Γραμμάτων στοργικὴ Μητέρα ὄλων μας Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη Ἐκκλησία καὶ δοξάζομε τὸν Κυβερνήτην τοῦ μέλλοντος τῆς ζωῆς μας Θεόν, τὸν «χθὲς καὶ σήμερον καὶ πάντοτε» ἀνεξιχνιάστως διὰ τοῦ Παναγίου Πνεύματος κατευθύνοντα τὴν πορείαν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Του καὶ τῶν Γραμμάτων μας.

Εἰς Αὐτόν, τὸν πανσθενουργόν καὶ προνοητὴν Σωτῆρα Θεόν, ἡ προσκύνησις καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Διάκ. ΜΕΛΙΤΩΝ ΚΑΡΑΣ

Ἵπογραμματεὺς Ἱ. Συνόδου τοῦ Οἴκου. Π/ρχείου

ΤΟ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΟΝ ΕΡΓΟΝ ΣΗΜΕΡΟΝ

(Χρονικόν, εισηγήσεις, πορίσματα Ἱερατικοῦ Συνεδρίου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Δράμας) *

ΔΕΥΤΕΡΑ ΕΙΣΗΓΗΣΙΣ

Τοῦ Ἀρχιμ. π. Διονυσίου Πιλότου,
Ἱεροκήρυκος τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Δράμας

«ΤΟ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΟΝ ΕΡΓΟΝ ΕΝΤΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΙΕΡΟΝ ΝΑΟΝ»

Σεδαμιώτατε,

Σεδαστοὶ Πατέρες,

Εἶναι φανερόν ὅτι σήμερον ἡ Χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μᾶς συνεκέντρωσεν εἰς αὐτὸν τὸν Ἱερόν τόπον, εἰς τὴν Ἁγίαν Μονὴν τῆς Εἰκοσιφοιγίας. Ὁ Σεδαμιώτατος Μητροπολίτης μας κ.κ. Διονύσιος, φωτισμένος ἀπὸ τὸν Θεόν, ἐσκέφθη καὶ ὠργάνωσε τὴν πρῶσαν σύναξιν. Σκοπὸς τῆς Συνάξεως εἶναι γὰρ μελετήσωμεν μερικά θέματα τοῦ ἔργου μας. Καὶ διὰ τῆς μελέτης αὐτῆς γὰρ δοθηθοῦμε ψυχικῶς, ὥστε γὰρ ἀνταποκριθῶμεν καλύτερα εἰς τὴν ἀποστολήν, τὴν ὁποίαν ἔχομεν μέσα εἰς τὴν ἁγίαν Ἐκκλησίαν μας.

Ἄς εὐχαριστήσωμεν τὸν Θεόν διὰ τὴν εὐκαιρίαν αὐτήν. Καὶ ἄς παρακαλέσωμεν τὸν Κύριον, διὰ προσευχῶν τῆς Παναχράντου Του Μητρός, τῆς Κυρίας ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, γὰρ εὐλογῆσθαι τὴν συμμελέτην μας αὐτήν. Εὐλαβῶς καὶ ταπεινῶς ζητοῦμε πάντοτε τὰς εὐχὰς τοῦ Πατρὸς ἡμῶν, τοῦ Σεδαμιώτατου Μητροπολίτου μας.

Τὸ θέμα, τὸ ὁποῖον μοῦ ἀνετέθη, διὰ γὰρ παρουσιάσω εἰς τὴν ἀγάπην σας, εἶναι τὸ ἐξῆς: Τὸ ποιμαντικόν ἔργον ἐντὸς καὶ περὶ τὸν Ἱερόν Ναόν. Θέμα πολὺ σοβαρὸν καὶ πολὺ σπουδαῖον. Θὰ προσπαθήσωμεν γὰρ τὸ μελετήσωμεν τόσον ἀπὸ ἀπόψεως θεωρητικῆς, ὅσον καὶ ἀπὸ ἀπόψεως πρακτικῆς.

Α'. Ἡ κ λ ῆ σ ι ς μ α ς.

Ποῖα εἶναι ἡ κλήσις μας; Ὁ ἅγιος Θεὸς μᾶς ἐκάλεσε γὰρ γίνωμε ἱερεῖς, «οἰκονόμοι μυστηρίων Θεοῦ» (Α' Κορ. δ' 1). Μᾶς ἐκάλεσε γὰρ γίνωμε ποιμένες τῶν λογικῶν προβάτων τῆς ποιμνῆς τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Κύριος, ὅπως εἶπεν εἰς τὸν Ἀπόστολον Πέτρον «δόσθε τὰ ἀρνία μου» καὶ «ποιμαίνετε τὰ πρόβατά μου» (Ἰωάν. κα' 15-16), ἔτσι καὶ εἰς ἡμᾶς τὸ ἴδιον εἶπεν κατὰ τὴν ἁγίαν ἐκείνην ἡμέραν τῆς χειροτονίας μας. Εἴμεθα οἱ βοσκοί, οἱ ποιμένες τῶν λογικῶν προβάτων τοῦ Χριστοῦ, τῶν ἀδελφῶν μας Χριστιανῶν Ὀρθοδόξων. Καὶ εἴμεθα μὲν μικροὶ καὶ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 144 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 4 τεύχους.

ἄσημοι κατὰ κόσμον, ἀλλὰ τὸ μυστήριον τῆς Ἱερωσύνης εἶναι πολὺ μέγα καὶ πολὺ δραστηκόν. «Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἱερέας τελειοῖ». Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα δίδει εἰδικὴν χάριν εἰς τὸν ἱερέα, διὰ γὰρ ἐργάζεται τὰ ἔργα τῆς διαπομπάνσεως τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ἔχοντας συνείδησιν αὐτῆς τῆς κλήσεως, ποὺ κάμνει ὁ Θεὸς εἰς τοὺς ἱερεῖς, εἶπεν εἰς τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἐφέσου: «Προσέχετε ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ, ἣν περιποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος» (Πράξεις κ' 28). Προσέχετε εἰς τὸν ἑαυτὸν σας πῶς θὰ συμπεριφέρεσθε καὶ τί θὰ διδάσκατε. Προσέχετε ὅλον τὸ ποίμνιόν σας. Εἴσθε ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ, τὴν ὁποίαν ὁ Κύριος ἔσωσε καὶ ἔκαμε κτήμα Του μὲ τὸ ἴδιόν Του αἷμα.

Καὶ πάλιν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γράφει εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολήν, ὅτι ὁ Χριστὸς «ἔδωκε τοὺς μὲν ἀποστόλους, τοὺς δὲ εὐαγγελιστάς, τοὺς δὲ προφήτας, τοὺς δὲ ποιμένας καὶ διδασκάλους» (Ἐφεσ. δ' 11). Ὁ Κύριος ἔδωκε εἰς ἀνθρώπους τὰ ἅγια διακονήματα μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν Του. Ὁ Κύριος ἀνέδειξε τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους, τοὺς ἐνδόξους προφήτας καὶ κήρυκας τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, τοὺς ποιμένας καὶ διδασκάλους «πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἁγίων εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφεσ. δ' 12). Δηλαδή, εἴμεθα ποιμένες καὶ διδασκαλοὶ, διὰ γὰρ δοθηθῶμεν τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν καταρτισμὸν του. Διὰ γὰρ προσφέρωμεν διακονίαν, ὑπηρεσίαν πρὸς οἰκοδομὴν τῶν ἀδελφῶν μας Χριστιανῶν, ποὺ εἶναι τὸ μυστικόν καὶ ἅγιον σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Μᾶς ἔκαμε ὁ Θεὸς ἱερεῖς, διὰ γὰρ προσφέρωμεν τὰς δυνάμεις μας καὶ τὸν κόπον μας εἰς τὸ μέγα ἔργον τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου.

Αὐτὴ εἶναι ἡ κλήσις μας. Εἴμεθα ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου, ποιμένες καὶ διδασκαλοὶ τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ.

Ὅταν ὁ Κύριος μᾶς ἐξηγήσῃς ὅτι εἶναι ὁ Ποιμὴν ὁ καλὸς, μᾶς ἀπεκάλυπτε τὸ μέγα ἔργον, ποὺ ἐργάζεται εἰς τὸν κόσμον. Συγχρόνως μᾶς φανέρωνεν καὶ τὴν ἰδικὴν μας κλήσιν, ἐφόσον εἴμεθα οἱ διάδοχοί Του εἰς τὴν διακονίαν τῆς σωτηρίας τοῦ λαοῦ. Ἀπὸ τὸν Θεόν λαμβάνομεν τὴν ἱερωσύνην καὶ ἀπὸ τὸν Θεόν λαμβάνομεν τὸ διακονήμα γὰρ εἴμεθα ποιμένες. Ἀπὸ τὸν Θεόν ἐμπνεόμεθα εἰς τὸ ἔργον μας. Ἐκεῖνος εἶναι ἡ δύναμις τῆς ἰκανότητός μας. Ἐκεῖνον μιμούμεθα καὶ Ἐκεῖνον ἀκολουθοῦμε εἰς τὸ μέγα ἔργον τῆς προσφορᾶς μας.

Πολὺ πραστατικὰ ὁ Κύριος εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον εἰς τὸ 10ον κεφάλαιον περιγράφει τὸ ἔργον

του καλού ποιμένος. Τὰ ἀγαπᾷ ὁ καλὸς Ποιμὴν τὰ πρόβατά Του. Τὰ γνωρίζει: κατ' ὄνομα. Τὰ περιποιεῖται. Φροντίζει: γὰ μὴν τοὺς λείψῃ τίποτε. Τὰ ὀδηγεῖ σὲ χλοερὰ λιβάδια. Τρέχει: μαζί τους γὰ τὰ προστατεύσῃ ἀπὸ τοὺς λύκους. Τὰ ὀδηγεῖ σὲ τόπους ποὺ ὑπάρχει: νερό, διὰ γὰ ξεδιψάσουν. Τὰ ξεκουράζει. Φροντίζει: δι' ὅλα. Καὶ ἂν κανένα προβατάκι εἶναι ἀδύνατο, τὸ παίρνει εἰς τὴν ἀγκαλιά Του. Καὶ ἂν κανένα χαθῆ, τρέχει: γὰ τὸ βρῆ. Τὸ βάζει: εἰς τὸν ὄμο Του καὶ τὸ φέρνει: πάλιν εἰς τὸ μανδρὶ. Ὁ Χριστὸς εἶναι: ὁ Ποιμὴν ὁ Καλός. Ὁ Ἰερεὺς, ὁ ὁποῖος «ἐπέχει: θέσιν Χριστοῦ», κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Ἁγίου Χρυσόστομου, αὐτὸς εἶναι: καλὸς ποιμὴνας τῶν ἀδελφῶν του Χριστιανῶν.

Μὴ λησμονώμεν ἀκόμη αὐτὸ ποὺ εἶπεν ὁ Κύριος εἰς τοὺς Ἀποστόλους. «Καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ Πατήρ, καὶ ἐγὼ πέμπω ὑμᾶς» (Ἰωάν. κ' 21). Ὅπως με ἔστειλεν ὁ Πατήρ μου εἰς τὸν κόσμον, διὰ γὰ τὸν σώσω, ἔτσι σὺς στέλλω καὶ ἐγὼ εἰς τὸν κόσμον, διὰ γὰ κάμειτε τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας τοῦ λαοῦ μου. Τὴν ἐξουσίαν ποὺ ἔχω, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀποστολήν, ποὺ μοῦ ἔδωκεν ὁ Πατήρ μου, τὰ δίδω εἰς σὺς.

Β'. Εἶναι: ἀπαραίτητον γὰ συνειδητοποιοῦμεν τὴν κλήσιν μας.

Ἡ κλήσις μας εἶναι ἱερὰ καὶ ἀγία. Ἡ τιμὴ, ποὺ μᾶς ἔκαμεν ὁ Θεός, εἶναι: πολὺ μεγάλη. Ἀσφαλῶς ὄλοι: τὴν αἰσθανόμεθα καὶ τὴν συναίσθανόμεθα. Εἶναι: ὅμως ἀπαραίτητον γὰ συνειδητοποιώμεν ὅλον καὶ περισσότερον τὴν κλήσιν μας. Ὅσον πρὸς πολὺ τὴν συναίσθανόμεθα, τόσον καὶ πρὸς πολὺ θὰ ἐργαζώμεθα με ζῆλον, διὰ γὰ φανώμεν ἄξιοι: τῆς ἱερασίας μας κλήσεως.

Ὁ μέγας ἀπόστολος Παῦλος εἶχε πάντοτε ἐνώπιόν του τὴν κλήσιν του. Ὅταν ἀπελογεῖτο εἰς τὸν βασιλέα Ἀγρίππα, ὡμολόγησε «οὐκ ἐγενόμην ἀπειθής τῇ οὐρανίῳ δευτασίᾳ» (Πράξεις κστ' 19). Πατὴρ δὲν ἐλησμονήσῃ καὶ δὲν ἀρνῆθῃ τὴν κλήσιν, ποὺ μοῦ ἔκαμεν ὁ Θεός. Πάντοτε ἤμουν συνεπῆς εἰς τὴν φωνὴν τοῦ Κυρίου μου.

Ἀπὸ τὴν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Χριστὸς ὡμίλησε εἰς τὸν Παῦλον, καθὼς ἐπορεύετο εἰς τὴν Δαμασκόν, ὁ Ἀπόστολος παρεδόθη εἰς τὸν Κύριον. Τὸν ἐκάλεισε ὁ Κύριος γὰ γίνῃ Ἀπόστολος καὶ γὰ κηρύξῃ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν κόσμον ὅλον. Καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐδέχθη τὴν κλήσιν του καὶ εἶχε πάντοτε τὸ ὄραμα ἐνώπιόν του.

Τὴν ἠγάπησε τὴν κλήσιν του ὁ Ἀπόστολος. Τὴν ἀπέδεχθη πλήρως. Συνειδητοποίησε τὴν σημασίαν της. Καὶ

ζῶσε εἰς τὴν συνέχειαν δυνατὰ τὸν πόθον γὰ ἀνταποκριθῆ εἰς αὐτήν. Ζῶσε δυνατὰ τὴν κλήσιν του. «Ἐλλησί τε καὶ βαρβάρους, σοφοὺς τε καὶ ἀνοήτους ὀφειλέτης εἰμί» (Ρωμ. α' 14). Αἰσθάνομαι: δι: ἐκ τῆς κλήσεώς μου ἔχω μεγάλο χρέος ἀπέναντι: ὅλων. Χρεωστῶ εἰς τὰ ἔθνη ὅλα. Χρεωστῶ εἰς τοὺς Ἕλληνας, χρεωστῶ εἰς τοὺς μορφωμένους καὶ σοφοὺς, χρεωστῶ εἰς κάθε ἀπλοϊκὸν ἄνθρωπον. Χρεωστῶ εἰς ὅλους. Τί χρεωστῶ; Νὰ κηρύξω, γὰ διδάξω, γὰ πῶ εἰς τὸν καθένα τὸν Νόμον τοῦ Θεοῦ. Νὰ ἐργασθῶ διὰ τὸν καθένα, διὰ τὴν λύτρωσιν καὶ τὴν σωτηρίαν του. «Ἀνάγκη γάρ μοι: ἐπίκειται. Οὐαὶ δέ μοι: ἐστίν, ἐὰν μὴ εὐαγγελίζωμαι» (Α' Κορ. θ' 16). Ἡ συνειδητοποίησις τῆς κλήσεώς μου με κάμνει: γὰ μὴν μπορῶ γὰ ζήσω ἔξω ἀπὸ τὴν ἀποστολήν μου. Πιστεύω εἰς τὸ ἔργον, εἰς τὸ ὁποῖον με ἐκάλεισε ὁ Θεός. Τὸ ἀγαπῶ. Τὸ ζῶ με ὅλην τὴν δυνάμειν μου.

Καὶ εἰς ἡμᾶς ἡ συνειδησις: δι: εἴμεθα ποιμένες, πρέπει: γὰ εἶναι: θεοφάνεια μέσα μας. Δυνατὴ καὶ πυροφόρα. Τὸ θέλει: ὁ Θεός. Μᾶς ἐκάλεισε ὁ Θεός. Μᾶς ἐχειροτόνησεν ὁ Θεός. Ὁ Θεός μᾶς ἐγκατέστησεν πατέρας καὶ ποιμῆνας εἰς τὴν ἐνορίαν μας. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἀδελφοί μας Χριστιανοί, ταλαιπωρημένοι: καὶ κουρασμένοι: ἀπὸ τὴν κακίαν καὶ τὴν ἁμαρτίαν, περιμένουν ἀπὸ ἡμᾶς τὴν παράκλησιν καὶ τὴν παρηγορίαν. Περιμένουν τὴν διαφώτισιν καὶ τὴν ἐνίσχυσιν εἰς τὴν πορείαν τῆς ζωῆς των.

Ὁ Χριστὸς εἶναι: «ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή». Καὶ ἡμεῖς, οἱ ἱερεῖς, εἴμεθα οἱ πιστοὶ διάκονοι, ποὺ ἐκλήθημεν ἀπὸ τὸν Θεόν, διὰ γὰ δεῖξωμεν τὸν δρόμον τοῦ Θεοῦ καὶ γὰ δαδίσωμεν μαζί με τὸν λαόν μας τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας. Μᾶς ἐκάλεισε ὁ Θεός γὰ φανερώσωμεν τὴν ἀλήθειαν καὶ γὰ ζήσωμεν ὄλοι: μαζί τὴν ἀλήθειαν τοῦ Εὐαγγελίου μέσα εἰς τὴν ταλαιπωρημένην κοινωνίαν μας. Ἀποστολή μας εἶναι: γὰ παρουσιάσωμεν τὴν «Ζωήν», τὸν Χριστὸν μας δηλαδή, με τὸν λόγον καὶ με τὰ ἔργα μας καὶ γὰ ζήσωμεν τὴν ἀγίαν ζωὴν, ποὺ δίδει: ὁ Θεός εἰς τὰ πιστὰ παιδιὰ Του. Ὅπως ἐκάλεισε ὁ Θεός τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους, ἕπως ἐκάλεισε τοὺς ἁγίους Πατέρας διὰ μέσου τῶν αἰώνων, ἔτσι ἐκάλεισε ὁ Θεός καὶ ἡμᾶς εἰς τὸ ἴδιον ἔργον.

Ὅσον κανεὶς αἰσθάνεται: τὴν μεγάλην του κλήσιν, τόσον αἰσθάνεται: καὶ τὴν ἀνάγκην γὰ δραστηριοποιηθῆ, διὰ γὰ φέρῃ εἰς πέρας τὴν ἀποστολήν του. Εἴθε ὁ Κύριος γὰ μᾶς δώσῃ τὴν θαθεῖαν συναίσθησιν τῆς κλήσεώς μας καὶ γὰ μᾶς χαριτώσῃ διὰ γὰ ἀνταποκριθῶμεν εἰς αὐτήν.

(Συνεχίζεται)

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ

ΣΤΑ ΙΕΡΑ ΧΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΙΟΛΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΙΩΝΙΑΣ

Κατὰ τὸν Πατέρα τῆς Ἐκκλησίας Ἅγιο Αὐγουστίνου, ὁ κόσμος μοιᾶζει μὲ μεγάλο θρόνο. Ἐκείνοι ποὺ δὲν φεύγουν ἀπὸ τὸν τόπο τους, δὲν διαδίδουν ἀπ' αὐτό, παρὰ μόνο μία σελίδα. Σ' αὐτὸ δὲ Ἅγιος Πατὴρ συντάσσεται: μὲ τίς σκέψεις τοῦ Ὀμήρου. Αὐτὸς θέλοντας γὰρ δώσει τὸ μέτρο καὶ τὴν ἔκταση τῆς μεγάλης σοφίας τοῦ ἥρωά του, τοῦ Ὀδυσσεά, ἀναφέρει: πῶς αὐτὸς «πολλῶν ἀνθρώπων οἶδεν ἄστεα καὶ γόνυ ἔγγω».

Ἔτσι, ὅταν πληροφόρηθηκα, πῶς στὸ πενήντημο ἀπὸ 19 μέχρι καὶ 23 Ὀκτωβρίου 1984, ἡ Μορφωτικὴ καὶ Ἐκπαιδευτικὴ Λέσχη τῆς Φιλοθέης, θὰ ὀργανώσει μιὰ προσκυνηματικὴ ἔξοδο - θεωρία στ' ἁγιασμένα χῶματα τῆς ἀκριτικῆς μας Λέσβου καὶ στὶς ἱστορικές, ὅσο καὶ μαρτυρικές, πόλεις τῆς Αἰολίας καὶ τῆς Ἰωνίας, ποὺ ἀνθίσαν στὶς Μικρασιατικὲς ἀκτὲς, δὲν δίστασα γὰρ δηλώσω συμμετοχή. Ἀπ' αὐτοὺς τοὺς τόπους, σὲ ὥρες ἀπερρύπτου δυστυχίας ξεκίνησε ἄθλιος, ὁ ξεριζωμένος μικρασιάτης ἑλληνηαῖος, γὰρ γὰ φάση στὴν ἀγκαλιὰ τῆς Μάννας Πατρίδας καὶ ἀπὸ ἐκεῖ γὰρ μεγαλοεργήση. Σ' αὐτὴ τὴν κατατρεγμένη προσφυγιά, δεδαϊώθηκε γὰρ μιὰν ἀκίβη φορὰ, ἢ ἀλήθεια τοῦ ἐλφικῆς χρησμοῦ, ποὺ δόθηκε στὸν ἥρωα τῶν Ἀθηναίων, τὸν Θηρέα:

«Ἄσχος γὰρ ἐν οἴδμασι: πόντοπρέρυσει. Ἄσχος βαπτύξῃ δῦνα: δέ τοι: οὐ θέμις ἐστίν».

Παραιώσατο ἡ Πυθία, τότε, τὸ Κράτος τῶν Ἀθηναίων —τὴν Ἑλλάδα— μ' ἓνα ἀσκι φουσκωμένο μὲ θεῖο ἀέρα, ριγμένο στὴν ἀπέραντη καὶ γαμάτη φρερούς κινδύνους καὶ ἰδιοτροπίες θάλασσα, ποὺ ὅσο κι' ἂν μακιάζει, ὅμως, ποτὲ δὲν μπορεῖ γὰρ τὸ καταπιῆ καὶ γὰρ τὸ ἀφανίσῃ, γιατί αὐτὸ δὲν τὸ ἐπιτρέπει: ὁ Θεός. «Οὐ θέμις ἐστίν»...

Τώρα μὲ τὴν ἐπιστροφή μας ἀπ' αὐτὸ τὸ συγκλονιστικὸ προσκύνημα, μὲ τὴν πίστι: πῶς μόνο αὐτὸ ποὺ γράφεται δὲν ξεχνιέται, ἐπιχειρῶ γὰρ περιγράψω, χωρὶς πρόγραμμα, ἂν γ' ἀφηγοῦμαι ἓνα ὁμαδικὸ περίπατο, μὲ συνοδεία, ὅλα αὐτὰ ποὺ εἶδα ἢ ἐνοιῶσα μέσα στὰ ὄρια τοῦ δυνατοῦ. Ἔνα περίπατο σὲ τόπους ποὺ μαρτυροῦν τὴν ἐξακολουθητικὴ ἱστορικὴ παρουσία τοῦ ἀθανάτου ἔθνους μας, μὲ τίς δόξες καὶ τίς ταπεινώσεις, τίς χαρὲς καὶ τίς λύπες, τίς νίκες καὶ τίς ἡττες, τίς φηλότατες θουνοκορφές καὶ τίς θαυτάτες χαράδρες. Τόπους ποτισμένους θαθεῖα μὲ ἀφθονοῦ ἰδρώτα, καυτὰ δάκρυα, καὶ ἄγιο αἷμα τοῦ λαοῦ μας, ποὺ ὅσο κι' ἂν περᾶσαν τὰ χρόνια, ἀχνίζε: καὶ θ' ἀχνίζε ἀκόμα, γὰρ αἰῶνες.

19 Ὀκτωβρίου 1984, Π α ρ α σ κ ε υ ἦ.

Εἶναι ὀχτώ, τὸ πρωί. Ὁ καιρὸς ἐξαιρετικὸς. Βρισκόμαστε στὸ ἀεροδρόμιο τοῦ Ἑλληνικοῦ. Μὲ τὴν Ὀλυμπιακὴ ξεκινᾶμε γὰρ τὴν πανέμορφη Μυτιλήνη —τὴν

Αἰολικὴ Μυτιλᾶνα— «ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων». Σὲ μισή, μόλις, ὥρα φτάνομε. Ἀποδιδάξομαστε καὶ ἀμέσως, μὲ ποὺλμακ, κάνουμε τὸ γύρο τῆς πόλεως, ποὺ εἶναι ὅλο ζωντανία. Οἱ εἰκόνες ἀλλάζουν. Ὁ κόσμος στοὺς πολυθρόνους δρόμους συνωστίζεται. Πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς διατηροῦν ἀκόμα καὶ τὰ τούρκικα καλύτερήμια.

Σὲ μιὰ παραλία, στ' ἀγκατολικά τοῦ νησιοῦ, στὴν Ἐπάνω Σκάλα, ἐκεῖ ὅπου κυνηγημένος καὶ ἄθλιος ἀποδιδάσθηκε, στὴν Μικρασιατικὴ Καταστροφή, ὁ τραγικός, πολύχρωμος, γυμνὸς καὶ ἄτακτος συρφετὸς τῶν προσφύγων ἀπὸ τὴν ἀπέραντη ρημαγμένη ἀκτὴ τῆς Αἰολίας, ἔχει, πρόσφατα, στηθεῖ ἓνα ὄρατο καὶ παραστατικὸ ὄρει-χάλκινο μνημεῖο, ἔργο τῆς γλυπτρίας Κατερίνας Χαλεπά - Κατσάτου. Δείχνει: τὴ μαρτυρικὴ Μικρασιατίσσα Μάννα, ὄρθια, γ' ἀποδιδάσεται: στὴν ἀκτὴ, καὶ μὲ στοργὴ ἀγκαλιάζει: τὰ παιδιὰ τῆς. Ἐνῶ τὸ σύνολο τοῦ συμπλέγματος βλέπει: πρὸς τὴν ξηρὰ καὶ τὴν Ἑλλάδα, τὸ κεφάλι: τῆς Μάννας εἶναι στραμμένο ἐλαφρὰ πρὸς τὴν Ἀνατολή. Εἶναι: ἡ συγκινητικὴ παράστασι: ὄλων ἐκείνων τῶν μαννάδων, τοῦ Μικρασιατικοῦ Ἑλληνισμοῦ, ποὺ φτάσαν σ' αὐτὴ τὴ στεριά, μὲ τὴ ψυχὴ στὸ στόμα, μὲ σύντροφο τὸν πόνο, τὸ δάκρυ, τὸ στεναγμὸ, τὴν ἀγωνία, γὰρ ὅλα ἐκεῖνα ποὺ ἀφησαν πίσω τους γὰρ πάντα, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴ δύναμι: τῆς Φυλῆς, τὴν ἀνυπέρολητη, τὴν ἀκατανίκητη, καὶ μὲ τὴν πίστι: στὸ Χριστὸ γὰρ ἓνα νέο νικηφόρο ἀγωνία, ἓνα καλλίτερο μέλλον, στὴν ἀγκαλιὰ τῆς Μάννας Πατρίδας.

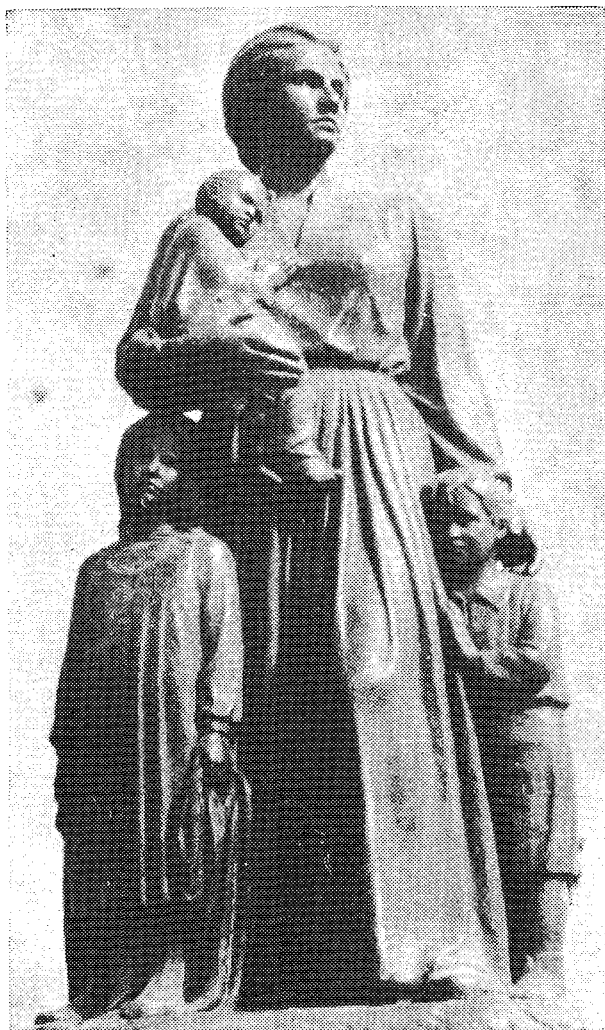
Δίκαιος φόρος τιμῆς γὰρ τὴν Μικρασιατίσσα Μάννα, αὐτὴ ποὺ ἔκανε τὴν ψυχὴ τῆς κίωτο τῶν ἱερῶν παραδόσεων καὶ τῆς ἱστορίας τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Προχωροῦμε. Πρὸ πέρα σὲ μιὰ δραχμὴ ἀκτὴ, βλέπουμε ἓνα πολυβολεῖο μὲ ὑψωμένη τὴ γαλανὴ σημαία. Εἶναι: ἓνα ἀπὸ τὰ ἀμυντικὰ στοιχεῖα, ποὺ μαζὺ μὲ τὰ φλογερὰ στήθια τῆς στρατευμένης νεολαίας μας, δημοσυροῦν τὸ ἀδιαπέραστο τεῖχος τῆς Πατρίδας μας σ' αὐτὴ τὴν ἀκριτικὴ γῆ.

Σὲ λίγο θρυσκόμαστε στὸ Λιμάνι. Περνοῦμε ἀπὸ τὸ Τελωνεῖο καὶ ἐπιδιδάξομαστε σ' ἓνα πλοίαριο —καρυδότσουφλο— τούρκικο, τὸ «Μελτέμ». Ξεκινῶμε καὶ μὲ μπανάτσα τραβοῦμε πρὸς τὸ Ἀἰθαλί. Στὰ μέσα τοῦ δρόμου, ἀπὸ μακρὰ, παιγιδιάρικα δελφίνια μᾶς χαίρετοῦν.

Μὲ τὸ κεφάλι: ἐλαφρὰ ζαλισμένο ἀπ' τὸ μονότονο θόρυθο τῆς πετρελαιομηχανῆς, παρὰ τὸ ὄρατο, ζεστὸ τσαγάκι: —σαῖ παραγωγῆς Τουρκίας— ποὺ μᾶς προσφέρει: σὲ ὁμορφα ποτηράκια ὁ καπετάνιος, φτάνομε στὴν εἴσοδο τοῦ γραφικοῦ κόλπου τῶν Κυθωνίων, ποὺ μᾶς ὑποδέχεται: ἂν σὲ θερμὴ ἀγκαλιὰ.

Προχωροῦμε. Ὁμορφες ὀνειρεμένες θάλασσες, κόλποι, ὄρμι: καὶ γησάκια ψευκόφυτα, ποὺ τὸ καθένα θυμί-

Τὸ Μνημεῖο τῆς Μινωασιάτισσας Μάνας. Σύνθεση σὲ χαλκὸ ὕψος 2.50 μέτρων. Ἀποκαλυπτήρια 14 Ὀκτωβρίου 1984. Ἐπάνω Σκέλλα Μυτιλήνης. Ἔργο Κατερίνας Χαλεπᾶ - Κατσάτου.

Ξε: κι ἓνα θρόλο σ' αὐτοὺς πού ζῆσαν σ' αὐτὸ τὸν τόπο, ξανοίγονται μπροστὰ μας. Δεξιὰ μας, σ' ἓνα ἀπ' αὐτὰ τὰ νησάκια, βλέπουμε μιὰ μισογκρεμισμένη ἐκκλησιά. Εἶναι ὁ Ἅγιος Γιάννης ὁ Πρόδρομος. Ἡ ἔρημη, κάποτε, κι αὐτὴ ἦταν στὶς ὁμορφιές της. Τώρα, ἀπὸ σεισμό, δὲν ἔχει ἀπομείνει ἀπ' αὐτήν, παρὰ μόνο τὸ ἀνατολικὸ τμήμα, πού τὸ δέρονουν οἱ ἀέριδες. Σὲ λίγο, ἀριστερά, ἀντικρύζουμε τὸ Μοσχονήσι. Διακρίνουμε ὅπως τὸ προσπερνᾶμε τὸν τροῦλο μιᾶς ἐπιδητικῆς —ὅπως φαίνεται ἀπὸ μακριὰ— ἐκκλησιάς μας καὶ γύρω - γύρω μέχρι τὴν παραλία, τὰ σπίτια τῶν μαρτύρων Ἑλλήνων, πού κατοικοῦσαν. Τὸ μαρτυρικὸ Μοσχονήσι...

Προσεγγίζουμε στὸ Ἄιθάλι, στὸ δάθος τοῦ κόλπου. Μὲ τὸ γαλάζιο τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ ψηλὰ καὶ τὰ καταγάλανα ἕρμα νερὰ τῆς θάλασσας ἀπὸ κάτω, μοιάζει: σὰν χώρα ὄνειραμένη. Σὰν γὰ πετᾶ. Ὁ μεγάλος Γερμανὸς γεωγράφος καὶ χαρτογράφος τοῦ περασμένου αἰῶνα, ὁ Ἑρρίκος KIEPERT, πού περπάτησε καὶ χαρτογράφησε

ὅλα αὐτὰ τὰ πραγματικὰ ἀξιοθαύμαστα καὶ πανέμορφα μέρη, σὰν τ' ἀντίκρουσε, δὲν μπόρεσε παρὰ νὰ πῇ:

—Θεέ μου. Ὅλες τὶς ὁμορφιές σου ἐδῶ τὶς ἔρριξες;

Αὐτὴ, ἡ πολιτεία πού ἀντικρύζουμε, ἔχει τ' ὄνομα τὸ ἐλληνικὸ, τῶν Κυδωνίων. Αὐτὸ ὀφείλεται: στὸ γεγονός ὅτι οἱ πρῶτοι ἀποικιοὶ της ἦρθαν ἀπὸ ἓνα νησάκι, κοντὰ στὴ Λέσθο, τὴ Κυδωνία, πού ὁ Θεὸς ξέρε: τί θάχχαν τραθήξει: ἀπὸ τὰ πειρατικὰ κοῦρσα. Κι αὐτό, πάλι, πῆρε τ' ὄνομά του ἀπὸ τὸν πανάρχαιο λαὸ τῆς Κρήτης, τοὺς Κύδωνες, πού κυριαρχοῦσαν στὶς θάλασσες, σὲ χρόνους πολὺ μακρυνούς.

Ἐδῶ στὶς Κυδωνίες, συντελέσθηκε ἓνα θαῦμα, χάρις στὴν ἐξυπνάδα ἐνὸς σπουδαίου κληρικοῦ. Τοῦ Παπᾶ Γιάννη Οἰκονόμου, θεμελιωτῆ τῆς εὐημερίας του καὶ ἔμμεσα σωτήρα τοῦ αἰγαιοπελαγίτικου κόσμου. Στὰ 1770, ἔγιναν τὰ Ὀρλωφικά, μὲ τὶς δλέψεις τῆς Αἰκατερίνης τῆς Μεγάλης πρὸς τὸ Νοτιᾶ. Τότε ἔγινε μιὰ μεγάλη, ἱστορικὴ ναυμαχία, ἀνάμεσα στοὺς δύο στόλους τῶν Αὐτοκρατορῶν πού ἐπεδίωκαν τὴν κατοχὴ τοῦ Αἰγαίου. Τὸν Ρωσικὸ, πού ἦταν ἀσθενέστερος σὲ σκάφη καὶ σὲ τηλεβόλα καὶ στὸν Τουρκικὸ, πού ἦταν ἀνώτερος σὲ δύναμι σκαφῶν καὶ πυρὸς. Καὶ στὸν πρῶτο καὶ στὸ δεύτερο, ὑπηρετοῦσαν Ἕλληνες ναῦτες. Στὸν πρῶτο, στρατολογημένοι ἐθελοντικὰ πού πολέμησαν μὲ ἀνδρεία καὶ μὲ περιφρόνησι: πρὸς τὸ θάνατο. Καὶ στὸ δεύτερο, στρατολογημένοι μὲ τὴ βία.

Ἡ σύγκρουσι: ἔγινε στὸ Τσασιέ, κοντὰ στὴ Χίο καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν σωστὴ συμφορὰ γιὰ τοὺς Τούρκους. Σὰν ἄρχισε ἡ ναυμαχία, ὁ Γούρκος Ἀρχιναύαρχος, ὁ Καπουτανὴν Πασᾶς Ἰμπραχίμ Χοζάμεντιν τὰ χρειάστηκε. Βρῆκε, τότε, ἓνα πρόσχημα γιὰ ν' ἀποδιβασθῆ στὴ ξηρά. Προφασισθήκε πὼς ἔπρεπε —ἐκείνη τὴν ὥρα— νὰ ὀργανώσῃ τὸ πυροβολικὸ ἀπὸ τὴ στεριά. Μὲ τὴ φυγὴ του, ὁ στόλος του ἔμεινε ἀκέφαλος καὶ στὴ θέσι: του βρόθηκε ὁ ἀρχηγὸς τῶν ἐπιτελῶν ὁ Χασάν Μπέης Τζεζζάρλι Μουντάλογλου.

Μόλις ἀνέλαβε τὰ καθήκοντά του τὴν κρίσιμη ὥρα τῆς μάχης, ὁ πολυθρόνητος ἀπὸ τὴν ἱστορία του Χασάν, διέταξε γενική ἔφοδο. Ἡ ρωσικὴ Ναυαρχίδα «Εὐστάθιος» εἶχε ἤδη πλευρῶσει, παρασυρμένη ἀπὸ τὸν ἄνεμο, τὴν τουρκικὴ καὶ ἡ μάχη ἔγινε «σῶμα πρὸς σῶμα» πάνω

Τὰ μαρτυρικὰ Μοσχονήσια.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Έκκλησία τής Παραδόσεως.

Η μεθωριανή έορτή τής Κυριακής τής Όρθοδοξίας θά έπομνήση διά μίαν άκόμη φοράν, ότι ή Όρθόδοξος Έκκλησία ως κιθωτός διαφυλάττει εις τούς κόλπους αύτης άλλόθητα τό πνεύμα και τās δυνάμεις τής παλαιάς άδιασρέτου Έκκλησίας, διατηρεί άνόθεντον και άπαράχαρakter τήν άποστολικήν έμπειριάν και έχει ζώσαν σύνδεσιν προς τό πλήρωμα τής εκκλησιαστικής ζωής τών πρώτων χριστιανικών αιώνων. Ό συνδυασμός τής διαφιλοϋς χρήσεως τής Βίβλου, ή σταθερά έμμονή εις τήν 'Ι. Παράδοσιν και ή μισταγωγική λειτουργική πράξις και ζωή είναι μερικά εκ τών κυρίων χαρακτηριστικών γνωρισμάτων τής.

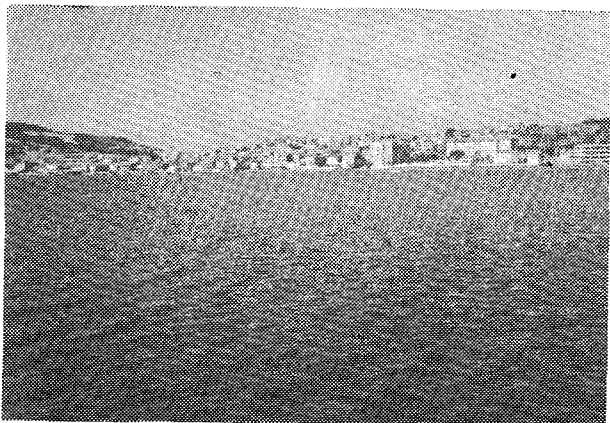
Η συνάρτησις τής Όρθοδοξίας προς τήν άρχαίαν εκκλησιαστικήν παράδοσιν αναγνωρίζεται και ύπ' αυτών τών έτεροδόξων. Ούτω λ.χ. ό επιφανής ρωμαιοκαθολικός θεολόγος J. Tycaak δισλογεί, ότι ή Όρθόδοξος Έκκλησία είναι αή Έκκλησία τής Παραδόσεως, ή Έκκλησία τών άρχαίων χρόνων... Η Ανατολική Έκκλησία άπενίξει όπισω εις τήν εποχήν τών

μεγάλων Πατέρων, εις τήν λαμπράν περίοδον τών Οίκουμενικών Συνόδων, κατά τήν όποιαν ό ανατολικός και ό δυτικός Χριστιανισμός ήσαν ήνωμένοι, και έξάγει εκ του θησαυρού αυτού άνεξανιλήτους δυνάμεις ζωής».

Ό J. Tycaak προσθέτει χαρακτηριστικώς: «Ασφαλώς ή Ανατολική Έκκλησία έλαβεν εκ τής Θείας Προνοίας αυτήν τήν άποστολήν, να μάς διαφυλάξη τήν άρχαίαν Έκκλησίαν και τήν εκκλησιαστικήν άρχαιότητα εις τό Πνευματέμφορον πλήρωμά τής».

Όρθοδοξία και Έλληνισμός.

Τήν συμβολήν τής Έκκλησίας εις τήν διατήρησιν ζωντανού δεσμού μετ' αυτών τών άπανταχού τής γής Όμογενών και τής Έλληνικής Παιδείδος έπεσήμανεν ό Πρόεδρος τής Δημοκρατίας κ. Κωνσταντίνος Καραμανλής εις μήνυμά του, τό όποιον άπηύθυνε προς τό Ε' Κληρικολαϊκόν Συνέδριον τής Όμογενείας τής Αυστραλίας, όπερ ώργανώθη ύπό του Σεβ. Αρχιεπισκόπου Αυστραλίας κ. Στυλιανού.

Μερική άποψις τών Κυθωνιών.

στα καταστρώματα. Στο μεταξύ, τό ρωσικό σκάφος άρπαξε φωτιά, που μεταδόθηκε και στο τουρκικό και σε λίγη ώρα τόσο ό Χασάν, που πολεμούσε —όπως γράφει ό Κ. Παπαρηγόπουλος— έχοντας στο στόμα τό όνομα του Άλλάχ και στο δεξι τό γυαταγάνι, όσον και οι Ρώσοι Ναύαρχοι και όλοι οι μαχόμενοι, όσοι είχαν μείνει ζωντανοί, για να σωθούν από τήν έκρηξη: και τό θάνατο, θρέθησαν στη θάλασσα. Σε λίγο, τά πλοία —κυρίως τά τουρκικά τό ένα μετά τό άλλο— άνατινάζονταν στον άέρα και ή ναυτική δύναμι τών Τούρκων, μεταδλήθηκε σε ναύαγιο και τέφρα.

Ό ήρωας τής ναυμαχίας ήταν, άναμφισδήτητα, ό Χασάν. Και ό «τρέσας», ό Αρχιναύαρχος, που κατάλαβε

ότι ή κεφαλή του, μετά θίας, πλέον, στεκόταν στους ώμους του, εύθως ως ό Χασάν μπέης θά πήγαινε στην Πόλι. Τότε, δε χρειάζόταν οι δειλοί να εισάγουνται κατηγορούμενοι στο Στρατοδικείο. Ένας Σουλτανικός ίραντες άρκοϋσε για να άποκεφαλίσθη και ό σπουδαιότερος αξιωματούχος. Έπρεπε, λοιπόν, πάση θυσία ό Χασάν να μη μπορέση να φτάση στην Πόλι: και γι' αυτό ό Καπουτανάν Πασάς έδωκε τις άνάλογες διαταγές, γεγονός που μαθεύτηκε κ. έτσι, άναγκάσθηκε αυτός για να πάη στην Πόλι, ν' άκολουθήση τον πιο άπίθανο τρόπο, μέσα σε μύριους κινδύνους. Τον ποδαρόδρομο...

Έφτασε στο Αϊβαλί. Χρειάσθηκε κατάλυμα και όρθηκε χωρίς ν' άποκαλύψη τήν ιδιότητά του, στο σπίτι του Παπαγιάννη Οικονόμου. Ό Παπα - Γιάννης, τετραπέρατος Αϊβαλιώτης, κατάλαβε από τό σεβασμό που δείχναν στο Χασάν, οι λίγοι συνοδοί του, ότι είχε να κάνει με μεγάλο αξιωματούχο. Τον περιποιήθηκε, όσο μόδεσε και κέρδισε τήν έμπιστοσύνη του. Τότε αυτός του ζήτησε να τον συνοδεύση φρουρά από Αϊβαλιώτες μέχρι τήν Πόλι. Ό Παπαγιάννης, χωρίς δισταγμό, προσφέρθηκε γι' αυτό, διέλαξε πενήντα παλληκάρια, μαρτυροσημμένα, από τό Αϊβαλί και μπήκε ό ίδιος επί κεφαλής. Στο τέλος του περιπετειώδους αυτού ταξιδιού, ό Χασάν συγκινημένος για τήν προσφορά δήλωσε στον Παπα - Γιάννη, ότι θάμινε αώνιος φίλος του και θά έκανε διυδήποτε του ζητούσε για ν' άποδώση τήν ευεργεσία.

(Συνεχίζεται)

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ Ι. ΝΕΑΜΟΝΙΤΑΚΗΣ

Ἐν τῷ μηνύματι τούτω τονίζονται ἐκτός τῶν ἄλλων τὰ ἑξῆς:

«Στὴν προσπάθεια γιὰ τὴν διατήρηση τῆς ἰδιαίτερης πολιτιστικῆς ταυτότητος τοῦ ξενητεμένου Ἑλληνισμοῦ, πολύτιμη συμβολὴ εἶχε καὶ ἔχει ὁ κληρικο-λαϊκὸς θεσμός. Λαὸς καὶ Κλήρος ταυτίστηκαν πάντα κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἀγώνων τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Καὶ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο ἐξασφαλίστηκε ἡ ἐπιβίωση τοῦ Γένους καὶ τῆς Θρησκείας. Αὐτὴν τὴν μακρὰ καὶ λαμπρὴ παράδοσιν συνεχίζει καὶ σήμερον στὴν Αὐστραλία ὁ κληρικο-λαϊκὸς θεσμός.

Ὅπως παλαιότερα στὰ χρόνια τῆς σκλαβιάς, εἶσι καὶ σήμερον στὰ χρόνια τῆς Ἐλευθερίας καὶ τῆς Δημοκρατίας πὸν ζοῦμε, ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἡ σημαντικώτερη ἠθικὴ δύναμις πὸν κρατεῖ ζωντανὸς τοὺς δεσμούς τῆς Ὁμογενείας μὲ τὴν Πατρίδα. Γιατὶ Ὁρθοδοξία καὶ Ἑλληνισμὸς ἦσαν καὶ εἶναι ἔννοιες ἀρρηκτὰ συνδεδεμένες».

Αἱ ἀλήθειαι αὗται συχνάκις λησμονοῦνται, ὡς μὴ ὄφελος, ὑπὸ πολλῶν ἐν Ἑλλάδι.

«Ἡ Θεολογία εἰς τὴν Ἐκκλησίαν
καὶ τὸν κόσμον».

Ἐκκυκλοφορήθη προσφάτως ὁ 4ος τόμος τῆς σειρᾶς «Αἱ Θεολογικαὶ μελέται τοῦ Σαμπεζὺ» (*Les études théologiques de Chambésy*), αἵτινες ἐκδίδονται ὑπὸ τοῦ ἐν Γενεύῃ «Ὁρθοδόξου Κέντρου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατρισταρχείου», ὅπερ διευθύνεται ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἑλβετίας κ. Δαμασκηνοῦ.

Ὁ ἐκ 390 μεγάλων σελίδων τόμος οὗτος περιέχει τὰς Ἀνακοινώσεις, αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ 4ου Θεολογικοῦ Σεμιναρίου ἐν Σαμπεζὺ (28 Μαΐου ἕως 20 Ἰουνίου 1983) ἐπὶ τοῦ θέματος, ὅπερ ἀποτελεῖ καὶ τὸν τίτλον τοῦ τόμου τούτου: «Ἡ Θεολογία ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ κόσμῳ» (*La théologie dans l'Église et dans le monde*). Αἱ ἀνακοινώσεις ἀναφέρονται εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Χριστιανικῆς Θεολογίας, εἰς τὰ σύγχρονα θεολογικὰ ρεύματα, εἰς τὰς σχέσεις τῆς Θεολογίας καὶ ἄλλων ἐπιστημῶν (φυσικῶν, κοινωνικῶν κ.λπ.), εἰς τὴν φαινομενολογίαν τῶν συναρτήσεων Θεολογίας καὶ Λατρείας καὶ εἰς τὸ «ἀντιλαμβάνει σήμερον ἡ Ἐκκλησία ἐκ τῆς Θεολογίας».

Ὅθεν εἶναι προφανές, ὅτι ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος τόμος ἀποτελεῖ μίαν νέαν ἀξιόλογον πυχὴν τῆς ὅλης ἱστορίας τοῦ ἐν Σαμπεζὺ λαμπροῦ καὶ ἀκτινοδύλου Ὁρθοδόξου Κέντρου, ὅπερ ὑπὸ τὴν πεφωτισμένην ἡγεσίαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Δαμασκηνοῦ προσβάλλει τὴν ἑλληνορθόδοξον παράδοσιν εἰς ὀλόκληρον τὸν χριστιανικὸν κόσμον.

Ἐξ ἀφορμῆς ποικίλων ἀντιδράσεων καὶ διαμαρτυριῶν διὰ τὸ περιοχόμενον τοῦ διδασκομένου εἰς τὴν Α' Λυκείου βιβλίον «Ἱστορία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους» ἡ Ἱερά Σύνοδος ἠσχολήθη σχετικῶς καὶ ἀπεφάσισεν ὁμοφώνως τὴν ἀποστολὴν σχετικοῦ ἐγγράφου πρὸς τὸν Ὑπουργὸν Ἑθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, διὰ τοῦ ὁποῦ ἐπισημαίνεται τὸ ἀπαράδεκτον περιοχόμενον τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος σχολικοῦ ἐγχειριδίου.

Τὸ γεγονός τοῦτο ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς ἐφημερίδας τινὰς νὰ εἰρωνευθοῦν τὴν Ἱ. Σύνοδον, ὅτι «τὰ ἔβαλε μὲ τοὺς πιθήκους» ἢ «ἐξεστράτευσεν ἐναντίον τοῦ Δαρβίνου» κ.τ.τ. Αἱ εἰρωνεῖαι ἐγενικεύθησαν καὶ ἐναντίον πασῶν τῶν τάξεων τοῦ Χριστιανισμοῦ πληρώματος, αἱ ὁποῖαι συλλήβδην ἐχαρακτηρίσθησαν ὑπὸ τινων δημοσιογράφων ὡς «φρησκολληπτιοί», ἐπειδὴ δεδικαιολογημένως ἐξεδήλωσαν τὴν ἀντίθεσίν των πρὸς τὸ περιοχόμενον τοῦ βιβλίου.

Ἄλλ' οἱ εἰρωνες δημοσιογράφοι δὲν ἔλαβον ὑπ' ὄψιν ὅτι εἰς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος βιβλίον δὲν προσβάλλεται μόνον κατὰ μυθολογικὸν τρόπον μία πεπαλαιωμένη μορφή τοῦ Δαρβινισμοῦ, ἐνῶ παραθεωροῦνται ἄλλαι νεώτεραι μορφαὶ τῆς ἀναποδείκτου θεωρίας τῆς ἐξελίξεως, ἡ ὁποία συνεχῶς ἐξελίσσεται, ἀλλ' ἐπὶ πλέον προσβάλλεται ὁ ἱερός κλήρος δι' ἀπαράδεκτον χαρακτηρισμῶν, κατασκευαστικῶν τὸ Βυζάντιον, τὸ ὁποῖον σήμερον θαυμάζεται ὑπὸ ὄλων τῶν ἐπαϊόντων, παρουσιάζονται ὡς πρότυπα μερικὰ ὀλοκληρωτικὰ καθεστῶτα, διαγράφεται ἡ συμβολὴ τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἰς τὴν Ἱστορίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ζητεῖται ὁ ἐξοβελισμὸς τῶν παραδοσιακῶν ἰδεῶν καὶ ἀξιών ὡς ἀπρηχαιωμένων καὶ γενικῶς παρουσιάζεται ἡ πορεία τῆς ἀνθρωπότητος ὑπὸ τὸ πρῶτον τοῦ διαλεκτικοῦ καὶ ἱστορικοῦ ὀλισμοῦ, ὅστις παραθεωρεῖ τὴν σημασίαν τῶν πνευματικῶν ἀξιών εἰς τὸ ἱστορικὸν γίγνεσθαι.

Ἐξ ἀφορμῆς τῆς δημαγωγίας ὑπὲρ τῆς νομιμοποίησης τῶν ἀμβλώσεων, ὁμοῦς ὑπομιμνήσκονται αἱ περὶ αὐτῶν ἀπόψεις μεγάλων ἐπιστημόνων. Οὕτω λ.χ. ὁ καθηγητὴς τῶν Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν Ρενέ-Φρανσουά Λεζὲν τονίζει: «Τὸ νὰ ἐξαφανίσουμε ἓνα ἔμβρυον στὴν κοιλίᾳ τῆς μητέρας του εἶναι πρῶτα - πρῶτα μιὰ προσβολὴ ἐναντίον ἐνὸς ζωντανοῦ ὄντος. Αὐτὸ πὸν τόσο γιαιροί, ἔχι πιστοὶ σὶδὸν ὄρκον τοῦ Ἱπποκράτη, ἐφαρμόζον σὶδὸ πὸδὸσωπο τῆς γυναίκας, οἱ κτηνίατροι ἀρνοῦνται νὰ κάνουν σὶς σκύλες, λόγω τῶν κινδύνων, πὸν συνεπάγεται. Γιὰ τὴν γυναῖκα ὁ φυσικὸς κίνδυνος διπλασιάζεται μὲ τὴν ψυχικὴ προσβολή, ἀπὸ τὴν ὁποία αὐτὴ δὲν μπορεῖ νὰ γλυτώσῃ».

Ὁ καθηγητὴς τῆς κοιταρογενετικῆς σὶδὸ Παρίσι Ζ. Λεζὲν γράφει: «Ὅπως ὄλοι οἱ ἐπιστήμονες, πὸν παρατηροῦν ἀμερόληπτα τὰ βιολογικὰ φαινόμενα, εἶμαι πεπεισμένος ὅτι τὸ ἀνθρώπινο ὄν ἀρχίζει μὲ τὴν γονιμοποίησιν. Ἀπὸ αὐτὸ ἔπειτα ὅτι ἡ ἐσοκεμένη ἐξαφάνισις ἐνὸς ἐμβρύου οἰασθήποτε ἡλικίας ἰσοδυναμεῖ μὲ φόνον ἐνὸς ἀνθρωπίνου ὄντος. Ὁ δάσκαλος ὄλων μαζ, ὁ Ἱπποκράτης, εἶχε πλήρη συνείδησιν αὐτοῦ τοῦ γενονότος, ἐφ' ὅσον ἐτόνιζε στὴν ἴδια φράσιν ὅτι δὲν

Ἐξ ἀφορμῆς ποικίλων ἀντιδράσεων καὶ διαμαρτυριῶν διὰ τὸ περιοχόμενον τοῦ διδασκομένου εἰς τὴν Α' Λυκείου βιβλίου «Ἱστορία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους» ἡ Ἱερά Σύνοδος ἠσχολήθη σχετικῶς καὶ ἀπεφάσισεν ὁμοφώνως τὴν ἀποστολὴν σχετικοῦ ἐγγράφου πρὸς τὸν Ὑπουργὸν Ἑθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, διὰ τοῦ ὁποῦ ἐπισημαίνεται τὸ ἀπαράδεκτον περιοχόμενον τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος σχολικοῦ ἐγχειριδίου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ίερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Τὸ Γραφεῖο Τύπου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου δέχθηκε πολλές διαμαρτυρίες γιὰ τὴ διακοπὴ τῆς ἐκπομπῆς «Σήμερα εἶναι Κυριακὴ», ποὺ μετέδιδε ἀπὸ τὸν Ἀπρίλιο 1975 ἢ Τηλεόραση τῆς ΕΡΤ. Σχετικὰ πρέπει νὰ ἀναφερθεῖ ὅτι ἡ ἐν λόγω ἐκπομπὴ ἦταν παραγωγὴ τῆς ΕΡΤ, τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο τῆς ὁποίας μὲ ἀπόφασή του τὴν κατάργησε, γιὰ νὰ τὴν ἀντικαταστήσει μὲ τὴ «Λειτουργία τῆς Κυριακῆς». Ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν δὲν ἔκανε καμιὰ ἀπολύτως συμφωνία γι' αὐτὴ τὴν ἀπόφαση. Ἀντίθετα ὁ Διευθυντὴς τοῦ Γραφείου Τύπου καὶ Δημοσίων Σχέσεων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς κ. Ἰ. Μ. Χατζηφώτης ζήτησε καὶ συνάντησε τὸ χειριζόμενο τὸ θέμα μέλος τοῦ Δ.Σ. κ. Στρατῆ Καρρᾶ, στὸν ὁποῖο καὶ γνωστοποίησε τὶς διαμαρτυρίες ποὺ ἔγιναν καὶ γίνονται ἀπὸ πολλοὺς τηλεθεατὲς στὰ Γραφεῖα Τύπου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς. Αὐτὰ διευκρινίζονται γιὰτὶ σὲ μεσημβρινὴ ἐφημερίδα ἀναγράφηκε εἰδηση ὅτι ἡ κατάργηση ἔγινε μὲ «συμφωνία τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς», ἐνῶ τηλεθεατὲς τηλεφώνησαν στὸ Γραφεῖο Τύπου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὅτι τοὺς δόθηκε ἀπὸ ἀνεύθυνο προφανῶς ἄτομο τῆς ΕΡΤ ἡ ἀπάντηση ὅτι τὴν κατάργηση «ζήτησε ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ».

Ἐκεῖνο ποὺ ἐπίσης πρέπει νὰ ὑπογραμμιστεῖ εἶναι ὅτι τὸ Δ.Σ. τῆς ΕΡΤ ἀγνόησε τελείως τὴν Ἐκκλησίαν στὴν ἀπόφασή του.

(Ἀπὸ τὸ Γραφεῖο Τύπου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου)

Ίερά Μητρόπολις Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης

Ἡ Ἱερά Μητρόπολις Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης προβαίνει εἰς ἐκτέλεσιν ἔργων διὰ συγκρότησιν, ἀνασυγκρότησιν καὶ ἐπισκευᾶς Ἱδρυμάτων καὶ Ἱερῶν Ναῶν. Οὕτως ἐπερατώθησαν ἢ προχωροῦν τὰ κάτωθι ἔργα:

—Ἐπερατώθησαν αἱ ἐργασίαι διὰ τὴν ἀναπαλαιώσιν καὶ συντήρησιν τῶν ἀγιογραφιῶν τοῦ Ἱ. Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Εὐαγγελιστρίας Σπάρτης καὶ ἐδαπανήθησαν 5.000.000 δρχ.

—Διὰ τὴν κατασκευὴν ξυλογλύπτου τέμπλου, Δεσποτικοῦ θρόνου καὶ διὰ τὴν πλακόστρωσιν, διὰ μαρμαρίνων πλακῶν, τοῦ περικαλλοῦς νεοδμήτου Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Νικολάου Σπάρτης διετέθησαν προσφάτως 7.000.000 δρχ.

—Ἐγένετο ἔναρξις ἐργασιῶν Ἀγιογραφίσεως τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος, διατεθέντος ἤδη ποσοῦ 1.000.000 δρχ.

—Περατοῦται τὸ περικαλλὲς Πνευματικὸν Κέντρον τῆς Ἑνορίας τοῦ Συνοικισμοῦ Κοκκινόροδης, προϋπολογισμοῦ δαπάνης 2.000.000 δρχ. (ἄνω κ. Εὐστρατίου Πετροπαυλῆ).

—Ἐπερατώθησαν αἱ ἐργασίαι ἀναπαλαιώσεως, συντηρήσεως καὶ ἀνακατασκευῆς τῆς Στέγης τοῦ ἀρχαιολογικοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Νικολάου τῆς ἰδίας ἑνορίας, τῆς δαπάνης ἀνερχομένης μετὰ τῶν ἐπιχειρημάτων εἰς τὸ ποσοῦν τοῦ 1.500.000 δρχ.

—Ἐπερατώθησαν αἱ ἐργασίαι ἀγιογραφίσεως τοῦ Ἱ. Ναοῦ Παναγίας Γιατρίσεως τῆς ἰδίας ἑνορίας καὶ ἐδαπανήθησαν 1.000.000 δρχ.

—Εἰς τὸν περικαλλῆ νεόδημον Ἱ. Ναὸν Ἀγίας Τριάδος Σκάλας ἀνεγείρεται κωδωνοστάσιον, προϋπολογισμοῦ δαπάνης 2.000.000 δρχ.

—Ἐπερατώθη καὶ ἐτέθη εἰς λειτουργίαν μὲ τέλεσιν ἀγιασμοῦ ὁ 6' ὄροφος τοῦ Γηροκομείου οἱ «Ἄγιοι Ἀνάργυροι» Σπάρτης.

πρέπει νὰ δίδουμε δηλητήριο ἢ φάρμακο γιὰ ἀμβλωσιν».

Καὶ ὁ καθηγητὴς τῆς μαιευτικῆς καὶ γυναικολογίας στὴν Γροενόμπλ Ὑ. Μαλινὰ ἐπισημαίνει ὅτι «θὰ ἦταν ἀσφαλῶς χρήσιμο —ἐπὶ διεθνοῦς ἐπιπέδου— νὰ δημιουργηθῆ ἓνα κολλέγιον (σύλλογος) ἰατρῶν ποὺ θὰ ἀπεδέχοντο μὲ τὴν θέλησί τους καὶ μὲ πλήρη συνείδησιν τὴν διδασκαλίαν τοῦ ἀρχαίου μας Δασκάλου. Αὐτοὶ θὰ ἠγοροῦντο νὰ ἐφαρμόσουν τὴν ἀμβλώσιν, νὰ φρονεῦσαν τὸ νεογέννητο, ὅποιες κι ἂν ἦταν οἱ ἐλλείψεις του...».

Ἐκ τούτων καθίσταται προφανές, ὅτι ἡ συγκροτηθεῖσα Ἐπιτροπὴ πρὸς μελέτην τοῦ ζητήματος τῆς νομιμοποιήσεως τῶν ἀμβλώσεων πρέπει νὰ λάβῃ σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν τὰς διακηρῦξεις αὐτοῦ τοῦ εἶδους, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀναρτίμητοι.

Ἡ γενεσιουργὸς αἰτία.

Ἀντιπρόκρισις τῆς ἐφημερίδος «Τὰ Νέα» ἐκ Καβάλας ἀναφέρει, ὅτι εἰς εἰδικὸν ἐπιστημονικὸν σεμ-

νάριον ἀνεφέρθη, ὅτι «τὰ τελευταῖα χρόνια παρατηρεῖται μιὰ ἔξαρση στὰ ἀφροδίσια νοσήματα, κυρίως μετὰξὺ ἀτόμων νεαρῆς ἡλικίας, τόσο στὴν Ἑλλάδα, ὅσο καὶ σ' ὀλόκληρο τὸν κόσμον. Στὶς χώρες, ὅπου τὰ ἀφροδίσια νοσήματα καταγράφονται συστηματικὰ, προκύπτει ὅτι οἱ περιπτώσεις ποῖν ἀπὸ τὴν ἡλικίαν τῶν 15 ἐτῶν καὶ στὴ γυναικὰ μετὰξὺ 16 καὶ 17 ἐτῶν διπλασιάστηκαν γιὰ τ' ἀγόρια καὶ τριπλασιάστηκαν γιὰ τὰ κορίτσια μετὰξὺ 1966 καὶ 1972».

Αἱ διαπιστώσεις αὗται, αἱ ὁποῖαι ἀσφαλῶς θὰ εἶναι πλέον ἀνησυχητικαὶ διὰ τὸ ἀπὸ τοῦ 1972 μέχρι τῆς σήμερον χρονικὸν διάστημα ἐπιβάλλουν, ὅπως οἱ πρὸς περιστολήν τοῦ κακοῦ ἀρμόδιοι κινήθουν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς διαφωτίσεως οὐ μόνον διὰ τὰ ἐξωτερικὰ μέσα προφυλάξεως καὶ τὴν ἐγκαιρὸν θεραπείαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἄρσιν τῆς γενεσιουργοῦ αἰτίας τῆς ἐξάρσεως τῶν ἀφροδισίων, ἧτις αἰτία οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ἡ ἀπομάκρυνσις τῶν νέων ἐκ τοῦ χριστιανικοῦ ἰδεώδους τῆς ψυχοσωματικῆς ἀγνότητος καὶ ἐγκρατείας.

—Συνεχίζονται με γοργόν ρυθμόν αἱ ἐργασίαι διὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ Ἀσύλου Ἀνιάτων Σπάρτης ὁ «Ἅγιος Παντελεήμων». Τελευταίως διὰ τὸν ὡς ἄνω σκοπὸν προσέφερον μεταξὺ τῶν ἄλλων ὁ κ. Κων)νος Πατίστας 1.600.000 δρχ., ὁ κ. Κων)νος Στρατάκος 2.000.000 δρχ., ἡ κ. Σταματική Κουτοδύωργα 500.000 δρχ. καὶ ἡ κ. Ἀθηνᾶ Παπαδάκου 200.000 δρχ. Μέχρι σήμερον ἔχει διατεθεῖ διὰ τὸ Ἄσυλον Ἀνιάτων τὸ ποσὸν τῶν 25.000.000 δρχ.

—1.500.000 ἐδαπανήθησαν μέχρι στιγμῆς διὰ τὴν ἀγιογράφειαν τοῦ περικαλλεστάτου Ἱ. Ναοῦ Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος, τῆς ὁμωνύμου Κοινότητος.

—Ὡλοκληρώθησαν αἱ ἐργασίαι κατασκευῆς ἐξωτερικῶν ἐπιχρισμάτων τοῦ Ἱ. Ναοῦ Γεννησῆος τοῦ Χριστοῦ Μολάων καὶ ἐδαπανήθη τὸ ποσὸν τῶν 2.000.000 δρχ.

—Ἀποκατεστάθη ἡ σεσαθρωμένη στέγη καὶ ἐγένοντο ἐξωτερικὰ ἐπιχρισμάτα τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ταξιαρχῶν τῆς Ἐνορίας Νιάτων, τῆς δαπάνης ἀνελθούσης εἰς τὸ ποσὸν τῶν 4.000.000 δρχ.

—Ἀποπερατώθη καὶ διὰ τῆς Ἱεράς Τελετῆς τῶν Ἐγκαινίων παρεδόθη εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ ὁ Ἱερός Νεκροταφειακὸς Ναὸς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Ἀγγελώνας, ἔργον ἐξ ὀλοκληρήτου τῆς Οἰκογενείας Ἀντωνίου καὶ Ἀννης Κοκκαλιάρη.

—Συνεχίζονται αἱ ἐργασίαι διὰ τὴν κατασκευὴν ἐξωτερικῶν καὶ ἐσωτερικῶν ἐπιχρισμάτων τῶν Ἱ. Ναῶν Ἁγίου Γεωργίου καὶ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου τῶν γειτονικῶν ἑνοριῶν Ἀνωγείων καὶ Παλαιοπαναγίας, τῆς δαπάνης ἀνερχομένης καὶ διὰ τοὺς δύο εἰς τὸ ποσὸν τῶν 3.000.000 δρχ.

—Ἐπερατώθησαν αἱ ἐργασίαι ἐπισκευῆς τῆς στέγης καὶ τῶν ἐσωτερικῶν ἐπιχρισμάτων τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἁγίας Τριάδος Νεαπόλεως Βοιῶν, δαπάνης 1.000.000 δρχ.

—Ἐτελέσθησαν τὰ ἐγκαίνια τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου, Κοινοτικοῦ Καταστήματος καὶ Ἱατρείου τῆς Κοινότητος Λογγανίку ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Εὐσταθίου μετὰ τὴν παρουσίαν τῶν ἀρχῶν τοῦ Νομοῦ, τὰ ὁποῖα ἀνηγέρθησαν ἐπὶ οἰκοπέδῳ τοῦ Ἱ. Ναοῦ.

—Τέλος ἐπερατώθη ὁ μεσαῖος ὄροφος τοῦ Νέου Ἐπισκοπεῖου, ὅστις περιλαμβάνει Γραφεῖον Μητροπολίτου, μεγάλην αἴθουσαν ὑποδοχῆς, αἴθουσαν συμβουλίων, Παρεκκλήσιον, κατοικία Μητροπολίτου καὶ Ξενονα. Ὁ ἁγιασμὸς ἐτελέσθη τὴν 16ην Ἰουνίου 1984.

Αἱ προσφοραὶ τῶν μονίμως διαμενοντῶν εἰς τὴν Λακωνίαν εὐσεβῶν χριστιανῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀπανταχοῦ διαθιούτων εὐγενῶν καὶ φιλογενῶν Λακωνῶν, εἶναι ὄντως συγκινητικά.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Ἱερά Μητρόπολις Λάμπης καὶ Σφακιῶν

Ἐκ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως ἐστάλη ἡμῖν τὸ ἀκόλουθον ἀνακοινωθέν:

Μετὰ ἱεροπρέπεια καὶ πατριωτικὴν ἔξαρσην ἔγινε καὶ φέτος στὴν Παναγία τὴν Λαμπηνή (κοντὰ στὸ Σπήλι) τὴ Κυριακὴ 20 Ἰανουαρίου ὁ ἑορτασμὸς τῆς ἐπετείου τοῦ ὀλοκαυτώματός της. Τὸ πρῶτὸν ἀρχαῖο θυζαντινὸν ναὸν τοῦ χωριοῦ ἔγινεν ἀρχιερατικὸν συλλεῖτουργον ἀπὸ τοὺς Σεβ. Μητροπολίτες Λάμπης καὶ Σφακιῶν κ. Θεόδωρο καὶ Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου κ. Εἰρηναῖο, συμπαραστατούμενος ἀπὸ 8 πρεσβυτέρους καὶ 2 διακόνους ἀπὸ τῆς τρεῖς ἐπαρχίας τῆς Μητροπόλεως Λάμπης, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ Πρωτοσύγκελλος π. Θεόδωρος Χορευτάκης καὶ ὁ ἐπισκεπτόμενος τὴν Κρήτην Πρωτ)ρος π. Γεώργιος Πυρουνάκης, σφακιάνης καταγωγῆς. Τοὺς ἱεροὺς ὕμνους ἔψαλε μετὰ τὴν γνω-

στὴ τέχνην τοῦ ὁ σφακιανὸς Πρωτ)ρος π. Ἄγγελος Ψυλλάκης.

Στὸ τέλος στὸ προαύλιον τοῦ ἱστορικοῦ ναοῦ ἐτελέσθη τὸ ἱερὸ μνημόσυνο τῶν ὀλοκαυθέντων τὸ 1829 ἔθνομαρτύρων, στὸ ὁποῖον —ὅπως καὶ στὴ θ. Λειτουργία— παρέστησαν ὁ Νομάρχης Ῥεθύμνης κ. Θωμᾶς Μερεντίτης, ἐκπρόσωποι τῶν Πολιτικῶν, Στρατιωτικῶν καὶ Δικαστικῶν Ἀρχῶν ἀπ' ὅλην τὴν Μεγαλόνησο, κοινοτάρχαι καὶ κοιν. σύμβουλοι τῶν γύρω κοινοτήτων, διοικητ. συμβούλια ἐνώσεων, συλλόγων καὶ σωματείων, τὸ Δ.Σ. τῆς Ἐνώσεως Σφακιανῶν Ν. Ἡρακλείου, ἐκπαιδευτικοὶ μετὰ τῶν μαθητῶν τῶν σχολείων τῶν χωριῶν τῆς περιοχῆς καὶ πλήθος λαοῦ ἀπὸ τοὺς νομούς Ῥεθύμνης, Ἡρακλείου καὶ Χανίων. Τὸν ἐπιμνημόσυνο λόγο εἶπε σὲ στίχους περιγραφικὸς τοῦ γεγονότος ὁ λογοτέχνης συνταξ. διδάσκαλος κ. Κων)νος Ἀπανωμεριτάκης.

Μετὰ τὴν κατάθεσιν στεφάνων στὸν ἱερὸ αὐτὸ χῶρον τῆς θυσίας παρετέθη γεῦμα στοὺς ἐπισήμους καὶ σ' ὅλους τοὺς παρευρεθέντες, κατὰ τὸ ὅποιο ὠμίλησαν μετὰ πολλὴν παλμόν, ποὺ συνεκίνησε βαθύτατα, αἱ δύο Σεβ. Ἱεράρχαι κ.κ. Θεόδωρος καὶ Εἰρηναῖος, ἀπηγγέλθησαν σχετικὰ ποιήματα σὲ κρητικὴν διάλεκτον καὶ ἐτραγουδήθησαν ῤιζίτικα τραγοῦδια.

Ἀρχιεπισκοπὴ Θουατείρων καὶ Μεγάλης Βρετανίας

Συνήλθεν εἰς τὸ ROYAL LANCASTER HOTEL τὴν 1ην Νοεμβρίου 1984 ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Θουατείρων κ. Μεθοδίου τὸ Κεντρικὸν Ἐκπαιδευτικὸν Συμβούλιον (Κ.Ε.Σ.) καὶ ἡσχολήθη μετὰ τὴν διοργάνωσιν τοῦ Γραφείου Παιδείας.

Παρέστησαν καὶ ὁ Διευθυντὴς τοῦ Γραφείου Καθηγητῆς κ. Μεττῆς καὶ οἱ δύο Γραμματεῖς κυρίες Σωτηρίου καὶ Καλοχρίστου καὶ ἐνημερώθησαν διὰ τὴν πορείαν τῆς Παιδείας στὴν Πανοικία.

Εἰς τὸ Συνέδριον ἀνέγνωσαν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος σχετικὴν εἰσήγησιν ἐπὶ τῆς ὁποίας διεξήχθη εὐρυτάτη ἐποικοδομητικὴ συζήτησις ἀπὸ τὰ μέλη τοῦ Κ.Ε.Σ.

Ἀπεφασίσθη τελικῶς νὰ ἐξαπολυθῆ λεπτομερῆς ἐγκύκλιος πρὸς ὅλα τὰ ἐνδιαφερόμενα μέλη διὰ τὴν ἐνημέρωσιν τῶν συζητήσεων καὶ διὰ τὴν στενὴν συνεργασίαν τῶν Σχολείων μετὰ τὸ Γραφεῖον Παιδείας.

Ἦδη ὁ κ. Μεττῆς ἀνεκοίνωσε τὰς πρώτας ἐνεργείας εἰς τὸν τομέα ἐνημερώσεως τοῦ κοινῶν διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς Νεολαίας μας, αἱ ὁποῖαι ἱκανοποιήσαν τὰ μέλη τοῦ Κ.Ε.Σ.

Συμπληρωματικαὶ πληροφορίαι εἰς τὸ Συνέδριον παρουσίασαν τὴν εἰκόνα λειτουργίας τῶν Σχολείων τοῦ Κ.Ε.Σ. πολὺ ἱκανοποιητικὴν διὰ τὴν αὐξήσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Σχολείων καὶ τῶν μαθητῶν οἱ ὁποῖοι φοιτοῦν εἰς αὐτά.

Ἐκ τοῦ Γραφείου τοῦ Κεντρικοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Θουατείρων, ἐστάλη ἡ ἐξῆς ἀναπαύρισις περὶ τοῦ ἑορτασμοῦ τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων ἐν τῇ Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῇ ταύτῃ:

«Μετὰ ὀμιλία τοῦ Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Νικολάου Νησιώτη, ποὺ ἦλθε στὸ Λονδίνο προσκεκλημένος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μεθοδίου καὶ τῶν συνεργαζομένων μετὰ τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Σωματείων, ἤρχισε ἡ τριήμερος ἑορτὴ τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων μετὰ τὴν εὐκαιρίαν τῆς μνήμης τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν.

Τὸν κ. Νησιώτην παρουσίασεν στὸ ἀκροατήριον ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Θουατείρων. Μεταξὺ τῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων ποὺ παρηκολούθησαν τὸν διαπρεπῆ ὀμιλη-

τήν την Παρασκευήν τὸ βράδυ στὴν αἴθουσα τῆς ΑΕ-
RONAUTICAL SOCIETY, ἦταν ὁ Πρέσβυς τῆς Ἑλ-
λάδος κ. Ν. Κυριαζίδης, ὁ Ὑπατος Ἀρμοστής τῆς
Κυπριακῆς Δημοκρατίας κ. Τ. Παναγίδης, οἱ Γενικοὶ
Πρόξενοι τῆς Ἑλλάδος καὶ Κύπρου Α. Ἄννινος καὶ
Σ. Κλεόπα, οἱ Ἐπίσκοποι καὶ ὁ ἱερός Κλῆρος τῆς Ἀρ-
χιεπισκοπῆς, ὁ Πρόεδρος τῶν Ἑλλήνων ἑφοπλιστῶν
κ. Ἰ. Χατζηπατέρας, οἱ Πρόεδροι τῶν Ἑλληνικῶν Κοι-
νοτήτων Μείζονος Λονδίνου, ἑφοπλιστές καὶ ἄλλοι δια-
κεκριμένοι Καθηγητὲς Πανεπιστημίων καὶ πνευματι-
κοὶ ὁμογενεῖς.

Ὁ κ. Νησιώτης ἀνέπτυξε μὲ πρωτότυπο καὶ σύγ-
χρονο πνεύμα τὸ θέμα πὺρ ἀνεφέρτεο στὶς φιλοσοφι-
κὲς προϋποθέσεις τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν. Μετὰ τὴν
ὀμιλίαν ἐπηκολούθησε δεξίωση πρὸς τιμὴν τοῦ ὀμι-
λητοῦ.

Τὴν ἐπομένην, Σάββατον 2 Φεβρουαρίου, ὁ Ἀρχιε-
πίσκοπος Μεθόδιος ἔδωκε στὸ ROYAL LANCASTER
HOTEL γεύμα πρὸς τιμὴν τοῦ Καθηγητοῦ καὶ τῆς κυ-
ρίας Νησιώτη, στὸ ὁποῖο παρεκάθησαν οἱ ἀνωτέρω
ἐπίσημοι, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Σουρῶς κ.
Ἀντώνιος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Πατριαρχείου τῆς Μό-
σχας καὶ ἄλλα πρόσωπα μεταξὺ τοῦ ἑφοπλιστικοῦ καὶ
τοῦ πνευματικοῦ κόσμου τῆς ὁμογένειας.

Κατὰ τὸ γεύμα προσεφώνησε μὲ μεστὰ νοήματα
τὸν κ. Νησιώτη ὁ Ὑπατος Ἀρμοστής τῆς Κυπριακῆς
Δημοκρατίας κ. Τ. Παναγίδης ἀναφερθεὶς εἰς τὰ ἰδεώ-
δη τὰ ὁποῖα ὑπηρετεῖ ὁ Ἕλλην διακεκριμένος Καθη-
γητῆς, εἰς τὴν ἀναπαλλοτρίωτη ἑλληνοχριστιανικὴ παι-
δείαν τοῦ Ἔθνους μας καὶ εἰς τὴν μεγάλην προσφο-
ρὰν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Θυατείρων μὲ τὸ καλοσχεδια-
σμένο πρόγραμμα πρὸς τιμὴν τῶν Πατέρων τῆς Ἐκ-
κλησίας πού εἶναι συντηρητὰ μίαν μεγάλην παναν-
θρώπινος κληρονομίαν. Μετὰ ταῦτα τὸν λόγον ἔλαβεν
ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Σουρῶς κ. Ἀντώνιος
τονίσας τὴν σημασίαν πού ἔχει διὰ τὴν ρωσικὴν Ἐκ-
κλησίαν ὁ πνευματικὸς θησαυρὸς πού κληρονόμησεν
αὕτη ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν.

Ἀπαντῶν ὁ κ. Νησιώτης καταφανῶς συγκεκινημέ-
νος ἀπὸ τὴν αὐθόρμητη συμμετοχὴ τὸσαν διακεκρι-
μένων παροίκων εἰς τὴν διάλεξίν του, ἀπὸ τὴν περι-
νούστατη προσφώνησιν τοῦ Ὑπάτου Ἀρμοστή κ. Πανα-
γίδη καὶ ἀπὸ τὴν ἀπονομὴν εἰς αὐτὸν τοῦ Χρυσοῦ
Σταυροῦ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Θυατείρων προσέθεσεν
ἀφ' ἑνὸς τὶς ἀριστερὲς ἐντυπώσεις του ἀπὸ τὴν ἐν Λονδί-
νῳ ὁμογένεια, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ἀνάγκην ἐγκύψως
στὸ Πνεῦμα τῶν Ἑλλήνων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας,
πού διέσωσαν τὴν προχριστιανικὴν ἑλληνικὴν σοφίαν
καὶ πού μὲ τὴν βοήθειαν αὐτῆς μετέδωσαν στὸν κόσμον
τὸ χριστιανικὸ μῆνυμα μὲ ἑλληνικὸ ὑποστασιακὸ χα-
ρακτῆρα. Τὴν ἐορταστικὴν ἐκδήλωσιν τοῦ Σαββάτου
ἔκλεισεν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Θυατείρων μὲ τὴν ἐπιγραμ-
ματικότητα καὶ τὸν ἐνθουσιασμό πού τὸν διακρίνει,
ὅταν ἀναφέρεται στὶς ἀνεξάντλητες δυνάμεις τοῦ Ἑλ-
ληνικοῦ Ἔθνους καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας.

Τὴν Κυριακὴν 3 Φεβρουαρίου ὁ Ἀρχιεπίσκοπος
Θυατείρων Μεθόδιος ἐτέλεσε τὴν Θείαν Λειτουργίαν
εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ναὸν τῆς Ἁγίας Σοφίας παρουσίᾳ
πλήθους ὁμογενῶν καὶ τοῦ ζεύγους Νησιώτη. Ὁ Ἀρ-
χιεπίσκοπος ὁμίλησεν ἐπὶ τῆς περικοπῆς τοῦ Ἀποστό-
λου Β' Τιμ. 3, 10-15 ἐρμηνεύσας τὰς παραγγελίας
τοῦ Ἀποστόλου Παύλου πρὸς τὸν μαθητὴν του Τιμό-
θεον διὰ τὴν διαφύλαξιν τῆς διδασκαλίας του πού τε-
λικὰ ἐπετεύχθη χάρις εἰς τὸν τρόπον τῆς ζωῆς, τὴν
πρόθεσιν, τὴν πίστην, τὴν μακροθυμίαν, τὴν ἀγάπην, τὴν
ὑπομονήν, τοὺς διωγμούς, τὰ παθήματα καὶ τὴν βεβαιό-
τητα τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι αὐτὰ πού ἔμα-
θαν καὶ διὰ τὰ ὁποῖα ἀπέκτησαν τὴν βεβαιότητα προ-
έρχοντα ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους. Ἐχουν δηλαδὴ κα-
θάραν πηγὴν ἀπαλλαγμένην ἀπὸ τὰ τεχνάσματα τῶν
συγχρόνων πονηρῶν δημαγωγῶν πού πλανοῦν καὶ πλα-
νῶνται οἱ ἴδιοι.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Ἡ ἐκκλησιαστικὴ καὶ πνευματικὴ ἐργασία τοῦ Πα-
τριαρχείου Ἀλεξανδρείας συνεχίζεται λίαν θεαρέστως
καὶ εὐδοκίμως ὑπὸ τὰς εὐλογίας καὶ εὐχὰς τοῦ Σε-
πτοῦ ἡμῶν Πατριάρχου κ. Νικολάου. Τόσον ἐν Αἰγύ-
πτῳ, ὅσον καὶ εἰς τὰς λοιπὰς τοῦ Πατριαρχείου Μη-
τροπόλεις, παρὰ τὰς δυσμενεῖς περιστάσεις τὰς ὁποίας
διέρχεται ὁ κόσμος ὅλος, ἐπιτελεῖται ἡ πνευματικὴ
διακονία χάρις εἰς τὸν ἔνθεον ζῆλον καὶ δραστηριό-
τητα τὴν ὁποίαν ἀναπτύσσουν οἱ Σεβ. Ἱεράρχαι καὶ ὁ
ἱερός Κλῆρος. Εἰς πολλὰς ἐξ αὐτῶν παρὰ τὰς στε-
ρήσεις καὶ τὴν ἔλλειψιν ἐπαρκῶν μέσων συγκοινωνίας
καὶ ἐπικοινωνίας μετὰ τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν, ἀνα-
πτύσσεται ἀξιόλογος ἐργασία, λαμβάνουσα συνάμα
τὴν μορφήν τῆς ἱεραποστολικῆς διακονίας. Τὸ γεγο-
νός ὅτι ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τοῦ Πρεσβυτενοῦς
Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας κατορθώνει νὰ διαφυ-
λάττῃ καὶ περιφρουρῇ τὴν ὀρθόδοξον χριστιανικὴν πί-
στιν τῶν θεοσεβῶν πιστῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας εἰς
τὰς ἀχανεῖς ἐκτάσεις τῆς Ἀφρικῆς καὶ τὰς ὑφισταμέ-
νας εἰς Κράτη αὐτῆς ποικιλομόρφους πολιτικάς, φυλε-
τικὰς καὶ οἰκονομικὰς καταστάσεις εἶναι ἀξίον πάσης
ἐξάρσεως. Ἐξ ἄλλου πανταχόθεν κατὰ τὰς ἡμέρας
αὐτὰς ἐξαίρεται ἡ ὑπὸ τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς
Ἐκκλησίας ἀναπτυσσομένη ἱεραποστολικὴ διακονία εἰς
ὅλας τὰς ὑπαρχούσας ἐν ἀλλοδαπῇ ὀρθοδόξους χρι-
στιανικὰς κοινότητες.

Τὸ Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας καίτοι δὲν εὕρισκε-
ται εἰς ἀνθράν οἰκονομικὴν κατάστασιν, ἐπιτελεῖ τὴν
ἀποστολήν του καὶ χρησιμοποιοῖ τὸ φιλοτίμως καὶ εὐ-
συνειδήτως ἐργαζόμενον ἔμψυχον αὐτοῦ ὕλικόν. Τὸ
Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας ἐν τῇ ἔδρᾳ αὐτοῦ συνε-
χίζει τὴν τε ἐκκλησιαστικὴν, κοινωνικὴν καὶ λοιπὴν
ἀξιόλογον τούτου ἐκκλησιαστικὴν ὑπηρεσίαν.

Ὁ θεὸς λόγος κηρύσσειται ἀνελλιπῶς καθ' ὅλας τὰς
Κυριακάς καὶ ἐορτάς. Ἐπίσης καθιερώθησαν ἀπογευ-
ματινὰ κηρύγματα εἰς ναοὺς τὰ ὁποῖα παρακολουθεῖ
ὁ θρησκευόμενος κόσμος. Ἐπιπροσθέτως δημοσιεύεται
εἰς τὴν ἐκδιδομένην ἑλληνικὴν ἐφημερίδα ἐν Ἀλεξαν-
δρείᾳ «ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ» συνοπτικὸν γραπτὸν κήρυγμα,
τὸ ὁποῖον μάλιστα ἀποβαίνει λίαν ψυχωφέλῃς εἰς τοὺς
ὀρθοδόξους χριστιανούς Ἑλληνας.

Ὡσαύτως τὸ Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας συμβάλ-
λει εἰς τὴν χριστιανικὴν διαπαιδαγώγησιν τῆς μαθη-
τιώσης νεότητος καὶ διὰ κληρικῶν αὐτοῦ ἐπιτελεῖ καθ'
ἕκαστον μῆνα τὴν θείαν Λειτουργίαν χάριν αὐτῆς. Οὐ
μόνον δὲ τοῦτο ἀλλὰ καὶ διάλογον μετὰ τῶν μαθη-
τῶν τοῦ Λυκείου ἐνεκαινίσαν ἀπὸ τινος χρόνου, δια-
φατίζον αὐτοὺς ἐπὶ τῶν βασικῶν θεμάτων τῆς χριστια-
νικῆς πίστεως. Ἡ στενὴ συνεργασία Πατριαρχείου καὶ
Παιδείας ἐξαίρεται ὑπὸ πάντων. Ἐπὶ πλεόν τὸ εὐαγὲς
ταμεῖον τοῦ Πατριαρχείου παρέχει οἰκονομικὴν βοή-
θειαν εἰς ἀπόρους τῆς ἑλληνικῆς παροικίας.

Τὸ Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας ἐπεκτείνει τὴν εὐ-
λογίαν αὐτοῦ πρὸς τὸ ἑλληνικὸν Γηροκομεῖον. Τακτι-
κὰ ἐπισκέψεις πραγματοποιοῦνται ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μη-
τροπολίτου Θηβαΐδος κ. Σολομώντος καὶ διανέμονται
εἰς τοὺς τροφίμους αὐτοῦ ψυχωφέλη ἔντυπα καὶ λοιπὰ
δῶρα. Μάλιστα ἐπιτελεῖται χάριν αὐτῶν ἡ Θ. Λειτουργία
καὶ τὸ κήρυγμα. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἑλληνικὸν κοι-
μητήριον παρευρίσκεται ἱερεὺς τοῦ Πατριαρχείου, ἐξυ-
πηρετῶν τοὺς ἑλληνας παροίκους.

Τέλος ἀναφέρομαι εἰς γενομένην ἐν τῷ Πατριαρ-
χείῳ Ἀλεξανδρείας ἐπίσκεψιν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου
Ὁδησοῦ καὶ Χερσῶνος κ. Σεργίου τοῦ Πατριαρχείου
Ρωσίας τῇ 18ῃ Δεκεμβρίου παρελθόντος ἔτους, φιλοξε-
νηθέντος καὶ ἐκφράσαντος τὴν βαθεῖαν αὐτοῦ ἱκανο-
ποίησιν διὰ τὴν ὄλην αὐτοῦ ἐν γένει συντελουμένην ἐν
τῷ Πατριαρχείῳ Ἀλεξανδρείας ἐκκλησιαστικὴν καὶ
πνευματικὴν διακονίαν.

Περαίνων την εξιστόρησιν του σημειώματος τούτου τῶν χρονικῶν τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας ἀναφέρομαι καθηκόντως εἰς τὴν πρόσφατον ἀσθένειαν τοῦ Σεπτοῦ ἡμῶν Πατριάρχου ὑποστάντος λίαν ἐπιτυχῶς ἐγγχείρησιν ἐν Καίρῳ καὶ ἀναρρώσαντος πλήρως ἐξ αὐτῆς. Οὐ μόνον ὁ Κλήρος καὶ ὁ λαὸς παρηκολούθησε μετὰ ἀμερίστου διαφέροντος τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἀσθενείας τοῦ Σεπτοῦ ἡμῶν Πατριάρχου, ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ ἀρχαὶ τῆς Αἰγύπτου, καθὼς καὶ αἱ ἐν αὐτῇ Ἑλληνικαὶ τοιαῦται ἐξεδήλωσαν τὴν θαθεῖαν αὐτῶν ἐκτίμησιν καὶ συμπάθειαν, ὃ δὲ ἐπιστημονικὸς ἰατρικὸς κόσμος τῆς Αἰγύπτου προσέφερε τὴν δλόψυχον τούτου συμπάρτασιν πρὸς Αὐτόν. Προκαθήμενοι ὁμοδόξων καὶ ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν, ἐξέφρασαν τὴν πολλὴν αὐτῶν συμπάθειαν πρὸς τὸν ἀσθενήσαντα Σεπτὸν ἡμῶν Πατριάρχην. Ὡς ἐκ τούτου χάριτας ὁμολογοῦμεν πρὸς τὸν ἐν Τριάδι Θεὸν καὶ ἱκετηρίους δεήσεις ἀναπέμπομεν πρὸς Αὐτόν, ἵνα διαφυλάττῃ τὸν Σεπτὸν ἡμῶν Πατριάρχην ἐν ἀδιαπτώτῳ ὑγιείᾳ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας.

† Ὁ Ταμιάθεως ΤΙΤΟΣ

Πατριαρχικὸς Ἐπίτροπος Ἀλεξανδρείας

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Ἡ ἐφημερὶς «JERUSALEM POST» δημοσιεύει τὴν πληροφορίαν, ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων ὑπέβαλεν εἰς τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον τῆς πόλεως σχέδιον διὰ τὴν ἀνέγερσιν οἰκοδομήματος, ὅπερ θὰ στεγάσῃ τὸν ναὸν, βιβλιοθήκην, τὰ πατριαρχικὰ γραφεῖα, τὰ διαμερίσματα τοῦ Πατριάρχου, αἴθουσαν διὰ τὰς συνεδριάσεις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Πατριαρχείου, ὡς καὶ χώρους ὑποδοχῆς τῶν προσκυνητῶν. Τὸ σχέδιον προβλέπει τὴν διατήρησιν μέρους τῆς προσόψεως τῶν παλαιῶν κτιρίων τοῦ Πατριαρχείου, τὰ ὅποια θὰ ἐνσωματωθῶν ἀρμονικῶς εἰς τὴν νέαν κατασκευὴν. Τὸ νέον σύνολον θὰ ἀποτελέσῃ «κλασσικὴν συμμετρικὴν δομὴν», ἣτις θὰ ἀνεγερθῇ ἐπὶ οἰκοπέδου, ἀνήκοντος εἰς τὸ Πατριαρχεῖον, ὅπερ ὁμως δυστυχῶς θὰ ἐπιφέρῃ τὴν ἐξαφάνισιν πολλῶν παλαιότερων οἰκοδομῶν.

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Καθ' ἃ πληροφορεῖ ὁ ρωμαιοκαθολικὸς Τύπος, δι' ἐγκυκλίου αὐτῆς πρὸς πάσας τὰς Ἱ. Συνόδους τῶν ἀνὰ τὸν κόσμον Ρωμαιοκαθολικῶν Ἐκκλησιῶν ἢ ἐπὶ τῆς Θείας Λατρείας Ἱ. Σύνοδος τῆς Ρωμαϊκῆς Κυρίας ἀνεκοίνωσεν ὅτι ἐπιτρέπει ἐφεξῆς τὴν τέλεσιν τῆς Θείας Λειτουργίας κατὰ τὸν παλαιὸν τύπον, ὅστις ἔσχε πρὸ τῆς τελευταίας κατὰ τὸ ἔτος 1965 λειτουργικῆς μεταρρυθμίσεως ὑπὸ τὰς ἐξῆς πέντε προϋποθέσεις: 1) Οἱ λειτουργοὶ νὰ μὴ ἀπορρίπτουν τὸ ἔγκυρον τοῦ διὰ τῆς μεταρρυθμίσεως εἰσαχθέντος νέου τύπου. 2) Ἡ Λειτουργία καλαίου τύπου νὰ τελεῖται εἰς ναοὺς καὶ παρεκκλήσια καθωρισμένα ὑπὸ τοῦ οἰκείου Ἐπισκόπου. 3) Νὰ τελεῖται κατὰ τὴν τυπικὴν λειτουργικὴν διάταξιν τοῦ 1962 καὶ εἰς γλώσσῃν λατινικῆν. 4) Νὰ μὴ ἀναμειγνύωνται διατάξεις ἄλλων Τυπικῶν. 5) Ἡ ἐπαναφορὰ τοῦ παλαιοῦ Τυπικοῦ θὰ εἶναι πειραματικὴ καὶ θὰ ὑπόκειται εἰς τὴν ἀξιολογικὴν κρίσιν καὶ τελικὴν ἐκτίμησιν ὑπὸ τοῦ ἐπιχωρίου ἐπισκόπου μετὰ δωδεκάμηνον ἐφαρμογῆν.

Ὡς εἶναι φανερόν, διὰ τοῦ κατ' οἰκονομίαν μέτρου τούτου ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία ἀποθλέπει

εἰς τὸ νὰ περιορίσῃ τὰς ἀντιδράσεις τῶν συντηρητικῶν, οἱ ὅποιοι, θεωροῦντες τὸ νέον λειτουργικὸν Τυπικὸν ὡς καρπὸν τῆς Β' Συνόδου τοῦ Βατικανοῦ, ἀμφισβητοῦν δλόκληρον τὴν Σύνοδον ταύτην, ἐπεὶ ἀπορρίπτουν τὸ νέον λειτουργικὸν Τυπικόν.

Ὁ Πάπας Ἰωάννης Παῦλος Β' ἐπραγματοποίησε νέον δωδεκαήμερον ταξίδιον εἰς τὴν Λατινικὴν Ἀμερικὴν. Οἱ κυριώτεροι σταθμοὶ τοῦ ἦσαν ἡ Βενεζουέλα, ὁ Ἰσημερινός, τὸ Περού καὶ αἱ νῆσοι Τριταντ Τομπαγκό. Εἰς τὰς ὁμιλίαις του ἀνεφέρετο σχεδὸν πάντοτε εἰς κριτικὴν τῆς λεγομένης «θεολογίας τῆς ἀπελευθερώσεως».

—Συμφώνως πρὸς πρόσφατον στατιστικὴν ἐντὸς τῆς Ρώμης ζοῦν σήμερον 25.000 μοναχοὶ καὶ μοναχαὶ εἰς 460 μοναχικὰς κοινότητας ἀνδρῶν καὶ 1096 γυναικῶν. Οἱ μοναχοὶ καὶ αἱ μοναχαὶ τῆς Ρώμης ὄργανωσαν πρὸ τινων ἑβδομαδῶν συνέδριον με θέμα «Οἱ μοναχοὶ καὶ αἱ μοναχαὶ ἐνώπιον τῶν νέων ποιμαντικῶν προσπαθειῶν τῆς Ἐκκλησίας ἐν Ρώμῃ».

—Ἀπὸ 25.11. μέχρι 8 Δεκεμβρίου θὰ συγκροτηθῇ ἕκτακτος συνέλευσις τῆς Συνόδου τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν Ἐπισκόπων πρὸς ἑορτασμόν τῆς συμπληρώσεως 20 ἐτῶν ἀπὸ τῆς λήξεως τῆς Β' Συνόδου τοῦ Βατικανοῦ καὶ πρὸς κριτικὴν θεώρησιν τοῦ ἀπολογισμοῦ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῆς.

—Ὁ Πάπας Ἰωάννης Παῦλος ὁ Β' συνέστησε νέαν Ἐπιτροπὴν, ἡ ὁποία θὰ ἀσχολῆται περὶ τὸν συντονισμόν καὶ τὴν προώθησιν τῆς ποιμαντικῆς δράσεως ἐν τῷ χώρῳ τῶν ἐργαζομένων εἰς τὰ νοσηλευτικὰ ἰδρύματα.

ΑΓΓΛΙΚΑΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Τὴν 15ην Νοεμβρίου 1984 ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία διὰ μεγάλης πλειοψηφίας αὐτῆς ἀπεδέχθη τὴν εἰσοδοχὴν τῶν γυναικῶν εἰς τὴν Ἱερωσύνην. Ἡ χειροτονία τῶν γυναικῶν θὰ ἀρχίσῃ κανονικῶς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1990. Ἡ συζήτησις, διεξαχθεῖσα κατόπιν προτάσεως τοῦ Ἐπισκόπου τοῦ SOUTHWARK, ὑπῆρξεν ἔντονος καὶ προεκάλεσεν ἀσθησὴν μεταξύ τοῦ κλήρου καὶ τῶν πιστῶν τῆς Ἐκκλησίας ταύτης. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τοῦ CANTERBURY Δρ RUNCIE ἐδήλωσε σχετικῶς: «εἶμαι προσωπικῶς ὑπὲρ τῆς εἰσοδοχῆς τῶν γυναικῶν εἰς τὴν Ἱερωσύνην, διερωτῶμαι ὁμως ἂν ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία εἶναι ἀρκετὰ ὄριμος διὰ νὰ κάμῃ τὸ βῆμα αὐτό (...). Νέα σχετικὴ νομοθεσία δυνατὸν νὰ θλάσῃ τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας».

Παρατηρεῖται, ἐξ ἄλλου, ὑπὸ οἰκουμενικῶν κύκλων, ὅτι ἢ ὡς ἄνω ἀπόφασις τῆς Συνόδου τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας θὰ φέρῃ νέα προσκόμματα εἰς τὸν διεξαγόμενον σήμερον διάλογον ταύτης πρὸς τὰς Ἐκκλησίας Ὀρθόδοξον καὶ Ρωμαιοκαθολικὴν. Τοῦτο, διότι θὰ ἐνισχύσῃ σὺν τοῖς ἄλλοις, τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἡ Ἐκκλησία αὕτη δὲν ἐμμένει εἰς τὴν ιδιότητα αὐτῆς ὡς Ἐκκλησίας - γεφύρας μεταξύ τῶν ἐπὶ τῆς ἀποστολικῆς διαδοχῆς ἐρείδομένων Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν ἐκ τῆς Μεταρρυθμίσεως Ὁμολογιῶν (λουθηρανικῆς, καλθινιστικῆς κ.ἄ.)· τοσοῦτω μάλλον καθ' ὅσον αἱ πρῶται, ἦτοι τὸσον αἱ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι ὄσον καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρώμης ἐπανειλημμένως ἀπέρριψαν πᾶσαν συζήτησιν περὶ ἐνδεχομένης εἰσοδοχῆς τῶν γυναικῶν εἰς τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα.

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις: α) τῶν ἄρθρων 38 παράγρ. 2, καὶ 67 τοῦ Ν. 590)1977, β) τοῦ Ν.Δ. 1398) 1973, γ) τοῦ Ν. 673)1977 ὡς καὶ τὴν ὑπ' ἀριθ. 2799) 16.12.1982 Ἀπόφασιν Ἡμῶν «Περὶ κατανομῆς τῶν ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων εἰς Ἑνοριακοῦς Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν», καὶ προκειμένου, ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ - Πατησίων, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους, ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 34)16 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ, «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης προκηρύξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀθήναις τῆ 4ῃ Φεβρουαρίου 1985

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ἱερά Μητρόπολις Λαγκαδᾶ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημεριῶν τῶν Ἱερῶν Ναῶν α) Ἁγίου Γεωργίου Σοχοῦ, β) Ἁγίου Γεωργίου Βερτισκοῦ, γ) Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης Βαϊοχωρίου καὶ δ) Ἁγίου Δημητρίου Πολυδενδρίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Λαγκαδᾶ τῆ 7ῃ Φεβρουαρίου 1985

† Ὁ Λαγκαδᾶ ΣΠΥΡΙΔΩΝ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸν Νόμον ὑπ' ἀριθμ. 673)1977 ἄρθρον 1 παράγρ. α', τὰς διατάξεις τοῦ Νομοθετικοῦ Διατάγματος 1398)1973 «περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων κ.λπ.» καὶ τὸ ἄρθρον 14 παράγρ. 5 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 8)1979 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἑνοριῶν», προσκαλοῦμεν τοὺς ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα καὶ βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις Διακόνων τῶν Ἑνοριῶν: α) Ἁγίας Παρασκευῆς Λαγκαδᾶ (Μητροπολιτικός), β) Ἁγίου Γεωργίου Σοχοῦ, γ) Ἁγίου Νικολάου Λαγυνῶν, δ) Προφ. Ἡλιοῦ Ἀσσήρου, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης προκηρύξεως εἰς τὸ Ἱεριοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλωσιν εἰς τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ.

Ἐν Λαγκαδᾶ τῆ 7ῃ Φεβρουαρίου 1985

† Ὁ Λαγκαδᾶ ΣΠΥΡΙΔΩΝ

Ἱερά Μητρόπολις Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς

Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημεριῶν τῶν Ἱερῶν Ναῶν 1) Ἁγίας Παρασκευῆς Ἀμυκλῶν, 2) Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Γραμμούσης, 3) Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Λαγίου καὶ 4) Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου Ἑλληνικοῦ, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Σπάρτῃ τῆ 13ῃ Φεβρουαρίου 1985

† Ὁ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει: 1) τὰς διατάξεις τοῦ Ν.Δ. 1398) 1973 «περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων παρὰ τῆ Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ ταῖς Ἱεραῖς Μητροπόλεσι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», 2) τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ Ν. 673)1977 «περὶ ἀνακατανομῆς καὶ ρυθμίσεως ὀργανικῶν τινῶν θέσεων διακόνων» καὶ 3) τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν» καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου Διακόνου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς ὀργανικῆς θέσεως τοῦ Ἑνοριακοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίας Τριάδος Νεαπόλεως Βοιῶν, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ Κανονικὰ καὶ Νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν νομίμων δικαιολογητικῶν.

Ἐν Σπάρτῃ τῆ 13ῃ Φεβρουαρίου 1985

† Ὁ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Μεσσηνίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Προφῆτου Ἡλιοῦ Εὐαγγελισμοῦ Μεθώνης, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω θέσεως.

Ἐν Καλαμάτῃ τῆ 22α Φεβρουαρίου 1985

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἱ. Μητρόπολις Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημεριῶν τῶν Ἱερῶν Ναῶν 1) Ἁγίου Μηνᾶ Παραποτάμου, 2) Ἁγίου Γεωργίου Δράμης, 3) Ἁγίου Νικολάου Πέντε Ἐκκλησιῶν, 4) Ἁγίου Γεωργίου Πλακωτῆς, 5) Ἁγίου Χαραλάμπους Καστρίου Πρεβέζης, 6) Ἁγίου Νικολάου Κυρὰ Παναγιάς, 7) Γεν. Θεοτόκου Παλαιοχωρίου Ἁγίων Πάντων, 8) Ἁγίου Νικολάου Σαλονικίου, 9) Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης Καταθόθρας, 10) Ἁγίου Γεωργίου Καμίτσας, 11) Κοιμήσεως Θεοτόκου Βαβουρίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημο-

σιεύσεως τῆς παρουσίας ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Παραμυθία τῆ 14ῃ Φεβρουαρίου 1985

† Ὁ Παραμυθίας ΤΙΤΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Πατρῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημεριῶν τῶν Ἱερῶν Ναῶν 1) Ἁγίου Γεωργίου Γαλάρου, 2) Ἁγίου Κωνσταντίνου Ἁγ. Μαρίνης, 3) Ἁγίου Δημητρίου Σαρκοῦνᾶ, 4) Ἁγίας Ἀννης Ἀραβωνίτσας, 5) Ἁγίας Βαρβάρας Κάτω Λιμνοχωρίου καὶ τῆς θέσεως τακτικοῦ διακόνου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Παναγίας Ἀλεξιοτίσης, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Πάτραις τῆ 20ῃ Φεβρουαρίου 1985

† Ὁ Πατρῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Γυθείου καὶ Οἰτύλου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Χαριάς, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω θέσεως.

Ἐν Γυθείῳ τῆ 21ῃ Φεβρουαρίου 1985

† Ὁ Γυθείου, Οἰτύλου καὶ πάσης Μάνης ΣΩΤΗΡΙΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ

ΡΕΘΥΜΝΗΣ ΚΑΙ ΑΥΛΟΠΟΤΑΜΟΥ

ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ
Ἀριθ. Πρωτ. 513
Φ/0/253

ΚΛΗΤΗΡΙΟΝ ΕΠΙΚΡΙΜΑ

Π ρ ὶ ς

Τὸν Διάκονον Ἰωὴλ Πιπερόπουλον
(Ἄγνωστου διαμονῆς)

Καλεῖσαι ἵνα ἐμφανισθῆς αὐτοπροσώπως ἐνώπιον τοῦ Πρωτοβαθμίου Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ρεθύμνης καὶ Αὐλοποτάμου, Ρέθυμνο, ὁδὸς Π. Μανουσάκη 3 καὶ ἐν αἰθούσῃ τῶν Συνεδριῶν Αὐτοῦ, τῆ 18ῃ Ἀπριλίου 1985 ἡμέρα Πέμπτη καὶ ὥρα 9 π.μ. ἵνα δικασθῆς ἐπὶ τῶν ἀποδιδωμένων σοι κατηγοριῶν.

Προσεπιδηλοῦμεν σοι ὅτι ἀν μὴ ἐμφανισθῆς τῆ ὥσ ἀνω ἡμέρᾳ τε καὶ ὥρᾳ θέλεις δικασθῆ ἐρήμην.

Ὁ Πρόεδρος

τοῦ Πρωτοβαθμίου Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου

† Ὁ Ρεθύμνης καὶ Αὐλοποτάμου ΤΙΤΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

Πρωτ. Θεμιστοκλῆς Μαρκάκης

« Ε Κ Κ Λ Η Σ Ι Α »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Μαντινείας καὶ Κυνουρίας ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

† Ὁ Ἀλεξανδρουπόλεως ΑΝΘΙΜΟΣ

Δ Ι Ε Υ Θ Υ Ν Τ Η Σ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Σ Υ Ν Δ Ρ Ο Μ Α Ι

A) Ἐσωτερικοῦ : Δραχμαὶ 300 ἐτησίως.

B) Ἐξωτερικοῦ : Δολλάρια 20 ἐτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»

δρχ. 15.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Ἐκκλησία καὶ διάλογος.

Μητροπ. Γυθείου Σωτηρίου, Τὸ ὄνομα Χριστιανός.

Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου, Ἡ ὀρθόδοξος ταυτότης τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους (Λόγος εἰς τὴν Κυριακὴν τῆς Ὁρθοδοξίας).

Μητροπ. Σισανίου Ἀντωνίου, Σύντομος ἱστορικὴ ἀνασκόπησις τοῦ θεσμοῦ τῆς κοινοκτημοσύνης καὶ χριστιανικὴ θεώρησις τοῦ πλοῦτου.

Μητροπ. πρ. Παραμυθίας Τίτου, Σχέσις Ἐπιστήμης καὶ Θεολογίας.

Τὸ Β' Διεθνὲς Συμπόσιον τοῦ Ἁγίου Νικολάου καὶ τὸ προσκύνημα εἰς τὸν τάφον του.

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἐντυπώσεις ἐκ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Β. καὶ Ν. Ἀμερικῆς.

Ἀρχιμ. Μελίτωνος Καρᾶ, Ἡ Μεγάλῃ Ἐκκλησία καὶ τὰ Γράμματα.

Τὸ ποιμαντικὸν ἔργον σήμερον (Χρονικόν, εἰσηγήσεις, πορίσματα Ἱερατικοῦ Συνεδρίου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Δράμας).

Χρυσαστόμου Ι. Νεαμονιτάκη, Στὰ ἱερὰ χῶματα τῆς Αἰολίας καὶ τῆς Ἰωνίας (Ὀδοιπορικόν).

Παρατηρήσεις καὶ Σχόλια.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Παράρτημα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ Ἀθῆναι, Ἰασιῶν 1 — Τηλ. 721.07

Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Ἰωάννης Μιχαήλ. Ἀναστασάκη 8, Ζωγράφου. Τηλ. 7787.978.